

Pubi ilman alkoholia

Kansalaistalo Mattilan miesten kokemuksia Mattilasta ja miehenä olemisesta

Anna Jukantupa

OPINNÄYTETYÖ
Toukokuu 2021

Sosionomi YAMK
Sosiaalialan erityisasiantuntijan ylempi tutkinto-ohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosionomi YAMK
Sosiaalialan erityisasiantuntijan ylempi tutkinto-ohjelma

JUKANTUPA, ANNA

Pubi ilman alkoholia

Kansalaistalo Mattilan miesten kokemuksia Mattilasta ja miehenä olemisesta

Opinnäytetyö 81 sivua, joista liitteitä 3 sivua

Toukokuu 2021

Tässä opinnäytetyössä oli tarkoituksena selvittää, millä tavoin Setlementti Tampereen ylläpitämän Kansalaistalo Mattilan kävijät kokivat Mattilassa käymisen, miten se on vaikuttanut miehenä olemiseen ja miten mieskäsitykset ovat muuttuneet Mattilassa käymisen myötä. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa miesten kokemuksista ja sitä kautta kehittää Mattilan toimintaa ja arvioida työn vaikuttavuutta. Tarkoituksena oli tehdä yhteisöllinen tuotos, Mattilan tunnuslippu, jonka tavoitteena oli sekä tehdä Mattilan kävijöiden kesken yhteisöllinen projekti, myös sanoittaa musiikkikappaleen muotoon Mattilan toiminnan sisältöä ja miesten ajatuksia Mattilasta. Työn keskeisiä käsitteitä ovat miestutkimus, miestyö ja mieskäsityksen muutos.

Tutkimus toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja menetelmänä käytettiin yhteisötaidetta sekä Muistoista- musiikiksi menetelmää sen soveltuvin osin. Tutkimus toteutettiin ryhmähaastatteluilla ja lyriikkatyöpajoilla, joihin osallistui Mattilan miesten aktiivikävijöitä. Kerätty aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimuksen tuloksista selvisi, että Mattilan miehille tärkeintä toiminnassa ovat sen tuottamat sosiaaliset suhteet ja sisällöt kävijöiden arkeen. Sukupuolen merkityksellä ja sillä, että Mattila on tarkoitettu vain miehille, koettiin myös merkitykselliseksi. Mattilan tarjoama monikulttuurisuus koettiin vahvuutena ja sen nähtiin tuoneen positiivista muutosta monen miehen ajattelutapaan maahanmuuttajista. Toiminnan rahoituksen epävarmuus aiheutti tähän tutkimukseen osallistuneissa miehissä huolta.

Mattilan toimintaa voidaan kehittää jatkossa teemailloilla sekä tunne- tai keskusteluryhmällä, jossa mies saa luvan olla haavoittuva ja herkkä. Tämän opinnäytetyön yhteydessä toteutettu yhteisötaide osoittaa, että Mattila on myös jatkossa yhteisötaiteelle hedelmällinen maaperä. Uusien toimijoiden saaminen mukaan toimintaan on myös tulevaisuuden haasteena. Jatkotutkimusaiheita ovat erilaiset mieskäsitykset monikulttuurisessa miestyössä sekä perinteisen maskuliinisen mieskäsityksen merkitys miestyön kehityksessä.

Asiasanat: miestutkimus, miestyö, yhteisötaide

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree Programme in Social Services

JUKANTUPA, ANNA
A Pub without Alcohol
Meanings and Experiences of the Civic House Mattila

Master's thesis 81 pages, appendices 3 pages
May 2021

The Civic House Mattila is a low threshold meeting place for men in Tampere and it is maintained by Settlement Tampere. The purpose was to investigate what meanings the Civic House Mattila gave to visitors. The goals were to collect experiences of being a man and Mattila's importance to the experience of being a man. A Theme Song was made to the Civic House Mattila.

The study was qualitative in nature and based on communal art and from memories to music- methods. The data were gathered through lyric jam sessions where members wrote lyrics to the theme song, through interviews and the final version of the lyrics.

The data were analyzed by thematizing and by using content analysis. The results indicated that the Civic House Mattila is important for visitors. Some of the visitors are looking for social relationships and meaningful activities to the days. About Mattila's being only for men gave positive experiences. Mattila offers a multiculturalism that is strength of the place. Uncertainty of Mattila's funding worried visitors.

Group activities which are held in Mattila, improve the visitors' welfare. Especially groups for sensitive and artistic men give a power of being vulnerable and emotional. Making communal art is also recommended in the future and new members need to be found.

Further studies on the subject are to explore men research on a multicultural men's work and how patriarchal men's studies affect men work.

Key words: men's studies, men work, communal art

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	TUTKIMUSYMPÄRISTÖNÄ SETTLEMENTTITYÖ MATTILASSA	8
	2.1 Settlementtityö	8
	2.2 Miesten kansalaistalo Mattila	10
3	MIESTUTKIMUS, MIESTYÖ JA MIESKÄSITYS	12
	3.1 Miestutkimus	12
	3.1.1 Miestutkimuksen kehityksen suunta	13
	3.1.2 Ajankohtaista miestutkimuksesta	15
	3.2 Miestyö	17
	3.2.1 Sosiaalipedagoginen työote	19
	3.2.2 Suomessa tehtävä miestyö järjestöjen harteilla	21
	3.3 Mieskäsitys	23
	3.3.1 Erilaisten mieskäsitysten lähtökohtia	23
	3.3.2 Mieskäsitys muutoksessa	25
	3.4 Käsitteellinen viitekehys	28
4	OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA TOTEUTUS	30
	4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset	30
	4.2 Tutkimusotteena laadullinen tutkimus ja yhteisötaide	30
	4.3 Aineiston keruu	35
	4.3.1 Muistoista musiikiksi menetelmä	37
	4.3.2 Teemahaastattelu	42
	4.4 Aineiston analyysi	44
5	KOKEMUKSIA MATTILASTA JA MIEHENÄ OLEMISESTA	47
	5.1 Sosiaaliset suhteet	47
	5.2 Sisältöä päiviin	51
	5.3 Sukupuolen merkitys	54
	5.4 Monikulttuurisuus	57
	5.5 Epävarmuus toiminnan jatkumisesta	58
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	60
7	OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN POHDINTAA	67
	7.1 Sukellus sukupuolentutkimukseen ja yhteisötaiteeseen	67
	7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	68
	7.3 Jatkotutkimusehdotukset	70
	LÄHTEET	72
	LIITTEET	76
	Liite 1. Lyriikkatyöpajojen runko	76

Liite 2. Mattilan tunnuskappaleen teksti	77
Liite 3. Haastattelurunko	81

1 JOHDANTO

Sukupuolentutkimuksella on kansainvälisesti ja kansallisesti pitkät perinteet mutta se on painottunut nimenomaan naistutkimuksen kysymyksiin, ja miestutkimus on jäänyt vähemmälle huomiolle. Tätä kuvaa vahvistaa myös Sukupuolentutkimuksen Seuran muutos. Naistutkimusseura on perustettu Suomeen 1988 ja kevätkokouksessa 2013 seuran nimi muutettiin vastaamaan oppiaineiden nimissä tapahtunutta muutosta. Suomen Naistutkimuksen Seurasta tuli Sukupuolentutkimuksen Seura. (Sukupuolentutkimus 2021.) Suomen miestutkimuksen seura on kuitenkin pysynyt omana seuranaan vaikkakin keskusteluja sen liittymisestä Sukupuolentutkimuksen Seuraan on käyty (Aalto 2016, 12). Tämä on luonut tilanteen, jossa sukupuolentutkimuksen kaksinapaisuudesta halutaan toisaalla luopua ja toisaalla pitää siitä tiukasti kiinni.

Ammatillinen kiinnostukseni sukupuolentutkimusta ja miestyötä kohtaan on kehittynyt opinnäytetyön prosessin aikana. Opinnäytetyöhön liittyvän kirjallisuuskatsauksen aikana oivalsin, miten kapea-alaisesti miestutkimusta on tehty. Miestutkimukseen liittyy aina jollain tavalla maskuliinisuuden kysymykset ja miestutkimuksen lähtökohtana on usein jokin miehistä johtuva ongelma. Tällä opinnäytetyöllä olen halunnut tutkia miehenä olemisen kokemusta sekä mieskäsityksiä kansalaisjärjestön ja miestyön näkökulmasta ennemmin kuin perinteisesti ongelmakeskeisestä näkökulmasta, kuten miestyö ja väkivalta tai miestyö ja päihdeongelma.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä on suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa merkittävä rooli. Vaikka sosiaaliturva ja palvelujärjestelmä ovat maailman mitta-kaavassa varsin pitkälle edistynyttä, tarvitaan järjestöjä puolustamaan heikommassa asemassa olevien ihmisten oikeuksia, edistämään kaikkien kansalaisten osallistumismahdollisuuksia sekä rakentamaan sosiaalista hyvinvointia kaikille, ei harvoille.

Miesten Kansalaistalo Mattila on Settlementi Tampere Ry:n ylläpitämä miesten avoin kohtaamispaikka. Toimintaan voi Mattilassa osallistua kerran elämässä, joka päivä tai jotain siltä väliltä. Opinnäytetyössäni lähtökohtana on ollut kysymys

siitä, mitä tavallinen tamperelainen mies ajattelee miehisyydestä, kansalaistalon toiminnasta ja näiden yhdistelmästä? Onko sillä merkitystä, että Mattila on tarkoitettu vain miehille? Vahvistaako vai murentaako se omaa mieskäsitystä? Onko Mattilassa tilaa olla omanlaisensa mies – herkkä, taiteellinen, voimakas, miehekäs, urheilullinen.

Hegemoninen maskuliinisuus ohjaa voimakkaasti akateemista keskustelua miehistä ja maskuliinisuudesta. Hegemonisella maskuliinisuudella tarkoitetaan mieskäsitystä stereotyyppisestä miehestä, joihin miehen tulisi pyrkiä – valkoinen, rationaalinen, laskelmoiva, heteroseksuaalinen mies, joka hallitsee instituutioita kuten liike-elämä, armeija, poliisi tai hallinto. Kukaan mies ei välttämättä tavoita tätä vaatimusta, mutta se pakottaa kaikki muut miehet arvioimaan itseään suhteessa tähän ideaaliin ja se edustaa arvostetuinta tapaa olla mies. (Laasanen 2010.)

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on lisätä tietoa, mitä Mattila merkitsee siellä käyvien miesten arkeen ja onko Mattilalla merkitystä sille, mitä mies ajattelee itsestään. Opinnäytetyön menetelmänä halusin toteuttaa yhteisöllisen projektin, jonka tarkoituksena oli sekä osallistaa Mattilan miehiä opinnäytetyön prosessiin myös jättää jälkeeni jotakin Mattilalle konkreettista. Mattilan miesten toiminnan perusajatus on, että kaikki toiminta lähtee miehistä itsestään. Tämän opinnäytetyön prosessin aika on saatettu alulle Mattilan miesten itse tekemä Mattilan tunnuslippu, jossa yhdistyvät yhteisötaide, sosiaalipedagoginen ja sosiokulttuurinen innostaminen sekä muistoista musiikiksi- menetelmä. Opinnäytetyöni kohdentuu henkilöihin, jotka ovat olleet mukana luomassa Mattilan tunnuslippua sekä miehistä, jotka ovat aineistonkeräyspäivinä astuneet Avoimista ovista sisään.

Seppo Hilden kirjoittaa Uusi Suomi- blogissaan, kuinka suomalainen mies ei puhu eikä pussaa, ei näytä tunteitaan ja vielä vähemmän puhuu niistä. Suomalainen mies on tapoihinsa juuttunut ja itsepäinen ja suhtautuu epäileväisesti kaikkien uuteen. Suomalainen mies ei harrasta small talkkia, vaan viihtyy enemmänkin omien ajatustensa parissa. (Hilden 2021.) Toivon, että tämä opinnäytetyö antaa suomalaisesta miehestä monipuolisemman kuvan. Tämä opinnäytetyö osoittaa, että Mattilan mies on rohkea, puhuu avoimesti tunteistaan, on valmis muuttamaan ja on ennen kaikkea suvaitsevainen toisia ihmisiä kohtaan.

2 TUTKIMUSYMPÄRISTÖNÄ SETLEMENTTITYÖ MATTILASSA

2.1 Setlementtityö

Setlementtityön tavoitteena on edistää sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta ja suomalainen setlementti on osa kansainvälistä verkostoa. Setlementtityön juuret ovat 1800-luvun lopun Lontoossa. Silloin taloudellisesti heikommassa asemassa olevien ihmisten keskuudessa alettiin käyttää työmuotoja, joiden tarkoituksena oli sosiaalisen kehityksen ja sivistyksen lisääntyminen asuinalueella. Setlementtityö rantautui Suomeen 1900-luvun alussa ja Helsingin Kallioon perustettiin ensimmäinen setlementtitalo 1918. Tänä päivänä setlementit ovat laajentuneet kattamaan suurta osaa Suomesta ja setlementtityötä tehdään monen ikäisten ja erilaisista taustoista tulevien ihmisten kanssa. Tänä päivänä setlementtityötä tehdään lapsi- ja nuorisotyössä, kansalaistoiminnassa, seniori- ja vanhustyössä, opinto- ja kulttuuritoiminnassa, monikulttuurisessa työssä sekä asumisen palveluissa. (Setlementtiliitto n.d.)

Setlementtityö on alusta asti perustunut ajatukseen, että yhteisöllisyydellä on ihmistä voimistava vaikutus. Yhteisöllisyyden keskiössä ovat yhteistyö ja arjen keskellä toisten huomioiminen. Setlementtityötä ohjaa vahvasti ajatus heikompien auttamisesta, yksilön kunnioittamisesta, erilaisuuden hyväksymisestä, luottamuksen lisääntymisestä sekä tasa-arvon edistämisestä. Suomessa on erityisesti keskitytty siihen, että yksilön oman elämänhallintaa pyritään edistämään, ihmisiä tuetaan elinikäiseen oppimiseen, vuorovaikutuksen ja aidon lähimmäisyyden lisäämiseen sekä yhteisöllisyyden ja yhteiskunnallisen vaikuttamisen kehittämiseen. (Setlementtiliitto n.d.) Setlementtityön ajatus näkyy opinnäytetyössäni siinä, että työni lähtökohtana on ollut selvittää miesten kokemuksia kysymällä asiaa heiltä itseltään. Toinen tapa olisi voinut olla kysyä miesten kokemuksista Mattilan työntekijöiltä, mutta silloin olisi kadonnut miesten todellinen ääni ja kaikki olisi ollut vain työntekijöiden omaa tulkintaa. Opinnäytetyöni lähtökohtana on ollut myös toteuttaa Mattilan miesten kanssa yhteisöllinen tuotos, Mattilan tunnuskapale. Yhteisötaiteen tuominen mukaan setlementtityöhön on luontevaa sen yhteisöllisen kokemuksellisuuden vuoksi. Yhteisöllinen projekti sekä vahvistaa kiinnostymistä yhteisöön myös tuo näkyväksi yhteisön välisen vuorovaikutuksen.

Sosiaalinen pääoma on ihmisille elinehto ja koen tämän opinnäytetyön olevan merkityksellinen kokemus Mattilan miesten sosiaalisen pääoman kasvulle. Sosiaalinen pääoma kasvaa vuorovaikutuksessa toisten ihmisten kanssa ja sitä kautta myös yksilöiden hyvinvointi lisääntyy. Särkelä-Kukko ja Tykkyläinen (2018) kuvaavat sosiaalista pääomaa Setlementtiliikkeen julkaisussa Ihmisten keskellä ihmisten kesken niin, että sen alle mahtuu monia Setlementtiliikkeelle tärkeitä teemoja, kuten syrjässä olevien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen, yksinäisyyden väheneminen ja pääseminen osaksi yhteisöä. Myös tutkimus tukee tätä lähestymistapaa, sillä sosiaalisen pääoman tiedetään sisältävän tärkeitä hyvän elämän rakennusaineita. On todettu, että kansalaistoiminnalla voidaan tätä pääomaa kerryttää. (Särkelä-Kukko & Tykkyläinen 2018, 5.)

Mikä merkitys Setlementtien toiminnalla on siihen osallistuvien henkilöiden arjen hyvinvoinnille? Tämän kysymyksen vastaus on tärkeää, kun arvioidaan Setlementtitoiminnan vaikuttavuutta. Sosiaalisen pääoman tiedetään rakentuvan luottamuksellisissa sosiaalisissa suhteissa, jotka edistävät vuorovaikutusta ja yhteisön ihmisten välistä yhteistoimintaa. Ihmisten hyvinvointiin ja yhteiskunnan toimivuuteen vaikuttavat fyysisen pääoman, yksilöiden osaamisen ja luonnonvarojen lisäksi myös yksilöiden väliset sosiaaliset suhteet. Tällöin on perusteltua tarkastella juuri yksilötasolla tapahtuvia muutoksia ihmisen elämässä. Lisääntykö setlementtitoimintaan osallistuvien ihmisten sosiaalinen pääoma eli toisin sanoen tapahtuuko ihmissuhteissa muutoksia, kasvavatko osallisuuden ja kuulumisen kokemukset ja lisääntykö luottamus muihin ihmisiin ja sitä kautta myös yhteiskunnan toimintaan? (Särkelä-Kukko ym. 2018, 5.) Tässä opinnäytetyössä ei ole tarkoituksena mitata osallistuvien mahdollista sosiaalisen pääoman kasvua, mutta opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää, kun keskustellaan työn vaikuttavuudesta ja millä tavalla Mattilaa on mahdollista tulevaisuudessa kehittää. Setlementtityön periaatteiden mukaisesti tämä opinnäytetyö antaa vastauksia, miten Mattilan miehet kokevat yhteisön sisäiset ihmissuhteet ja miten ne yksilöön vaikuttavat.

2.2 Miesten kansalaistalo Mattila

Opinnäytetyöni toimintaympäristönä toimiva kansalaistalo Mattila on Settlementti Tampere ry:n miesten kansalaistalo, jossa tehdään uudenlaista miestyötä ennaltaehkäisevänä kansalaistoimintana. Mattilassa ei ole auttajia, vaan työntekijät ja kävijät toimivat tasavertaisesti eikä miestä nähdä ongelmana. Kansalaistoiminnassa ei ole asiakkaita tai auttajia ja autettavia, vaan kansalaisia ja yhteisön jäseniä, jotka Mattilan tapauksessa ovat miehiä. (Tukia, Ajanki, Pihlman, Santala & Santalainen 2017, 123–126.)

Settlementtityössä on ollut jo yli sadan vuoden ajan keskiössä tilojen hankkiminen ja antaminen ihmisten yhteistoiminnalle. Avoimien tilojen merkitys ei ole vuosien kuluessa vähentynyt, vaan päinvastoin tullut entistä tärkeämmäksi. Tämän päivän yhteiskunnassa avoimuus saatetaan useammin uhkana kuin mahdollisuutena ja siksi avoimilla ovilla on myös selkeä yhteiskunnallinen viesti. Mitä tilan antaminen tarkoittaa settlementtityössä juuri nyt? (Tuomaala 2015.) Mattilan toiminnassa merkittävää on, että kansalaisille annetaan toimintaa varten tilat mutta kansalaiset itse suunnittelevat ja toteuttavat siellä tapahtuvan toiminnan. Tukian ym. (2017) mukaan Mattilan toiminta perustuu settlementtiliikkeen arvoihin, joita ovat arjen keskellä toteutuva lähimmäisenrakkaus, yhteisöllisyys ja erilaisten ihmisten välinen yhteistyö. Mattilan toiminnan kivijalkoja ovat avoimet ovet, toimintaryhmät, Mattilan Aktiivit ja Mattilan Parlamentti. Työntekijöiden keskeisiä tehtäviä ovat motivoiminen ja innostuksen ylläpitäminen, toiminnan edellyttämistä rakenteista huolehtiminen, vuorovaikutuksesta ja tasa-arvoisesta toiminnasta huolehtiminen, kehitysideoiden toteuttaminen sekä verkostoyhteistyön ylläpitäminen. (Tuomaala 2015, 25; Tukia ym. 2017, 123–126.)

Kuten usein miestutkimuksessa myös perinteisessä miestyössä mies nähdään usein ongelmana. Työntekijät ovat auttajia ja asiakkaat autettavia, jotka tarvitsevat sosiaalityön palveluita ja muita tukitoimia. Tukia kumppaneineen (2017) kirjoittavat Sosiaalipedagogisessa aikakauskirjassa, että Mattilassa mies ei ole ongelma, vaan jokainen mies on arvokas voimavara, jota Mattilan hyvinvointia tukeva ilmapiiri ruokkii kasvamaan täyteen potentiaaliinsa. Moninaisuus luo dialogia ja siksi kävijäkunnan monipuolisuudesta on huolehdittava. Tämän vuoksi on tärkeää, ettei toimintaan osallistuvilta edellytetä mitään ongelmaa tai erityistä

elämäntilannetta. Kyseessä ei ole työttömien, isäksi tulleiden, nuorten, vanhojen tai maahan muuttaneiden miesten paikka. Sen sijaan sinne voi hakeutua kuka tahansa, joka kokee miehille suunnatun yhteistoiminnan mielekkääksi. (Tukia ym. 2017, 128–133.)

KUVA 1. Mattilan kuvaus heidän itsensä määrittelemänä. (Mattila 2021.)

Mattila on auki joka arkipäivä ja toiminnan tavoitteena on edistää miesten välistä dialogia sekä tukea hyvinvointia yhdessä tekemisen kautta. Toiminta rakentuu karkeasti kahdesta kokonaisuudesta: avoimesta toiminnasta sekä erilaisista toiminnallisista ryhmistä. Kuvassa 1 on esitetty mitä Mattila on heidän itsensä määrittelemänä. Mattilassa voi lukea päivän lehdet, surffailla netissä, kahvitella ja keskustella muiden kanssa. Tarjolla on myös erilaisia pelejä pöytäjalkapallosta dartsiin ja PlayStationista lautapeleihin. Mattilassa on myös erilaisia, viikoittain vaihtuvia toimintaryhmiä, joita ideoidaan yhdessä osallistujien kanssa tarpeiden ja innostuksen mukaan, esimerkkeinä salibandya, teatteria, korttipelejä, penkkiurheilua, metsäreissuja tai talkoita. Lisäksi Mattilan miehet ovat osallistuneet seminaareihin ja tapahtumiin ja yhteistyötä tehdään mm. miesjärjestöjen, eri yhdistysten ja Tampereen kaupungin kanssa (Mattila 2021.)

3 MIESTUTKIMUS, MIESTYÖ JA MIESKÄSITYS

3.1 Miestutkimus

Kun puhutaan miestutkimuksesta, herättää se nimenä kysymyksen, miten miestutkimus ja naistutkimus asemoituvat sukupuolentutkimuksen kentälle. Ovatko miestutkimus ja naistutkimus rinnakkain kulkevia vai onko miestutkimus miesten vastavoima naistutkimukselle. Vai onko nais- ja miestutkimus yhteenlaskutehtävä, jonka lopputulos on ihmistutkimus? (Jokinen 1999, 15.)

Jokinen, Ahlbäck ja Kinnarinen (2012) kritisoivat artikkelissaan Näkymätön sukupuoli näkyväksi sitä, kuinka tutkimuksissa ei ole riittävästi otettu huomioon sukupuolen vaikutusta tutkimuksen tuloksiin. Kun tutkimusten kohteina ovat olleet miehet ja pojat, ovat tutkijat kirjoittaneet usein ihmisistä, poliitikoista, metallityöläisistä tai jalkapallofaneista. Näin tehdessään, tutkijat eivät ole kohteensa sukupuolittuneisuutta ja sitä, miten sukupuoli vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten poliitikko etenee urallaan, millaisissa verkostoissa hän toimii, millaisia kannanottoja hän tekee tai minkälaisia teemoja hän ylipäätään pitää politiikassa tärkeinä. (Jokinen, Ahlbäck & Kinnarinen 2012, 171.)

Arto Jokinen (1999) kirjoittaa artikkelissaan Suomalainen miestutkimus ja -liike: muutoksen mahdollisuus? että ennen kuin on puhuttu varsinaisesti miestutkimuksesta, on miehiä silti tutkittu ja tarkasteltu. Perinteisesti miestutkimus on tarkoittanut tutkimusta, jossa mies tutkii toista miestä, joka on yleensä länsimaalainen. Silloinkaan miestä ei ole kuitenkaan kutsuttu mieheksi vaan ihmiseksi. Tutkimuksessa miehen ruumis on edustanut lääketieteelle ihmisen ruumista, miehen psyyke ihmisen psyykettä ja miehen historia ihmiskunnan historiaa. Teoriat ihmiselämän eri vaiheista ovat samoin perustuneet työssäkäyvän miehen elämäntilanteisiin. Näissä ihmistutkimuksissa ei kuitenkaan ole otettu kriittisesti huomioon sitä, että kaikki tutkimuksiin osallistuneet ihmiset ovat olleet miehiä. Eikö miesten kokemuksesta elämästä ole nähty analyyttisesti mielenkiintoisena? (Jokinen 1999, 15–16.)

Miestutkimuksella ei ole pystytty edelleenkään aidosti vastaamaan niihin yhteiskunnallisiin kysymyksiin, joihin vastauksia on kaivattu. Ei kansainvälisesti eikä suomalaisittain. Tämä johtuu etupäässä siitä, että tutkijoita on vähän ja tutkimusperinne on vielä ohutta mutta myös tutkimukselle osoitetun taloudellisen tuen puutteesta. Miestutkimuksessa keskustelua käydään yleensä henkilökohtaisen kokemuksen perusteella eikä yleistettävää tutkimustietoa ole saatavilla. (Jokinen 2012, 9; Arhinmäki 2012, 27.)

3.1.1 Miestutkimuksen kehityksen suunta

Vajaassa kolmessakymmenessä vuodessa miestutkimuksesta on Suomessa muodostunut ala, jolla on pieni tieteellinen seura ja tutkimuspäivät, mutta ei akateemisia oppitunteja. Miestutkimuksen ohjelmateksteissä on pidetty ongelmana alan kehittymiselle sitä, että tutkimusyhteisö on pieni. Vain harvat tutkijat mieltävät itsensä miestutkimuksen edustajiksi ja ettei ala ole institutionalisoitunut oppiaineena. (Aalto 2016, 7–9.)

Ilona Aalto (2016) artikkelissaan Miestutkimus sukupuolentutkimuksen muuttuvalla kentällä sekä Andrea Waling (2019) artikkelissaan Rethinking Masculinity Studies: Feminism, Masculinity, and Poststructural Accounts of Agency and Emotional Reflexivity päätyvät molemmat artikkeleissaan samoihin johtopäätöksiin. Miestutkimus on sukupuolentutkimuksessa jäänyt yksin ”edustamaan” alkuvaiheessa muodostunutta, kaksijakoisen sukupuolijärjestyksen logiikkaan pohjautuvaa nais- ja miestutkimuksen työnjakoa. Artikkelissaan Aalto (2016) väittää, että kaksinapaista sukupuolikäsitystä tuottaa myös miestutkimuksen miesoletus. Miehen kategorian purkamiseen on kiinnitetty liian vähän huomiota ja maskuliinisuus liitetään pääasiassa miehiin. Haasteeksi muodostuu sen pohtiminen, miten miestutkimusta voisi edelleen oikeuttaa ilman dikotomisen (kahtia jakautuvan) sukupuolijärjestyksen vahvistamista. Aalto kysyy, miksi miehiä tutkitaan useimmiten maskuliinisuuden eikä sukupuolen käsitteellä ja mitä silloin oikeastaan tulaa tehneeksi. Waling (2019) puolestaan haastaa artikkelissaan tutkijoita pohtimaan, miten miestutkimusta tehdään kategorioiden ulkopuolella. Miestutkimuksen on laajennettava käsityksiään mieskuvasta vastaamaan tämän päivän muuttuvaa mieskäsitystä. (Aalto 2016, 5; Waling 2019, 89–91.)

Suomalainen miestutkimus rakentui 1980-luvulta lähtien naistutkimuksen vastinpariksi. Sen tutkimuskohteena on parin vuosikymmenen ajan ollut maskuliinisuus, jota on tutkittu miesten yhteydessä ja lähtökohtaisesti olettaen, että tutkitut kuuluvat miesten sosiaaliseen kategoriaan. Tätä Ilona Aalto (2016) kutsuu miestutkimuksen miesoletukseksi. Kun miestutkimus ottaa tutkimuskohteekseen miehen kategorian problematisoimatta sitä, se osallistuu kategorian tuottamiseen. Näin miestutkimus itse asiassa ottaa osaa kaksinapaisen sukupuolikäsityksen uusintamiseen sekä maskuliinisuuden ja miesten liiton ylläpitämiseen. (Aalto 2016, 11.) Myös tämän opinnäytetyön lähtökohdista voidaankin kysyä, ollaanko nyt tekemässä miestutkimusta, joka jo lähtökohtaisesti kategorisoituu ajatukseen kaksinapaisesta sukupuolikäsityksistä ja omalta osaltaan vahvistaa nais- ja miestutkimuksen vastakkainasettelua.

Nais- ja miestutkimuksen suhde on edelleen miestutkimukselle keskeinen kysymys, mutta jäsenitys alojen suhteesta on olennaisesti muuttunut. Kun Naistutkimuksen seura muutti vuoden 2014 alusta nimensä Sukupuolentutkimuksen seuraksi, pohdittiin Suomen miestutkimuksen seurassa muutoksen vaikutuksia. Vaihtoehtoina esitettiin oman seuran lakkauttaminen, liittyminen Sukupuolentutkimuksen seuraan tai jatkaminen entiseen malliin. Keskustelussa miestutkimuksen seuralle nähtiin edelleen olevan tarvetta, koska on sukupuoleen liittyviä kysymyksiä, jotka koskevat erityisesti miehiä. Lisäksi miestutkimuksen pelättiin katoavan siirron seurauksena sukupuolentutkimuksen helmoihin. (Aalto 2016, 12.)

Vaikka tutkijoiden jako naisiin ja miehiin on päivittäisestä keskustelusta kadonnut, binäärinen ymmärrys sukupuolesta elää alan tutkimuskohteissa ja -käsitteissä. Maskuliinisuutta tutkitaan nimenomaan yhteydessä miehiin. Maskuliinisuuden tilalle on ehdotettu myös sukupuolen käsitettä tai miesten sosiaalisen kategorian tutkimista. (Aalto 2016, 12–13.)

Olemme nyt tilanteessa, jossa naistutkimus ainakin nimenä on katoamassa. Sukupuolen teorioissa on pitkään purettu niitä perustoja, jotka kytkevät miehet ja maskuliinisuuden itsestään selvästi toisiinsa. Miestutkimus vahvistaa sekä nimityksenä että sisällöltään kaksijakoista sukupuolijärjestystä ja sen mukaista työnjakoa, vaikka vastinpari, eli naistutkimus, näyttää olevan katoamassa. Jeff Hearn

on vastikään ehdottanut radikaalia siirtymää. Hänestä kriittisen miehiä koskevan tutkimuksen tavoitteena pitäisi olla miesten sosiaalisen kategorian lakkauttaminen. Hän viittaa kolmannen sukupuolen teorioihin, queer-teoriaan ja transtutkimukseen, jotka hänen mukaansa tavoittelevat sukupuolen käsitteen lakkauttamista. Niiden piirissä on kyseenalaistettu jako sosiaaliseen ja biologiseen sukupuoleen sekä dikotomiset sukupuolikäsitykset. (Aalto 2016, 13). Tässä opinnäytetyössä olen halunnut vielä pitää kiinni perinteisen miestutkimuksen erityisasemasta, vaikka paineita kaksijakoisen sukupuolenkäsitysten murtamiselle onkin. Oleellista on ymmärtää, että opinnäytetyöni toimintaympäristönä on miehille tarkoitettu kansalaistalo. On tiedostettava miestutkimuksen ja miestyön erityispiirteet tässä tilanteessa, jossa halutaan selvittää miesten kokemuksia heidän omassa ympäristössään ja heiltä itseltään kysyttäessä.

3.1.2 Ajankohtaista miestutkimuksesta

Sukupuolentutkimuksen keskustelua hallitsee tänä päivänä sukupuolitietoisuus, sukupuolineutraalius ja sukupuolisensitiivisyys. Keskusteluiden keskiössä ovat kysymykset, tuleeko sukupuolet erotella miehiin ja naisiin, sallitaanko muun sukupuolisten termien käyttö tai miksi ylipäätään pitää määritellä ihmisten sukupuolia. Sukupuolentutkimuksen näkökulmasta tilanne on mielenkiintoinen. Onhan sukupuolentutkimuksemme jakautunut voimakkaasti kaksinapaiseen tutkimukseen – miestutkimukseen ja naistutkimukseen – vaikkakin naistutkimuksen kenttää on laajennettu sukupuolentutkimukseksi.

Suomalaisessa koulutuspolitiikassa otetaan myös vahvasti kantaa suomalaisen opetuksen sukupuolitietoisuuteen, kun Opetushallitus (2021) ohjaa suomalaista opetusta tähän suuntaan. Suomalainen työelämä on tutkimusten mukaan segregoitunut, eli eriytynyt mies- ja naisaloihin sukupuolen mukaan. Työelämän sukupuolittuneisuus näkyy naisten ja miesten palkka-eroissa, työsuhteiden pituuksissa ja työajoissa sekä erilaisissa työn sisällöissä ja erilaisina vaikutusmahdollisuuksina. Tällainen jako on ongelmallinen molempien sukupuolien kannalta. Kunnallisissa sosiaali- ja terveystalouksissa työskentelee pääsääntöisesti naisia, kun taas miesvaltaisimpiin toimialoihin kuuluvat teollisuus, kuljetus ja rakentaminen. Naisten osuus johtotehtävissä jää edelleen miesten vastaavista ja naisten

urakehitys on edelleen miesten urakehitystä hitaampaa. Kun tavoitteena on vähentää työelämän sukupuolijakoa, on vaikuttamistyötä tehtävä oppilaiden koulutus- ja uravalintoihin sekä huolehdittava oppilaitoksen tasa-arvoasioista. Sukupuolitietoisella koulutuksella pyritään vaikuttamaan siihen, miten naiset ja miehet sekä tytöt ja pojat sijoittuvat työelämässä, enenevässä määrin jopa sukupuolelleen epätyypillisillä aloilla. (Opetushallitus 2021.) Voidaan siis todeta, että suomalainen työelämä on muutoksessa ja muutos näkyy erityisesti nuoremman sukupolven käyttäytymisessä. Työelämässä tapahtuva mieskäsitysten muutos heijastuu vääjäämättä myös laajemmalle yhteiskunnassa, kun miesten mahdollisuus työskennellä esimerkiksi hoitoalalla yleistyy.

Henri Hyvösen (2021) julkaisema väitöskirja *Men, work, and care of the self hybrid masculinities in finnish working life* käsittelee miesten tapoja huolehtia itsestään työelämässä. Väitöskirjassaan Hyvönen käsittelee aihetta Hybridimaskuliinisuus-termin kautta, joka osaltaan kritisoi hegemonisen maskuliinisuuden ylivaltaa miestutkimuksen kentällä. Hybridimaskuliinisuudella Hyvönen viittaa miehenä olemisen tapaan, johon sisältyy feminiinisyyksiin liitettyjä piirteitä. Miesten puheissa ja mediassa ihannoidut maskuliinisuudet ovat hybridisoituneet eri syistä ja pyrkivät saavuttamaan toisistaan poikkeavia päämääriä. Väitöskirjassa haastateltavat asettivat henkilökohtaisen hyvinvointinsa ja elämänsä mielekkyyden etusijalle, minkä vuoksi he kokivat osin pakenevansa heihin ulkopuolelta kohdistuneita paineita. Hyvösen väitöskirjan tulokset osoittavat, että maskuliinisuuksien tämänhetkisiin kehityskulkuihin liittyy jännitteitä, jotka johtuvat ristiriitaisista odotuksista miesten terveyskäyttäytymisessä ja työelämään osallistumisessa. (Hyvönen 2021 5–6.)

Tämän opinnäytetyön kannalta hybridimaskuliinisuuden termi on mielenkiintoinen. 2020-luvun mieskäsitys antaa tilaa miehelle näyttää myös feministisiä puolia itsestään. Hyvönen (2021) näkee, että hybridimaskuliinisuus luo miehille uusia tapoja luoda sosiaalisia suhteita ja haastateltavien tapaan huolehtia itsestään sisältyvä pyrkimys parantua perinteisestä maskuliinisuudesta. Tämä tarkoittaa tietoisesta pyrkimystä päästä eroon sellaisesta myönteisestä miehen identiteetistä, joka saavutetaan työssä menestymällä ja uhraamalla itsensä työlle. (Hyvönen 2021, 5–6, 46–48.)

Toinen hegemonista maskuliinisuutta kritisoiva ja tämän opinnäytetyön kannalta kiinnostava tutkimussuunta on Eric Andersonin ja Rory Magrathin luoma inkluusivisen maskuliinisuuden – käsite. Saara Kultamaa (2020) käsittelee aihetta omassa maskuliinisuutta käsittelevässä Pro Gradu- tutkielmassaan niin, että hegemonisen maskuliinisuuden teoria ei ole riittävä kuvaamaan kaikkia erilaisia maskuliinisuuksia. Anderson ja Magrath kritisoivat hegemonisen maskuliinisuuden teoriaa muun muassa sillä, että siitä on puutteellista todistusaineistoa ja teoria ei pysty tulkitsemaan tilanteita, joissa maskuliinisuuden marginaaleissa elävät ihmiset, kuten homoseksuaalit, tavoittaisivatkin hierarkian huipulla olevat hegemonisen maskuliinisuuden edustajat. Andersonin ja Magrathin mukaan suhteessa muihin maskuliinisuuksiin homoseksuaalisten miesten asema maailmalla on kohentunut huomattavasti verrattuna tilanteeseen 1980- luvulla, mutta homoseksuaaliset miehet tulevat aina olemaan hierarkiassa hegemonisten maskuliinisuuksien alapuolella. Jotta maskuliinisuusteoriat istuisivat paremmin 2010- luvun mieskuvaan, kehitti Anderson inkluusivisen maskuliinisuuden teorian, joka pyrkii hyväksymään erilaisia maskuliinisuuksia ja pyrkii irrottautumaan perinteisestä miesten ja maskuliinisuuksien tyypittelystä. (Kultamaa 2020, 15.)

3.2 Miestyö

Opinnäytetyöni sijoittuu miesten kohtaamispaikkaan, joten miestyön käsite on opinnäytetyöni kannalta keskeinen. Harju ja Huhtamalla (2016a) kirjoittavat julkaisussaan Näkökulmia mieserityiseen osaamiseen asiakastyössä, miestyön erityispiirteistä. Miestyön tarve on perinteisesti nähty liittyvän työotteeseen, jossa otetaan huomioon miesten erityistarpeet ja sukupuolisensitiivinen osaaminen. Miestyössä avuntarpeessa olevia miehiä pyritään tavoittamaan paremmin sekä pyritään kuulemaan heidän kokemuksiaan, miten palvelujärjestelmä toimii ja miten miesten oikeudet toteutuvat. Miehillä on ollut kokemuksia, että heitä ei kuulla riittävästi ja he jäävät usein ulkopuolisiksi, kun puhutaan esimerkiksi perheen asioista. Miehet kokevat myös usein, etteivät saa riittävästi tukea kriisitilanteissa, kuten eroissa tai parisuhdeongelmissa. Erilaiset tilastot osoittavat, että miehille kasaantuu usein psykososiaalisia ongelmia, joiden käsittelyyn he tarvitsisivat erityisosaamista. (Harju & Huhtamalla 2016a, 43.)

Harjun ja Huhtamellan mukaan (2016a) kansalaislähtöisesti tehtävä miestyö pyrkii huomioimaan miehen muutoksen, kokemuksen ja äänen työn kehittämisessä. Mattilassa tekemieni havaintojen mukaan tämän päivän miestyö on laadukasta, aidosti asiakaslähtöistä ja omaa toimijuutta vahvistavaa. Myös Harjun ja Huhtamellan (2016b) mukaan tänä päivänä miehen ääni on aktiivinen ja monisävyinen. Miehet haluavat vahvistaa omaa mieheyttä, isyyttä, vanhemmuutta ja parisuhteessa toimimista ja hakevat apua aikaisempaa herkemmin ja ennaltaehkäisevämmiin. (Harju ym. 2016a, 43–44.)

Mieserityinen osaaminen tarkoittaa tapaa työskennellä miesten kanssa, jossa yhdistyy työntekijän teoreettinen tieto mieserityisyydestä sekä työntekijän reflektoitu ymmärrys miehistä, miehisyydestä ja miehenä olemisesta. Merkittävää miestyössä on se, että työntekijä kykenee hyödyntämään työskentelyssään työn kohteena olevan miehen yksilöllisestä elämäntilannetta. Mieserityisyys on sekä miehen omaa ja yksilöllistä kokemusta, myös yleisesti mieheyteen liittyvää erityispiirrettä. Mieserityinen osaaminen näkyy eri tavoin miesten eri elämän vaiheissa ja sosiaalisissa kohtaamisissa. Mieserityisessä osaamisessa otetaan huomioon miesten eroavaisuudet niin fyysisissä, psyykkisissä kuin sosiaalisissakin piirteissä. Mieserityisyys on osin henkilökohtaista ja osin jaettua kokemusta miehenä olemisesta. Mieslähtöisessä työskentelyssä lähtökohtana ovat aina asiakkaana olevan miehen omat näkemykset, ajatukset ja kokemukset. On tärkeää havaita, että mies tarvitsee työntekijän huomion, riittävän ajan, paikan ja mahdollisuuden itse kertoa tilanteestaan, avuntarpeesta ja siitä, millainen mies on. Merkityksellistä on se tapa, jolla mies kokee tulevansa kohdatuksi ja kuulluksi. (Harju & Huhtamella 2016b, 50.)

Harju ja Huhtamella (2016b) kuvaavat sukupuolisensitiivistä työtettä niin, että siinä ymmärretään miten sukupuoli vaikuttaa yksilön hyvinvointiin. Sukupuolisensitiivistä työtettä käyttävä työntekijä tunnistaa niitä rooliodotuksia, asenteita ja käsityksiä, joita naisiin ja miehiin asetetaan. Sukupuolisensitiivinen työtapa antaa tilaa toteuttaa mieheyttä monipuolisilla tavoilla, joissa mieskuva voi jatkuvasti päivittyä ja on yksilöllinen. Työskentelyssä tuetaan jokaista löytämään omat vahvuutensa, olemaan rohkeasti sellainen kuin on ja löytämään omannäköinen identiteetti sekä tapa olla mies. (Harju ym. 2016b, 50–51.)

Mieserityiseen osaamiseen liittyy sukupuolten erilaisuuden ymmärtäminen biologisista, sosiokulttuurisista, psykologisista ja historiallisista lähtökohdista. Esimerkiksi kulttuurisessa mielessä, sukupuolen voi nähdä kulttuurisesti määrittävänä ja sosiaalisesti opittuna. Tällöin katsotaan, että mies oppii sosiaalisesti kulttuurin tarjoamat mieheyteen liitetyt määreet, ideaalit ja roolit. (Harju ym. 2016b, 51.)

Peter Peitsalo (2016) pohtii teoksessa *Mieskysymys - Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka* mieslähtöistä työskentelytapaa. Mieslähtöinen työskentelytapa edistää Peitsalon mukaan miehen kokemusta kohdatuksi ja kuulluksi tulemisesta. Mieslähtöinen työskentely antaa miehelle itselleen refleктоivan tavan pohtia omaa elämäänsä, hyvinvointiaan ja lähiyhteisöään sekä omia tarpeitaan ja toimintaansa. Erilaisista toimintamuodoista saadun palautteen perusteella tämäntyyppisen toiminnan myötä miehet kokevat tulleen kuulluksi ja kohdatuksi asioissa ja kysymyksissä, jotka juuri siinä elämäntilanteessa ovat heille ajankohdaisia. Haastavat tunteet, kuten suru, ahdistus ja pelko, saavat myös mieslähtöisessä työskentelyssä mahdollisuuden tulla kohdatuksi ja käsitellyiksi. (Peitsalo 2012, 116.)

Matalan kynnyksen palveluiden saatavuudella on miestyölle merkitystä. Peitsalo (2012) kuvaa teoksessaan miestyön kohdentamisesta niin, että miestyön perustana on mieslähtöisyys mutta lisäksi miehille suunnatut palvelut sekä kuka palveluista tuottaa ovat tärkeitä. On näyttänyt siltä, että kun palveluita kohdennetaan suoraan miehille, madaltaa se heidän kynnystään hakea apua. Kohdennetuilla palveluilla miehet saavat luvan omille tunteilleen, myös vaikeille tunteille, ja luvan käsitellä näitä ammatti-ihmisen kanssa. Myös se, että palveluiden tuottajat ovat miehiä, näyttäisi olevan monelle tärkeätä. Monilta miehiltä puuttuu elämästä miespuolinen keskustelukumppani, jonka kanssa vaikeita asioita voisi käydä läpi ja tässä kohtaa miespuolisen ammatti-ihmisen läsnäolo on tärkeää. (Peitsalo 2012, 117.)

3.2.1 Sosiaalipedagoginen työote

Sosiaalipedagogisen työn lähtökohtana voidaan pitää työotteen kolmea ulottuvuutta, joita on kuvattu kuviossa 1. Näitä ovat yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan

näkökulmat. Elina Nivala ja Sanna Ryyänen (2019) kuvaavat teoksessaan Sosiaalipedagogiikka, kohti inhimillisempää yhteiskuntaa, että nämä tasot voivat olla työssä mukana eri tavoin ja riippuen työn painotuksesta voidaan sosiaalipedagogisesta työtoteesta tunnistaa erilaisia suuntauksia. (Nivala & Ryyänen 2019, 190.)

KUVIO 1. Sosiaalipedagogisen työn tasot (Nivala ym. 2019, 25.)

Kansalaistalo Mattilassa tehtävässä miestyössä voimme havaita näiden kaikkien tasojen piirteitä. Nivalan ja Ryyänen (2019) mukaan sosiaalipedagogiikassa ihminen ymmärretään ainutlaatuiseksi olenoksi, jonka hyvä elämä tarkoittaa oman elämän hallintaa. Ihminen nähdään toimijana, tai vähintäänkin toimijuuteen kykenevänä, joka tarkoittaa kykyä ja tahtoa tehdä valintoja ja niihin liittyviä tekoja. (Nivala ym. 2019, 75—77.) Mattilassa tämä näyttäytyy ennen kaikkea yksilöiden kohtaamisessa. Arvostavalla kohtaamisella voimautetaan yksilöitä kasvamaan parhaaksi mahdolliseksi versioksi itsestään ja autetaan häntä toteuttamaan niitä mahdollisuuksia, joita hänellä on.

Nivalan ja Ryyänen (2019) mukaan yhteisöllisen sosiaalipedagogisen työtöteen yksi tärkeimmistä piirteistä on, miten tärkeää on auttaa ihmisiä liittymään, ja tarvittaessa palaamaan, yhteisöihin, joita heidän ympärillään on sekä auttaa ihmisiä luomaan näissä yhteisöissä dialogisia suhteita. Sosiaalipedagogista työtöettä on kuvattu myös yhteisökasvatukseksi, jonka tarkoituksena on vahvistaa yhteisöä ja jokaisen jäsenen kasvua osana yhteisöä. Yhteisökasvatusta voidaan pitää vastavoima nyky-yhteiskunnan yksilöllisyyttä, yksin pärjäämisen ihannetta ja keskinäistä kilpailua korostavassa maailmassa. (Nivala & Ryyänen 2019, 174.) Mattilan yhteisöllisyys pohjautuu vahvasti vapaaehtoisuuteen ja Mattila pitää

sisällään monia erilaisia yhteisöjä. Mattilaan voi tulla käymään kerran elämässä tai siellä voi käydä joka päiviä vuosia. Tämä luo Mattilan yhteisöistä päivittäin muuttuvia. Paikalla olevat miehet luovat joka päivä omanlaisensa muuttuvan yhteisön, mutta taustalla on kaikissa sama syy ja sama vetovoima. Mattilan miehet, joita yhdistää miessukupuoli ja miesten välinen dialogi, joka on omanlaistansa sekä osallisuus ja yhdessä tekeminen.

Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena on tukea ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta, ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä sekä integroitumista yhteiskuntaan (Sosiaalipedagogiikka 2021). Mattilassa tämä näyttäytyy ennen kaikkea sosialisointia kautta, jota Nivala ja Ryyänen (2019) kuvaavat teoksessaan prosessiksi, jossa ihmisen suhde yhteiskuntaan kehittyy ja rakentuu uudelleen elämän eri vaiheissa. Sosialisointiprosessissa ihmiset oppivat ja sisäistävät kulttuuria ja traditioita sekä työstävät niitä ja luovat itselleen identiteettejä. Sosialisointia ideaan liittyy vahvasti myös integraatio, jossa ihminen kiinnittyy onnistuneesti yhteiskuntaan. (Nivala ym. 2019, 125—126.) Mattilan yhteiskunnallista merkitystä ennen kaikkea syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana ei pidä väheksyä mutta merkittävänä asiana voidaan pitää myös siellä tapahtuvaa maahanmuuttajatyötä, vaikka se ei toiminnan varsinaisen tarkoituksen olekaan. Nivala ja Ryyänen (2019) jatkavat, että maahanmuuttajatyössä tehtävä sosiaalipedagogisen kohtaamisen ehkäisevä merkitys perustuu ajatukseen, että saadessaan tukea uuden kotiyhteiskuntansa tapojen ymmärtämiseen ja oman paikan löytämiseen, maahanmuuttajista voi tulla yhteiskunnan toimintakykyisiä ja tasavertaisia jäseniä (Nivala ym. 2019, 233).

3.2.2 Suomessa tehtävä miestyö järjestöjen harteilla

Suomessa tehtävä miestyö on suurimmalta osin järjestöjen harteilla. Sosiaali- ja terveysministeriö on päättänyt vuodelle 2021 myönnettävistä uusista hanke- ja investointiavustuksista Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskuksen Stean valmisteleman ehdotuksen pohjalta. Miestyöhön liittyviä hankkeita on käynnissä tai käynnistymässä useita, mm. poikien ja nuorten miesten myönteisen kehonkuvan kehittämiseen ja syömishäiriöiden ennaltaehkäisyyn liittyvä hanke, yli 65 vuotiaiden osallisuutta ja kotona asumista edistävä hanke, koronapandemian

myötä konkurssiuhan alla olevien ja/tai ylivelkaantuneiden yrittäjämiesten toimintakyvyn ja hyvinvoinnin tukemiseen tähtäävä hanke sekä vaikeassa elämäntilanteessa tai kriisissä olevien miesten hyvinvoinnin ja mielenterveyden edistämisen hanke. Myös Settlementti Tampereen Miesten kansalaistalo Mattila on yksi mies-työhön Stealta rahoitusta saanut toimija. Hankkeiden lisäksi Sosiaali- ja terveysministeriö myöntää Stean esityksestä yleisavustuksia, kohdennettuja toiminta-avustuksia sekä investointiavustuksia järjestöille. (Stea 2021.) Kaikkea Stean rahoittamaa toimintaa kuvaa niiden projektimaisuus, joka Mattilankin kohdalla voidaan nähdä toimintaa hankaloittavana tekijänä. Kun toiminnan tarpeellisuutta joudutaan rahoittajille perustelemaan kerta toisensa jälkeen, tuo se koko toiminnan ylle määräaikaisuuden tunteen. Ennaltaehkäisevän työn merkityksellisyyttä on haastavaa kuvailla, mutta toiminnan rahoittajat vaativat vaikuttavuuden mittareita, joilla todennetaan työn merkitystä. Hanketyöllä on paikkansa erityisesti työn kehittämisessä mutta olisi toivottavaa, että järjestöjen rahoituspohja olisi varmemmalla pohjalla niin, että asiakkaiden ei tarvitsisi murehtia toiminnan jatkumisesta.

Veikkauksen tuottojen on arvioitu laskevan ensi vuonna noin 300 miljoonaa euroa, mikä vaikuttaa merkittävästi sote-järjestöjen, tieteen, taiteen, kulttuurin, nuorison ja liikunnan toimintaedellytyksiin. Veikkauksen tuotoista 43% on käytetty terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Erkki Liikasen, Liisa Hyssälän, Kalevi Kivistön, Osmo Soininvaaran ja Ulla-Maj Wideroosin muodostama työryhmä on laatinut suunnitelman tulevaisuuden vaihtoehtoista järjestöjen rahoituksen järjestämisestä samalla, kun suomalainen rahapelijärjestelmä on muutoksesta. Rahapelaamisen ja kansalaisyhteiskunnan välinen rahoituksen korvamerkintä saattaa asettaa järjestöjä eettisesti epätoivottavaan tilanteeseen, kun rahapeli tuotot tulevat merkittävältä osin rahapeli ongelmallisilta. Todennäköiseltä näyttää, että Veikkaus Oy:n tuotot tullaan siirtämään osittain tai kokonaan valtion normaalin budjettikäsittelyn piiriin, eli rahoitus siirrettään valtion hallituksen kehysriihen päätettäväksi. (Liikanen, Hyssälä, Kivistö, Soininvaara, Wideroos & Pekkarinen 2021, 96–98.) Tällä toimenpiteellä ehkäistään veikkausrahojen jakamisen eettisiä ongelmia ja toivottavasti saadaan järjestöjen rahoitukseen myös pidempiaikaisia ratkaisuja.

3.3 Mieskäsitys

Miehiä ja poikia koskeva yhteiskunnallinen keskustelu on ollut Suomessa vaisua. Yhteiskunnalliseen keskusteluun on vaikuttanut se, että miestutkimus on kehittynyt Suomessa hitaasti ja ilman miesliikkeen voimakasta tukea. Jokisen (2021) mukaan sellaista tukea ei ole edelleenkään. Mieskysymys ei ole saanut aikaan ihmisissä samanlaista sosiaalista liikehdintää kuin naiskysymys, jollaista naisliikkeellä oli jo 1800-luvun loppupuolella. (Jokinen 2012, 15.)

Paavo Arhinmäki (2012, 26.) pohtii Arto Jokisen toimittamassa Mieskysymysteoksessa, että viimeisen 20 vuoden aikana Suomessa on tapahtunut hyvinvointivaltion alasajoa, jonka seurauksena Suomeen on syntynyt uudenlainen jälkiteollinen luokkayhteiskunta. Käytännössä tämä on tarkoittanut sitä, että eri yhteiskuntaluokkien välinen hierarkia on syventynyt ja tuloerot ovat kasvaneet, mikä on näkynyt myös miesten välisten erojen kasvuna. Myös terveyseroissa. Tutkimusten mukaan naisten ja miesten välinen elinajanennusteen ero on keskimäärin kuusi vuotta mutta miesten ylimmän ja alimman tuloluokan välinen ero on kasvanut jopa 12,5 vuoteen. Arhinmäki vaatiiikin, että sukupuolten välisten erojen lisäksi myös luokkaerot tulee ottaa miestyössä aikaisempaa vahvemmin huomioon. (Arhinmäki 2012, 26.)

3.3.1 Erilaisten mieskäsitysten lähtökohtia

Tim Carrigan, R.W. Connell ja John Lee esittelivät 1985 julkaisemassaan artikkelissa hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen ja teorian monista maskuliinisuuksista sekä niiden välisestä hierarkiasta ja miten naiset jätetään tämän sukupuolikäsitteen ulkopuolelle. Lähtökohta tälle teorialle oli ajatus, että miehillä on ylivalta naisista, miehissä on eroja ja keskusteluista, että miesten olisi mahdollista muuttaa patriarkaalisia rakenteita. Aikaisemmin kun miehistä oli puhuttu kategorisesti hallitsevana sukupuoliluokkana, oli sivuutettu esimerkiksi yhteiskuntaluokkaan, seksuaalisuuteen ja etniseen taustaan liittyvät erot, jotka vääjäämättä vaikuttavat myös mieskäsityksen syntymiseen. (Jokinen ym. 2012, 173.)

Koska hegemoninen maskuliinisuus on miestutkimuksessa edelleen vallalla oleva käsite ja johon suurimmaksi osaksi tutkimuksien tuloksia peilataan, on tämä käsite myös tässä opinnäytetyössä keskiössä. Arto Jokisen (2012) mukaan hegemoninen maskuliinisuus on ollut 1980-luvun lopulta lähtien miestutkimuksen keskeinen ja koko miestutkimuksen kenttää hallitseva käsite. Hegemonisen maskuliinisuuden käsitteessä viitataan siihen, miten miehet muodostavat yhteiskunnassa poliittista, taloudellista ja uskonnollista valtaa käyttävän joukon ja miten historiallisella aikajanalla ja eri paikoissa on kulttuurisesti idealisoitu tätä maskuliinisuutta. 2000-luvulle tultaessa hegemoniseen maskuliinisuuteen kuuluu ainakin länsimaissa yritysmaailman ja valtiohallinnon yläportaana miesten esittämä ”korporaatiomaskuliinisuus”. Hegemoninen maskuliinisuus sisältää myös ihannekuvan miehestä, joka symboloi tätä miehistä maskuliinisuutta. Jiri Nieminen (2013) väittää väitöskirjassaan, että vaikka hegemonisen maskuliinisuuden käsitettä on arvosteltu ei siitä ole kokonaan luovuttu jo senkin takia, ettei mitään kokonaisvaltaista esitystä ole luotu sen tilalle. (Jokinen ym. 2012, 174; Nieminen 2013, 11.)

Vaikka traditionaalinen hegemonisen maskuliinisuuden käsite ohjaa myös tätä opinnäytetyötä, on tässä työssä huomioitava myös miestutkimuksessa 2000-luvulla kehittynyt intersektionaalisuuden käsite. Jiri Nieminen (2013) ja Arto Jokinen (2012) kirjoittavat, että 2000-luvulla on yhä enemmän kiinnitetty huomiota miesten välisiin eroihin sekä sukupuolittuneeseen valtaan, jonka vuoksi intersektionaalisuudesta on tullut hegemonisen maskuliinisuuden ohella tärkeä käsite kriittisessä miestutkimuksessa. Intersektionaalisuus tarkoittaa, että tutkimuksessa huomioidaan, kuinka ihmisen elämään vaikuttaa sukupuolen lisäksi myös muut sosiaaliset kategoriat, kuten etnisyys, ikä, yhteiskuntaluokka, seksuaalinen suuntautuminen sekä uskonto. Kriittinen miestutkimus on saanut yhä enemmän vaikutteita feminismistä, ja keskiöön on noussut kysymys normatiivisuudesta ja seksuaalisuudesta. Enää miestutkimuksessa ei pelkästään riitä, että ottaa sukupuolen huomioon, vaan pitää nähdä miten muutkin kategoriat yhteisvaikutuksiin vaikuttavat sukupuolen määräytymiseen. On aivan eri asia olla valkoihoisen, keskiluokkainen homomies kuin tummaihoisen, työväenluokkainen heteromies. Myös tilanteen konteksti vaikuttaa siihen, miten sukupuolesta ajatellaan. Yhdessä tilanteessa miestä määrittää sukupuoli enemmän yhteiskuntaluokka, kun taas toisessa tilanteessa ihmisiä liittyy yhteen esimerkiksi etninen tausta,

jolloin sukupuolella ei ole niinkään merkitystä. (Jokinen ym. 2012, 178; Nieminen 2013, 48–49.)

3.3.2 Mieskäsitys muutoksessa

Arto Jokinen (2012, 13.) kirjoittaa teoksessaan *Mieskysymys: Miesliike, -työ, - tutkimus ja tasa-arvopolitiikka*, että 70-luvulla tasa-arvopolitiikka alkoi keskittyä naisiin ja tyttöihin niin paljon, että tasa-arvosta muotoutui yleisesti käsitys naiskysymyksenä. Tasa-arvosta puhuttaessa miehet olivat joko vertailukohteita, joihin naisten tasa-arvoa verrattiin tai miehistä puhuttiin heidän naisille ja lapsille aiheuttamien ongelmien takia. Tämä on saanut aikaan asetelman, joka vaikuttaa vielä tänäkin päivänä. Miehet ovat usein kokeneet, että tasa-arvokeskusteluista käydään naisten aloitteesta, heidän valitsemistaan aiheista ja heidän kielellään ja miesten kohtalona on ollut sivustaseuraajan rooli. Se, että tasa-arvoa ja naiskysymystä on pidetty samana asiana ja että miehille on tässä asetettu vain statistin rooli, on tärkein syy, miksi miehet ovat jättäytyneet keskusteluista tarkoituksellakin sivuun. (Jokinen 2012, 13.)

Maskuliinisuuden kulttuurisia ja historiallisia ulottuvuuksia on jäsennetty kriittisen maskuliinisuustutkimuksen piirissä monin tavoin viimeisten vuosikymmenten aikana. Maskuliinisuutta tutkittiin pitkään rooleina, maskuliinisten mallien omaksumisina lapsuus- ja nuoruusvuosina. Rooliteorioiden avulla ei kuitenkaan kyetty selittämään maskuliinisuuteen sisältyvää moninaisuutta, valtaa eikä sukupuolen taloudellisia ulottuvuuksia. Maskuliinisuutta ei voi typistää biologiseen ruumiiseen, psyykeen, kulttuuriin tai instituutioihin, vaan se pitää sisällään nämä kaikki ja muutakin. Akateemisen keskustelun painopiste on vuosikymmenten saatossa siirtynyt yhdestä maskuliinisuudesta maskuliinisuuksiin kuten hierarkia ja hegemonia, kollektiivinen maskuliinisuus sekä yksilölliset ja muuttuvat maskuliinisuudet. (Huuki ym. 2018, 11–17.)

Mieskäsityksen muutoksessa on tunnistettava suomalaisen yhteiskunnan rakennemuutokset. Jari Heinonen (2007) kirjoittaa artikkelissaan *Kolme miespolvea muutosten pyörteissä*, että suomalaisen yhteiskunnan syvät rakennemuutokset ovat näkyneet eri sukupolvien, jälleenrakentajien, suurten ikäluokkien ja pienten

ikäluokkien työläismiesten elämässä. Hävitty sota yhdisti jälleenrakentajasukupolven työläismiehiä, nykyisiä ukkeja. Niin pienviljelijä- metsätyömiehet kuin työläismiehetkin jättivät taakseen sodan julman maailman ja palasivat takaisin inhimillisen elämän pariin, arkeen ja työhön. Suurten ikäluokkien työläismiehiä, isiä, yhdistää 60- luvun suuri rakennemuutos ja hyvinvointivaltion rakentaminen. Tuoloin väki muutti taajamiin ja kaupunkkeihin, meni töihin tehtaisiin ja palvelutehtäviin. Markkinatalous vahvistui ja sosiaaliset verkostot haurastuivat. Pienten ikäluokkien työläismiehiä, poikia, yhdistää 1990- luvun alun syvä lama ja siihen liit-tyvä rakennemuutos, jossa leikattiin hyvinvointivaltiota. Samaan aikaan markki- nat vahvistuivat ja sosiaaliset verkostot ohenivat entisestään. Teollisuus- ja pal-veluyhteiskunnasta edettiin kansainvälistyvään tehomarkkinatalouteen, joka on täynnä epävarmuutta. (Heinonen 2007, 135–141.)

Mieheydet ovat moninaisia ja yleistäminen on turhaa. Kuitenkin edelleen 2010- luvulla moni mies on johtaja, suunnittelija, rakentaja, korjaaja ja kuljettaja, yleensä yksityisellä sektorilla. Sukupuolten voimakkaan eriytymisen näkökul- masta mielenkiintoista on, että edelleen poikia kiinnostavat erityisesti tietotek- niikka, sähkö- ja elektroniikkateollisuus ja rakennusala – eli tekniset ammatit. Sa- maan aikaan myös kodin vaatimukset ovat kasvaneet. Miehet kokevat paineita, että perheelle pitäisi antaa enemmän aikaa, olla osallistuva isä ja jakaa kotityöt tasan puolison kanssa. Työelämän ja kodin yhteensovittaminen on kuitenkin haastavaa. Miehen näkökulmasta saattaakin olla onni, että yhteiskunnassa on vahva paine saada myös naiset tiukemmin kiinni työelämään kotiäitiyden ase- mesta. Tämä antaa myös miehille luvan jättäytyä työelämän tehokkuudesta si- vummalle ja antaa luvan halutessa keskittyä kotiin ja perheeseen. (Toivonen ym. 2017, 12–15.)

Kun tutkitaan mieskäsityksen muutosta, on huomioitava myös naiskäsityksen muutos. Ralf Sund (2017, 18.) kirjoittaa artikkelissaan Työ syö miestä, että maa- ilma on muuttunut, mutta sukupuoliroolit samassa tahdissa eivät. Tämä näkyy siinä, että naiset ovat edelleen jäljessä palkka-tasa-arvossa ja miehet elämässä. Naisten kokonaisansiot ovat edelleen 80 prosenttiin miesten kokonaisansioista. Eliniän ennusteessa taas miesten elinikä jää reiluun 90 prosenttiin naisten vas- taavasta. Mikä siis vie miehen elämästä vajaat 10 prosenttia? Onko vastaus gee- nit, elämäntavat vai työ. Onko perinteinen rooli, jossa pitää olla perheen pää ja

tienata koko perheen elanto sittenkin liian suuri taakka kannettavaksi. (Sund 2017, 18.)

Isyys on ollut aina tärkeä miehen elämää määritteleviä rooli. Tänä päivänä miehillä on moninaisempia mahdollisuuksia toteuttaa isyyttä, mutta perusajatus on edelleen sama. Isyys on ylpeydentunnetta, iloa, vastuunkantoa sekä turvan ja esikuvan antamista lapsille. Isät kertovat usein elämänsä tärkeimmiksi asioiksi ensimmäisinä isyyden, parisuhteen ja perheen. Työ, kaverit ja harrastukset ovat myös tärkeitä. Kaikesta tästä heille muodostuu kokemus hyvästä elämästä. (Tomperi 2017, 36.)

Harri Jokiranta kirjoittaa väitöskirjassaan (2003), että keskustelu miehestä ja mieheyksistä elää yhteiskunnassa. Näiden keskusteluiden ääripäinä näyttävät olevan toisaalta pelko, että mies katoaa, marginalisoituu tai syrjäytyy sekä toisaalta pelko tuhoavasta miehisyydestä ja miehen ylivallan kasvusta. Tämän opinnäytetyön mieskeskustelu sijoittuu janan keskivaiheille mutta tunnistan huolen molemmista ääripäistä. Jokiranta (2003) jatkaa, että näiden keskusteluiden tarkoitus on pääsääntöisesti horjuttaa perinteistä patriarkkalista mieskuvaa. Keskusteluissa mieskuva näkyy teemoina, kuten isän rooli ja vanhemmuus, miehen terveys ja hyvinvointi, mieskuvan hämärtyminen muuttuvassa yhteiskunnassa sekä väli-valta ja alistamien. Kun keskustelun ytimessä on sukupuoli ja sukupuolisuus, vaikuttaa keskusteluun myös puhujan omat tunteet, kokemukset ja käsitykset. (Jokiranta 2003, 10.)

Mattilan miehiä ei voi määritellä jonkun tietyn yhteiskuntaluokan tai sosioekonomisen aseman perusteella mutta on tunnustettava, että miehet kohtaavat sukupuolisyrintää ja tasa-arvoon liitettyjä ongelmia elämän eri osa-alueilla. Antti Palolan (2017) mukaan näitä ongelmia esiintyy kaikilla elämän osa-alueilla, niin koulutuksessa, työssä kuin perhe-elämässäkin. Asioiden muuttaminen on usein vaikeaa ja tuskallisen hidasta, sillä ongelmat ovat usein tiukasti elettyyn kulttuuriin sidottuja. Syrjäytymisestä ja nuorten miesten putoamisesta koulutuksen ja työelämän ulkopuolelle on puhuttu viime vuosina paljon. Tämä on ymmärrettävää, kun tiedetään, miten paljon se vaikuttaa yksilöön itseensä, mutta myös yhteiskunnallisesti ja taloudellisesti. (Palola, 2017, 4–5.)

Mies- ja naistutkimuksen kentällä, ei miehiin kohdistuvaa sukupuolisyrintää ole juurikaan tutkittu. Miesten syrjintään liittyvät kirjoitukset ovat käsitelleet lähinnä sukupuolirooleista johtuvaa rakenteellista syrjintää tai työläis-, siirtolais- ja homomiehiin kohdistuvaa syrjintää, joka ei kuitenkaan ole liittynyt mies sukupuoleen. Mies- ja maskuliinisuus- sekä tasa-arvotutkimuksen professori Øystein Holter on omissa kirjoituksissaan viitannut lyhyesti valtaväestöön kuuluvien miesten sukupuolisyrintän mahdollisuudesta sekä miesten ongelmista naisvaltaisilla aloilla. (Malmi 2012, 214.)

3.4 Käsitteellinen viitekehys

Miestutkimus, miestyö ja mieskäsitys muodostavat tämän opinnäytetyön viitekehysten, joka on havainnollistettu kuvioon 2. Miestutkimuksella on Suomessa vielä lyhyet perinteet ja se on painottunut elämäntapatutkimuksiin. Miestutkimuksella on puolustajansa mutta sen kritiikkinä on, että jakamalla sukupuolentutkimus miestutkimukseksi ja naistutkimukseksi, ollaan ylläpitämässä sitä kaksinaapaista ajattelua sukupuolesta, jota toisaalla halutaan purkaa. Tämän opinnäytetyön viitekehystenä miestutkimus on kuitenkin keskeistä, koska toimintaympäristönä toimii vain miehille tarkoitettu kansalaistalo ja opinnäytetyön prosessiin on osallistunut pelkkiä miehiä.

Kansalaistalo Mattilassa tehdään uudenlaista miestyötä sosiaalipedagogisista lähtökohdista ja settlementityön arvojen pohjalta, ja sen rahoitus on pääsääntöisesti Stealta tulevaa. Miestyön ja sosiaalipedagogiikan käsitteet ovat tässä opinnäytetyössä oleellisia, sillä laadullisen tutkimuksen työotteena on käytetty yhteisötaidetta ja aineistonkeruumenetelmänä Muistoista musiikiksi- menetelmää. Näiden työotteiden käyttö vaatii miestyön osaamista ja sosiaalipedagogiikan ymmärrystä. Mattilassa tehtävän miestyön lähtökohtana on yhteisöllinen innostaminen, jota myös tässä opinnäytetyön prosessissa on haluttu käyttää.

KUVIO 2. Viitekehyksen käsitteet.

Mieskäsitykset ovat historian saatossa muuttuneet. Siihen ovat vaikuttaneet niin teollisen yhteiskunnan kehitys kuin feministisen naisliikkeen tuomat muutoksetkin. Patriarkaalisesta ja traditionaalista mieskäsityksestä olemme kehittyneet maailmaksi, jossa miehille sallitaan erilaisia maskuliinisuuksia. Miestutkimukseen on tullut uusia näkökulmia, kuten hybridimaskuliinisuus, jossa maskuliinisuuteen liittyy feministisiä piirteitä ja intersektionaalisuus, jossa huomioidaan myös miehen sosiaalinen kategoria, kuten ikä tai etnisyys. Tässä opinnäytetyössä on ollut tarkoituksena selvittää mitä Mattilan miehet ajattelevat miehenä olemisesta ja onko miehisuus jotenkin muuttunut Mattilassa käynnin aikana. Opinnäytetyössä on selvitetty Mattilan miesten mieskäsityksiä sekä itsestään miehinä että suhteessa muihin miehiin.

4 OPINNÄYTETYÖN MENETELMÄT JA TOTEUTUS

4.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimuskysymykset

Tämän opinnäytetyön tarkoitus on selvittää, millä tavoin Mattilassa käyminen vaikuttaa miehenä olemiseen ja miten mieskäsitykset ovat muuttuneet Mattilassa käymisen myötä. Tarkoituksena on lisäksi tehdä yhteisötaiteen ja Muistoista Musiikiksi menetelmän avulla Mattilalle oma tunnuslippu. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvailla miesten kokemuksia heidän itsensä kertomana.

Tutkimuskysymykset ovat:

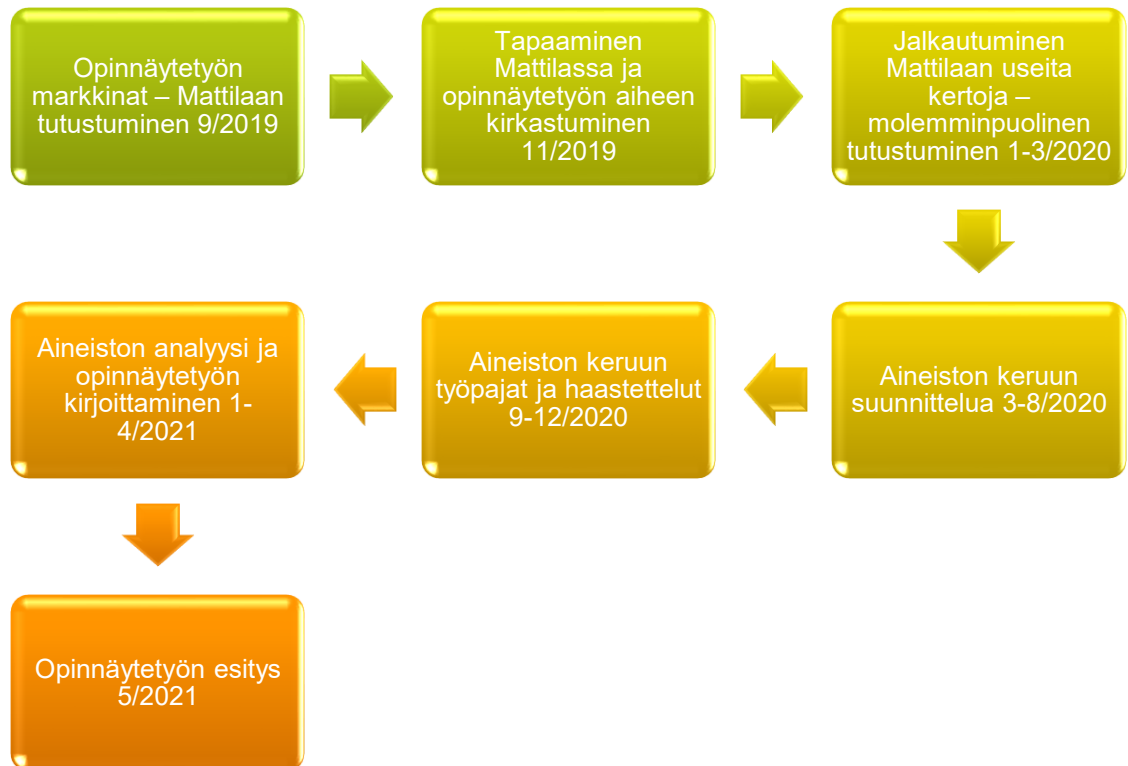
1. Mitä kokemuksia Mattilan miehillä on Mattilassa käymisestä ja siellä miehenä olemisesta?
2. Miten oma mieskäsitys on muuttunut Mattilassa käymisen myötä?

Opinnäytetyön tavoitteena on saada tietoa miesten kokemuksista ja sitä kautta kehittää Mattilan toimintaa. Yhteisötaiteella tehtävän Mattilan tunnuslippun tavoitteena on sekä tehdä miesten kesken yhteisöllinen projekti, myös sanoittaa musiikkilippun muotoon Mattilan toiminnan sisältöä ja miesten ajatuksia Mattilasta. Lippua voidaan käyttää myöhemmin myös Mattilan markkinoinnissa. Tutkimuksen tuloksia on mahdollista hyödyntää Mattilan toiminnan ja sisällön kehittämässä sekä työn vaikuttavuuden arvioinnissa.

4.2 Tutkimusotteena laadullinen tutkimus ja yhteisötaide

Tämä tutkimus toteutetaan laadullisena tutkimuksena fenomenologis-hermeneuttiseen suuntaukseen pohjaten. Laadullinen tutkimus sopii tutkimusotteeksi, sillä tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää Mattilan miesten kokemuksia heidän itsensä näkökulmasta. Puusan ja Juutin (2020) mukaan laadullisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita tutkimuksen kohteena olevien henkilöiden kokemuksista, ajatuksista, tunteista ja niistä merkityksistä, joita ihmiset tutkimuksen kohteena olevalle asialle antavat. (Puusa & Juuti 2020, 9.) Laadullisella

tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa tarkastellaan merkitysten maailmaa, joka on ihmisten välinen ja sosiaalinen. (Vilkkä 2021,94.)

KUVIO 3. Opinnäytetyön prosessi.

Timo Laineen (2011) mukaan fenomenologisen ja hermeneuttisen tutkimuksen menetelmäkysymykset ovat tiukasti kiinni taustalla olevissa filosofisluonteisissa oletuksissa. Laineen mukaan ei ole mahdollista esittää tarkkaa kuvausta fenomenologisesta tai hermeneuttisesta metodista. Se saa soveltavan muotonsa kulloisenkin tutkimuksen monien eri tekijöiden tuloksena. Jokainen tutkimus on erityislaatuinen, ja siihen vaikuttaa tutkija itse sekä tutkittava kohde ja tutkimuksen tilanne. Jotta saavutetaan toisen ihmisen kokemukset ja ilmaisut mahdollisimman autenttina, on meidän käytettävä tilannekohtaista harkintaa ja valittava jokiaseen tutkimukseen erikseen parhaiten soveltuvat toimintatavat. (Laine 2011, 28.) Opinnäytetyöni prosessissa (Kuvio 3) tämä tutkimusote näkyy siinä, että vierailin Mattilassa useita kertoja ennen aineiston keruun aloittamista. Tarkoitukseni oli tutustua miehiin ja heidän todellisuuteensa ja samalla tuoda itseäni tunnetuksi miesten keskuudessa. Halusin luoda miesten kanssa luontevan vuorovaikutussuhteen, jossa miesten olisi helppoa ja turvallista kertoa omista kokemuksistaan, kun oli sen aika.

Fenomenologis-hermeneuttista tutkimusta voidaan sanoa myös paikallistutkimukseksi. Tutkimuksessa ei pyritä niinkään löytämään universaaleja yleistyksiä, vaan yritetään ymmärtää tutkittavan ihmisjoukon, tai vain yhden ihmisen sen hetkistä maailmaa. Fenomenologiseen tutkimukseen hermeneuttisuus tulee mukaan tulkinnan tarpeen vuoksi. Yleensä tutkimusaineisto kerätään haastattelemalla toisia ihmisiä, jolloin haastateltava joutuu pukemaan sanoiksi kokemuksensa. Tutkija pyrkii löytämään haastateltavan ilmaisusta mahdollisimman oikean tulkinnan. Tutkijalle välittyvään kokemukseen vaikuttaa haastateltavan puheen lisäksi myös ilmeet ja eleet. Millaisena se välittyy, riippuu haastateltavan kyvystä ilmaista kokemuksiaan ja tutkijan kyvystä kysyä, ymmärtää ja tulkita haastateltavan ilmaisuja. Laadullisen tutkimusmenetelmän erityispiirre on, että tavoitteena ei ole totuuden löytäminen. (Laine 2011, 25–27; Vilkkä 2021, 95.) Tässä opinnäytetyössä kerättävä aineisto koostuu pienryhmähaastatteluiden lisäksi lyriikkatyöpajojen keskustelujen nauhoituksista sekä valmistuneesta Mattilan tunnuslippaleen tekstistä. Koko tutkimusaineisto on altistunut tutkijan omalle ymmärrykselle ja tulkinnoille. On mahdollista, että samasta aineistosta joku toinen tulkitsija olisi voinut tehdä erilaisia johtopäätöksiä. Aineiston tulkintaan on vaikuttanut haastateltavien puhetapa, omat painotukset ja omat ennakkokäsitykset aineistosta. Kuten laadullisessa tutkimuksessa aina, tässäkin opinnäytetyössä on läsnä prosessin ainutkertaisuus ja ymmärrys siitä, että samanlaisen prosessin toistaminen ei ole mahdollista.

Hyvässä tutkimuksessa yhdistyvät luova ideointi ja aihepiirin tuntemus sekä aikaisempien tutkimusten ja aiheeseen sopivan ja sopivien teorioiden hyödyntäminen. Näin teemat perustuvat teoreettiseen esiyymmärrykseen mutta jättävät tilaa myös poikkeaville tulkinnoille ja käsityksille. (Eskola, Lätti & Vastamäki 2018, 36 – 37.) Tämän opinnäytetyön prosessissa pystyin tutkijana luopumaan omista ennakkosuunnitelmistani. Tarkoitukseni oli alun perin tehdä miesten kanssa yhteisötaiteen menetelmällä kollaasityyppinen tilataideteos Mattilaan. Koska Mattilan miehet eivät tästä ajatuksesta innostuneet, luovuin omista suunnitelmistani ja heittäydyin Mattilan miesten omien ajatusten vietäväksi. Timo Laine (2011) kirjoittaa teoksessa *Ikkunoita Tutkimusmetodeihin 2*, että fenomenologeille on yhteistä ajatus siitä, että ihmisyksilöt rakentuvat suhteessa maailmaan, jossa he elävät, ja he myös itse rakentavat tuota maailmaa. Jokaisella ihmisellä on oma tapa suhtautua elämänpiirinsä asioihin, toisiin ihmisiin, sosiaalisiin tapahtumiin,

esineisiin tai luonnonilmiöihin. Kun ihmistä halutaan ymmärtää, täytyy ymmärtää myös ihmisen suhdetta maailmaansa. (Eskola ym. 2018, 36–37; Laine 2011, 25–27.) Koen, että tämän prosessin aikana olen toteuttanut tätä fenomenologista ajatusta ja halunnut muuttaa omaa toimintaani niin, että olen sopeutunut yhteisöön, jossa olen ollut vieraina.

Yhteisötaide käsitteenä pitää sisällään kaikki ne prosessit, joilla innostetaan jokin ryhmä yhteiseen, luovaan toimintaan. Usein toiminta liittyy jollain tapaa yhteisön omaan ympäristöön. Yhteisöllä tarkoitetaan tässä yhteydessä esimerkiksi jonkin tietyn alueen nuorisoa, työttömiä tai maahanmuuttajista, jotka liittyvät yhteen luomaan yhdessä jotakin uutta. Taideyhteisön koko voi olla myös vaihteleva, yhdestä talosta kokonaiseen kouluun tai kylään ja niin edelleen. Yhteisötaiteen tavoitteena on osallistuminen riippumatta osallistujien taustoista, lahjakkuudesta tai taidoista. (Jokela, Hiltunen, Huhmarniemi & Valkonen 2005.)

Tämän opinnäytetyön yhtenä tarkoituksena on tehdä yhteisötaiteen menetelmän avulla Mattilalle oma tunnuslippu. Mattilan ympäristö ja siellä valmiina oleva yhteisö antavat hyvän lähtökohdan lähteä toteuttamaan yhteisötaiteen projektia. Timo Jokela (2005) kumppaneineen kirjoittaa, että osallistuva ryhmä voi olla yhteisö, jonka jäsenille on jo entuudestaan syntynyt tunne yhteenkuuluvuudesta mutta yhteisöllisyyden tunne ei ole toiminnan käynnistymisen edellytys. Yhteisötaidetta voidaan hyvin tehdä myös sellaisessa ryhmässä, jossa erilaisia osallistujia yhdistää sama tavoite. Tavallisesti toiminnan tavoitteena onkin nimenomaan rakentaa ja vahvistaa yhteisöllisyyttä, jota ei välttämättä aikaisemmin ole ollut. (Jokela ym. 2005.)

Yhteisötaiteen käsite viittaa monenlaisiin käytäntöihin, ja sen määrittelystä ei olla päästy yhteisymmärrykseen. Yleisesti yhteisötaiteen voidaan ajatella liittyvän tietynlaiseen työtapaan, asenteeseen ja arvopohjaan. Se voidaan nähdä vuorovaikutteisena taiteena, jonka on saattanut yhteisössä alulle taiteilija mutta sen tekemisessä on jaettava tekemistä. Kyse on ennen kaikkea taiteen saavutettavuudesta ja ajatuksesta, että jokaisella on oikeus taiteeseen. Keskeisenä arvona on, että jokainen osaa ja voi tehdä taidetta. (Jussilainen 2019.)

Yhteisötaiteen varhaiset juuret ulottuvat aina 1800-luvulle saakka. Teollistumisen ja toisen maailmansodan jälkeisessä ajassa perhe- ja paikallisyhteisöt alkoivat hajaantua ja yhteisöllisyyden tunne alkoi kadota. Yhteisötaide-termiä alettiin käyttää Isossa-Britanniassa jo 1970-luvun alussa. Taidetta oli Isossa-Britanniassa tehty kansalle jo aikaisemminkin, mutta innovatiivinen ja radikaali yhteisötaideliike vaati, että ihmisillä tulisi olla oikeus tehdä taidetta myös itse. Yhteisötaiteilijat uskoivat, että jokainen voisi tehdä taidetta itse, jos hänelle annettaisiin siihen riittävät resurssit ja tukea sen toteutukseen. Taiteilijoiden päämääränä oli ravistella taidemaailmaa, joka heille näyttäytyi porvarillisena ja perinteisiin kahlitulta. Taiteilijat halusivat tehdä taidetta yhdessä yhteisöjen kanssa, jossa arvostettiin eri tavalla ihmisten omaa kulttuuria, arvoja ja erilaisia kokemuksia. Yhteisötaidetta tehtiin erityisesti työväenluokkaisilla ja syrjäytymisvaarassa olevilla asuinalueilla, joissa pyrkimyksenä oli saada asukkaat kiinnostumaan elinympäristöstään ja tekemään yhdessä yhteistyötä alueiden viihtyvyyden lisäämiseksi. (Jussilainen 2019.)

Yhteisötaiteeksi tai taidelähtöisiksi nimettyjä projekteja on Suomessa tehty koko ajan enemmän 1990-luvulta lähtien. Yhteisötaide on tullut osaksi kehityshankkeita erityisesti sosiaali- ja terveysalalla mutta myös nuoriso- ja vanhustyössä, vankeinhoidossa, opetuksessa, kylä- ja kaupunginosaprojekteissa sekä työyhteisöjen hyvinvointiin ja muutostilanteisiin liittyvissä kehittämishankkeissa. Kuten Englannissa, myös Suomessa yhteisötaiteen historialliseen keskusteluun liittyy 1950–70-lukujen yhteiskunnallinen keskustelu ja poliittinen aktivismi sekä halu osallistaa ihmisiä pohtimaan omaa elinympäristönsä ja toteuttamaan sitä kautta yhteiskunnallista muutosta. (Jussilainen 2019.)

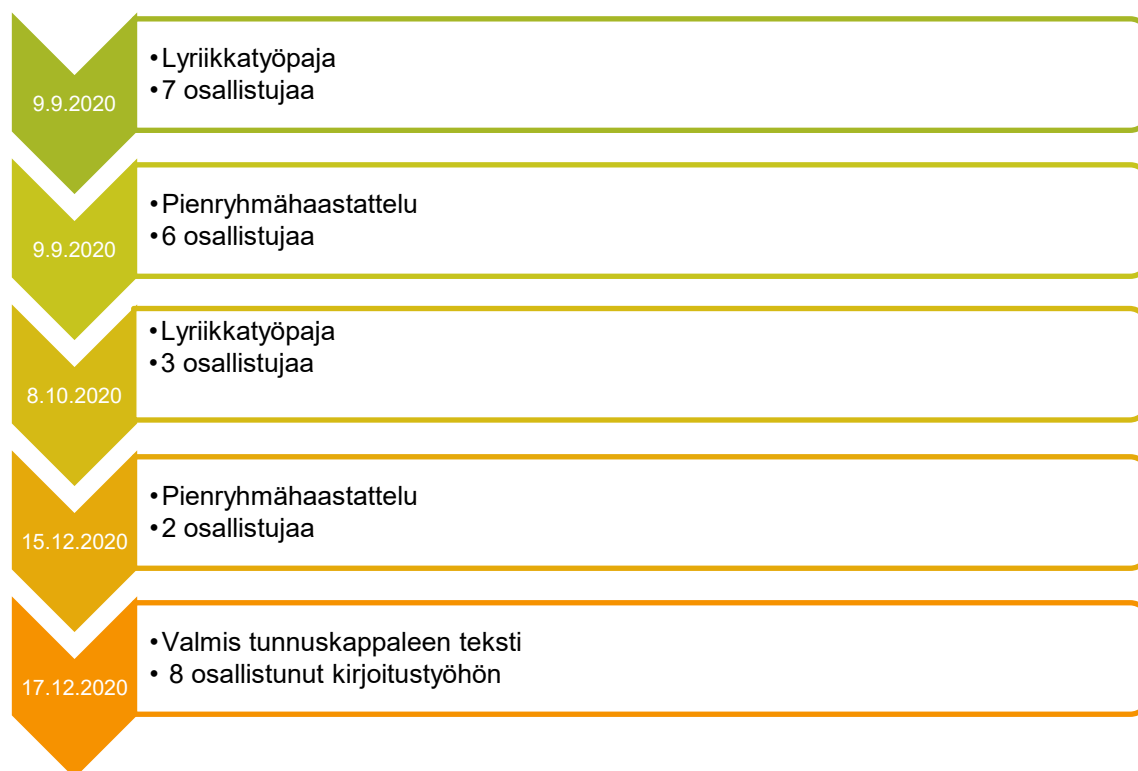
Suomessa yhteisötaiteen käsitteestä ja sen käytöstä ei ole olemassa selkeää ja vakiintunutta yhteisymmärrystä. Yhteisötaiteen kanssa samanaikaisesti on käytetty myös muita käsitteitä, kuten soveltava taide, taiteen soveltava käyttö, taidelähtöiset menetelmät, yhteisöllinen taide(toiminta), sosiaalisesti sitoutunut taide, osallistava taide ja paikkasidonnainen taide. Käsitteitä käytetään usein sekaan, eikä yhteisötaiteen kentällä ole saavutettu yhteistä ymmärrystä, miten käsitteet erotellaan toisistaan tai mitä yhteistä niillä on. On oltu myös eri mieltä siitä, mikä käsite on yläkäsite, jonka alle muut käsitteet sijoittuvat. Ongelmallista on,

että eri taidelajien piirissä käytetään hieman erilaisia käsitteitä mutta niillä saataan viitata samantyyppisiin käytäntöihin. (Jussilainen 2019.)

Mattilassa tehtävän yhteisötaiteen tavoitteena on sekä tehdä miesten kesken yhteisöllinen projekti, myös sanoittaa musiikkikappaleen muotoon Mattilan toiminnan sisältöä ja miesten ajatuksia Mattilasta. Yhteisötaiteeseen heittäytyminen on sekä sen ohjaajalle, että osallistujille mahdollisuus löytää itsestä jotain uutta ja jaettava kokemusta. Anu Koskinen (2019) sanoo artikkelissaan Jaettu työ, jaettu taide, että kohtaaminen itselle uuden ihmisyyteen kanssa muuttaa taiteilijan (ohjaajan) roolia. Hänestä tulee paitsi oman taiteenalan asiantuntija myös vieras ja yllätyksille altis ihmettelijä. Tullessaan uuteen yhteisöön tulee aina keskelle itsestä riippumattomaa elämää, jonka tapoja, lainalaisuuksia ja ihmissuhteiden ja vallan verkostoja ei tunne. Tälle asetelmalle on maltettava herkistyä. Parhaimmillaan yhteisötaide synnyttää luottamuksellisen tilan, jonka turvin yksittäinen osallistuja ja koko yhteisö voi löytää itsestään jotain uudella tavalla merkittävää ja merkityksellistä. Vasta tämä luottamus mahdollistaa taiteellisen toiminnan, ja vasta sen myötä taidetyö yhteisöissä voi rikastuttaa paitsi taiteilijaa myös yhteisöä. Jotakin tulee jaetuksi ja kukin on ainakin hetken osallisena itselleen uudesta maailmasta. (Koskinen 2019).

4.3 Aineiston keruu

Tämän opinnäytetyön aineisto koostuu nauhoitetuista lyriikkatyöpajoista, pienryhmähaastatteluista ja Mattilan tunnuskappaleen tekstistä. Ennen aineiston keruuta viettämäni aika Mattilassa on osaltaan vaikuttanut siihen, minkälaisista aineistoista olen halunnut Mattilasta kerätä ja miten etukäteen luomani vuorovaikutuksellinen suhde on vaikuttanut aineiston sisältöön. Aineiston keruun vaiheet on esitelty kuviossa 4. Anu Puusan (2020) mukaan tutkijan esiymmärrys voi vaikuttaa siihen, mitä tutkija havaitsee ja millaista aineistoa hän kerää. Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruu ei ole luonteeltaan puhtaan tiedon esille kaivamista vaan vuorovaikutusta toisten, tutkimuksen kohteena olevien ihmisten kanssa. Tutkija on noviisi, joka pyytää nöyrästi lupaa saada päästä sisälle siihen rikkaaseen todellisuuteen, jonka tutkimuksen kohteena olevat ihmiset ovat omaksuneet. (Puusa ym 2020, 97.)

KUVIO 4. Aineiston keruun vaiheet.

Laadullisen aineiston kerääminen on päämäärähakuista toimintaa, ja tutkimuksen päämäärät vaikuttavat siihen, millaisia aineistoja hän hankkii, miten hän niitä tulkitsee ja miten hän ymmärtää sen, mitä tutkimuksen kohteena olevat henkilöt puhuvat. Vaikka tutkija kontrolloikin tutkimuksen kehystä ja toteuttamista sekä sitä, miten haastattelukysymykset etenevät, tulisi hänen olla nöyrä. Tutkija ei voi täysin ymmärtää sitä sosiaalista todellisuutta, jossa tutkimuksen kohteena olevat ihmiset elävät. (Puusa ym. 2020, 97). Aineiston keruun prosessissa olen pyrkinyt pitämään yllä aineistonkeruusta laatimaani aikataulua ja päämääränä on ollut saada tarpeeksi kattava määrä aineistoa. Lyriikkatyöpajat ja haastattelutilanteet ovat olleet vuorovaikutuksellisia, joissa olen pyrkinyt luomaan luottamuksellisen ilmapiirin ja olen pyrkinyt antamaan osallistujille tilaa, jossa miehet voivat tuoda omia ajatuksiaan esille. Olen pyrkinyt tasa-arvoiseen kohtaamiseen, jossa ymmärrän tiedonantajien olevan oman kokemuksensa asiantuntijoita.

4.3.1 Muistoista musiikiksi menetelmä

Opinnäytetyön prosessissa ja aineiston keräyksessä on sovellettu Innokylän Muistoista musiikiksi- toimintamallia. Toimintamallin keskeinen ajatus on luoda uutta yhdessä muistisairaiden kanssa, ei heille jonkun toisen toimesta. Vaikka toimintamalli on luotu vahvistamaan muistisairaiden vanhusten yhteenkuuluvuuden tunnetta ja psykososiaalista hyvinvointia, voidaan toimintamallia soveltaa myös muiden asiakasryhmien kanssa. (Innokylä 2020.)

Menetelmän vaiheet

Laulun aiheen valitseminen

Muistoista musiikiksi- menetelmän ensimmäisessä vaiheessa ryhmä keskustelee laulun aiheesta. Jokainen ryhmäläinen voi ehdottaa aihetta, jonka jälkeen päätetään, mikä aihe valitaan. Yleensä yhteisymmärrys laulun aiheesta syntyy helposti mutta on myös hyvä varautua äänestystilanteeseen ja kompromisseihin. Jos aiheeksi valikoituu kovin tunnepitoinen aihe, kuten kuolema, suru tai ero, on hyvä varmistaa, että kaikki ryhmäläiset ovat valmiita aiheen käsittelyyn. (Meriläinen & Kangas 2014, 15.)

Tässä opinnäytetyöprosessissa laulun aiheen valitseminen oli itsestäänselvyys, Mattila. Yhteisissä keskusteluissa pyöriteltiin ajatusta, mitä tarkalleen ottaen Mattilasta haluttiin sanoa. Pohdintaa oli, olisiko tuleva kappale kuvaus Mattilasta yleensä, Mattilan markkinointia vai kokemuksia ensimmäisestä kerrasta, kun mies on astunut Mattilan ovesta sisään. Lopulta voidaan todeta, että kappale kertoo varmasti näistä kaikista teemoista.

Yhteinen muistelutuokio

Yhteisessä muistelutuokiossa jokainen ryhmän jäsen saa kertoa oman aiheeseen liittyvän muistonsa. On havaittu, että piirissä istuminen auttaa siihen, että osallistujat keskittyvät kuuntelemaan vuorossa olevaa puhujaa. On tärkeää, että muiston jakava henkilö saa kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja kohtaamisesta. Muiston ei tarvitse olla pitkä tarina, se voi yhtä hyvin olla vain yksi sana tai kuvaus

koetusta tunteesta tai tunnelmasta. Usein muistelutuokiosta muodostuu keskusteleva ryhmätuokio, jossa ryhmäläiset voivat kommentoida toisten kertomia tarinoita, jatkaa niitä ja kertoa omista vastaavanlaisista kokemuksistaan. Ohjaajan tehtävä on huolehtia, että jokainen ryhmäläinen tulee kuulluksi ja että hän saa kertoa tarinansa rauhassa ilman keskeytyksiä. Muistelutuokiosta on hyvä tehdä muistiinpanoja, joita voi myöhemmin käyttää tekstin materiaalina. (Meriläinen ym. 2014, 16.)

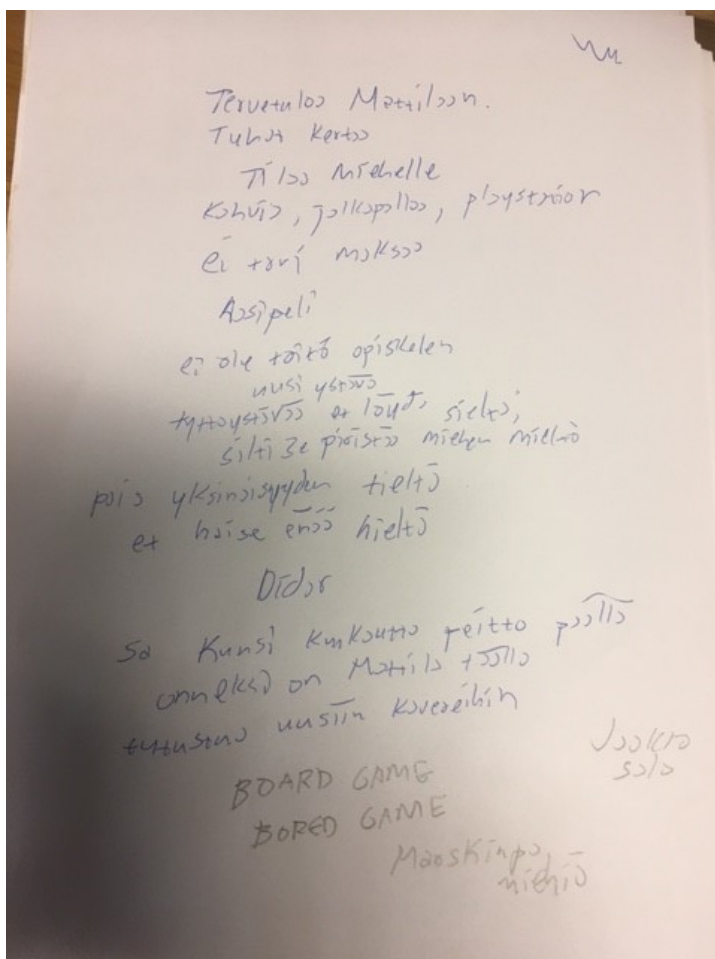
Muistelutuokion työvaihe on tässä prosessissa sovellettu lyriikkatyöpajoihin, joissa miehet ovat pohtineet Mattilan merkitystä omalle elämälleen ja omaan miehisyteensä. Työpajojen ohjaajana tehtäväni oli toimia johdattelijana oikeaan teemaan ja auttaa ajatuksia oikeille urille. Muutoin tehtäväni oli antaa kaikille tilaa sanoa oma sanottavansa tekeillä olevaan kappaleeseen. Lyriikkatyöpajojen runko on liitteenä 1. Opinnäytetyön kannalta lyriikkatyöpajoilla oli kaksi tarkoitusta. Vapaa keskustelu ja omien tekstipätkien ääneen sanomisen tarkoituksena oli työstää Mattilan kappaletta eteenpäin tekstiaihioilla. Samanaikaisesti lyriikkatyöpajoissa tallennettiin puhuttua vapaata keskustelua opinnäytetyön aineistoksi.

Muistojen työstäminen runoksi ja lauluksi

Laulun sanoituksen ja sävellystyön voi tehdä itse mutta apuna voi käyttää myös esimerkiksi kansalaisopiston sävellys- ja sanataiteen harrastajia tai ammattikirjoittajaa. Laulun säveleksi voi valita myös jonkin tutun sävelmän, kunhan huomioidaan teoksen tekijänoikeusasiat. Usein tuttu sävel helpottaa uuden laulun oppimista. Jos laulu sävelletään kokonaan alusta asti itse, on hyvä huomioida, että melodian tulee olla tarpeeksi yksinkertainen ja kappaleen tempo on hyvä olla hidas. Ryhmäläiset voivat päättää kappaleen tyyllilajista mutta on huomioitava, ettei kaikkia toiveita voida välttämättä toteuttaa. Toteutuksessa tulee huomioida myös osallistujien ja oman osaamisen riittävyys musisointiin. Myös tässä tehtävässä voi hyödyntää musiikin harrastajia tai ammattimuusikoita (Meriläinen ym. 2014, 16.)

Tämän opinnäytetyön kohdalla kappaleen tulkintatavaksi valikoitui heti alkuvaiheessa rap. Rapin koettiin olevan helpoin toteutustapa, kun kävijöiden

musiikkitaustasta ja musikaalisuudesta ei ollut varmuutta. Rap sanoituksia pystyy tekemään helpohkosti ja laulutaidon asemesta tulkintaan riittää rytmikäs puhe. Olimme Mattilan työntekijän kanssa sopineet ensimmäisen lyriikkatyöpajan päiväksi 9.9.2020. Asiasta tiedotettiin Mattilan miesten nettisivuilla, Mattilassa olevassa viikko-ohjelmassa sekä sanallisesti Mattilan miesten keskuudessa noin viikon ajan. Lyriikkatyöpajaan saapui seitsemän miestä, joista kuusi oli maahanmuuttajataustaista. Ensimmäistä lyriikkatyöpajaa varten olin valmistellut Ipadille GarageBand sovelluksella taustanauhan, jonka ajattelin virittävän miehiä hyvään tunnelmaan. Keskustelimme vapaasti Mattilan merkityksistä, jonka jälkeen osallistujat kertoivat jokainen vuorollaan, minkälaista tekstiä olivat paperille saaneet aikaiseksi. Lyriikkatyöpajan keskustelu ja kirjalliset tuotokset tallennettiin, esimerkki osallistujan tuotoksesta on kuvassa 2. Ensimmäinen lyriikkatyöpaja kesti 1,5 tuntia.

KUVA 2. Esimerkki Lyriikkatyöpajan tuotoksesta.

Lyriikkatyöpajoissa yksi osallistuja toi esiin valmiin kappaleen, Matti Kassilan 1970 valmistuneen Päämaja- elokuvan tunnuskappaleen Marskinpa miehiä, jonka kertosäettä olisi hyödynnetty tunnuskappaleessa. Kappaleeseen tutustuttiin YouTuben välityksellä mutta lopullisessa tunnuskappaleessa hyödynnettiin kuitenkin vain kappaleen kertosäkeistöä. Tunnuskappaleen sävellystyö haluttiin antaa yhdelle Mattilan miehelle, jolla tiedettiin olevan lahjakkuutta ja taitoa tämän työn tekemiseen.

Mattilan kanssa oli sovittu toinen lyriikkatyöpaja pidettäväksi 8.10.2020. Työpajaa mainostettiin Mattilan nettisivuilla, Mattilassa olevassa viikko-ohjelmassa sekä sanallisesti Mattilan miesten keskuudessa. Toiseen lyriikkatyöpajaan tultaessa, yksi Mattilan miehistä oli säveltänyt ja toteuttanut kappaleelle kaksi taustanauhaa musiikinteko- ohjelmalla, joista toisen ympärille tekstiä voitaisiin kirjoittaa. Molemmat taustanauhat kuunneltiin ja päätettiin jatkaa niistä toisen työstämistä eteenpäin kappaleen pohjaksi. Tässä työpajassa oli mukana kolme osallistujaa ja tekstin tuottaminen pohjautui improvisaatiomusiikkiin. Toinen osallistuja soitti kitaraa ja sävelsi ns. lennosta tekstiä Mattilan merkityksistä. Lyriikka- jami sessio tallennettiin ja se kesti lähes 2 tuntia.

Kahden lyriikkatyöpajan jälkeen totesimme työryhmän kanssa, että tekstin luominen lyriikkatyöpaja- tyyppisissä sessioissa ei toiminut toivotulla tavalla. Tämän vuoksi sovimme, että kirjoitusprojektia vietäisiin eteenpäin niin, että Mattilan työntekijä ottaisi vetovastuun tekstin kokoamisesta yhteen. Koska lyriikkaa oli tarkoitus tehdä Mattilan miesten aitojen kokemusten pohjalta aidoissa kohtaamisissa, päätettiin, että Mattilan työntekijä kerää riimejä kävijöiltä vapaamuotoisesti. Riimejä kerättiin useiden viikkojen ajan, aina kun Mattilaan tuli henkilö, jota voisi tähän työhön osallistaa. Tällainen toimintatapa myös sopii hyvin Mattilan kaltaisen kansalaistoiminnan periaatteisiin. Avoimissa ovissa sisään voi saapua kuka vain ja näin saadaan prosessiin osallistettua mahdollisimman monta kävijää. Mattilan työntekijä järjesti vielä itsenäisesti joulukuussa 2020 yhden lyriikkatyöpajan, jossa osallistujat viimeistelivät Mattilan tunnuskappaleen tekstin. 17.12.2020 Mattilan työntekijä toimitti minulle valmiin Mattilan tunnuskappaleen tekstin, jonka työstämiseen on osallistunut syksyn 2020 aikana 8 miestä ja riimejä on kerätty miehiltä ns. oman työn ohessa. Tunnuskappaleen teksti on kokonaisuudessaan liitteenä 2.

Laulun hyväksyminen

Kun laulun ensimmäinen versio on valmis, alkaa laulun viimeistelyvaihe. Lauluun voidaan tässä vaiheessa vielä tehdä muutoksia ja laululle täytyy myös keksiä nimi. Laulun viimeistelyvaiheelle kannattaa määritellä aikaraja, jotta työvaihe ei veny liian pitkäksi. Usein tämä vaihe tulee kuitenkin pian valmiiksi, koska osallistujat haluavat nopeasti aloittaa kappaleen harjoittelun. (Meriläinen ym. 2014, 17.)

Kappaleen teksti saatiin valmiiksi talven 2020 aikana ja kappale on valmiina äänittämistä varten. Vallitsevan maailmantilanteen vuoksi projekti on kuitenkin keskeytetty, eikä sen jatkosta ole vielä varmuutta. Suunnitelma kuitenkin oli, että kappaleen äänittämistä kokeillaan ensin Ipad- pohjaisella musiikki sovelluksella, jonka laatu on kohtalainen. Jos ryhmäläiset eivät ole tyytyväisiä tuotokseen, voidaan projektin toteutusta harkita myös ammattimaisemmassa studioympäristössä. Tässä opinnäytetyössä on kuitenkin aineistona käytetty sitä materiaalia, jonka miehet ovat luoneet tunnuskappaleen tekstin muotoon sekä luomisprosessin aikana nauhoitetuista keskusteluista.

Muistoista musiikiksi - menetelmään kuuluvat myös musiikkivideon tekeminen, musiikkivideon jakaminen sosiaalisessa mediassa sekä yhteisesiintyminen. Asiasta on ryhmässä keskusteltu mutta toteuttaminen jäänee tulevaisuuden suunnitelmiin toteutettavaksi. Musiikkivideon työstämiseen, suunnitteluun ja toteutukseen voivat osallistua samat henkilöt, jotka ovat tehneet kappaleen tai musiikkivideon tekoon voi perustaa uuden työryhmän. tai eri henkilöt kuin kappaleen tekemiseen.

Muistoista musiikiksi- menetelmää kehittänyt Maaret Meriläinen (2014) on kuvannut menetelmän vaikutuksista, että kun ryhmässä olemisesta osallistuja saa positiivisia kokemuksia, kuten ylpeyttä, innostusta ja yhteenkuulumisen kokemuksia, vaikuttaa se suoraan osallistujan itsetunnon kohentumiseen. (Meriläinen ym. 2014, 20.)

4.3.2 Teemahaastattelu

Tämän opinnäytetyön aineiston keruussa halusin totuttaa lyriikkapajojen lisäksi myös pienryhmähaastatteluja, joiden toivoin tuovan monipuolisempaa kokemusta miesten elämistä esiin. Pienryhmähaastatteluihin osallistui pääsääntöisesti eri miehiä kuin tunnuskappaleen lyriikkatyöpajoihin. Pienryhmähaastatteluissa käytössäni oli haastattelurunko, jonka pohjalta haastattelut etenivät. Haastattelurunko on liitteenä 3. Tärkeää haastatteluissa kuitenkin oli antaa tarinoiden kulkea myös omia latuja, jotta miehille itselleen tärkeät teemat nousevat esiin. Pietilä (2017) kirjoittaa, että moniin muihin aineistotyyppisiin nähden ryhmäkeskustelun luuteenomainen piirre on sen moniäänisyys. Tämän vuoksi ryhmäkeskustelut sopivat etenkin tutkimukseen, jossa ollaan kiinnostuneita erilaisten ihmisten tulkinnoista, merkityksen vaihtelusta ja argumentaatiosta. Ryhmäkeskustelussa osallistujat muodostavat yksilöllisistä käsityksistä ja kokemuksista yhteistä ymmärrystä, mikä puolestaan edellyttää erilaisten ajattelutapojen vertailua. Osallistujien yhteinen tiedon tuottamisen prosessi on ryhmäkeskustelujen keskeistä antia riippumatta siitä, saavutetaanko lopputuloksena yhteisymmärrys vai ei. Osallistujien välistä erimielisyyttä analysoitaessa on tärkeää kiinnittää ääneen lausuttujen mielipiteiden ohella huomiota myös epäsuoraan sanalliseen viestintään ja ei- sanalliseen viestintään. Haastattelija saa tavoitella keskustelunomaista tilannetta, mutta syvällistä uskoutumista ei haastatteluilta tarvitse odottaa. Haastattelun aiheen ja sen henkilökohtaisuuden mukaan jokaisen tutkijan on luotava omat rajat siinä, miten hän kohtaa haastateltavan ja kuinka paljon hän antaa itsestään haastattelutilanteessa. (Pietilä 2017, 90-91; Eskola ym. 2018, 24.)

Kun haluamme tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on järkevää kysyä asiaa häneltä itseltään. Haastattelussa on ennen kaikkea etuna se, että sen toteuttamistapa on joustavaa. Haastattelutilanteessa haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymyksensä, oikaista väärinkäsityksiä, selvittää sanamuotoja ja käydä vuorovaikutteista keskustelua haastateltavan kanssa. Joustavaa haastattelussa on myös se, että kysymykset voidaan esittää siinä järjestyksessä kuin se tutkijan mielestä on aiheellista. Haastattelun onnistumisen kannalta on suositeltavaa, että haastateltavat voisivat tutustua kysymyksiin, teemoihin tai ainakin haastattelun aiheeseen etukäteen. Teemahaastattelussa haastattelijalla on usein myös mielessään joukko erilaisia asioita ja teemoja, joista hän

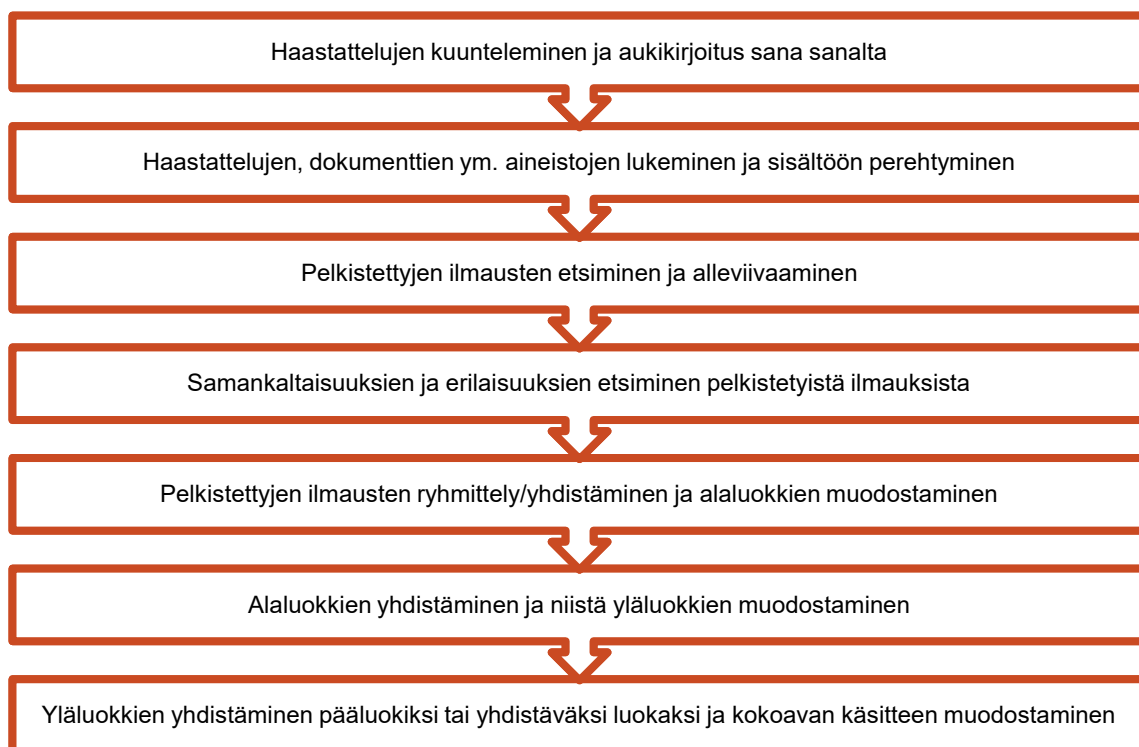
haluaa jokaisen haastateltavan kanssa keskustella. Teemojen valitseminen ja niiden muodostaminen ovat tärkeässä asemassa, sillä ne määrittelevät sen, millaista aineistoa haastattelusta voi saada. Tärkeintä on, että ennen haastatteluiden aloittamista tutkija perehtyy hyvin tutkimusaiheeseen. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 63–65; Eskola ym. 2018, 36.) Ennen haastatteluiden aloittamista vietin Mattilassa useita päiviä ja useita tunteja tutustuakseni Mattilaan toimintaan mutta myös tutustuakseni Mattilan kävijöihin. Halusin luoda turvallista, omalta osaltani luottamuksen ilmapiiriä sekä tuoda itseäni tutuksi yhteisössä, jotta tulevista haastattelutilanteista tulisi mahdollisimman luontevia. Kerroin Mattilan miehille tekemäni opinnäytetyön aiheesta ja minkälaisia kysymyksiä tulisin haastattelutilanteissa kysymään. Koen, että haastattelutilanteiden onnistumisen kannalta oli hyvä, että miehet saivat aikaa valmistautua haastatteluihin ja aloittaa ajatustyön aiheesta etukäteen.

Koska Mattilan luonne matalan kynnyksen kansalaistoimintana perustuu avoimien ovien periaatteelle, eli ovesta voi koska vain tulla kuka vain sisään ilman ennakoilmoittautumisia, olin tutkijana varautunut pienryhmähaastattelun toteuttamiseen hetkessä. Olin kertonut miehille tekemäni haastatteluita sopivien tilanteiden tullessa eteeni tai ennalta sovitusti, joten miehet olivat tietoisia, että haastatteluja voitiin toteuttaa milloin vain. 9.9.2020 olin Mattilassa paikalla sellaisena aikana, että Mattilassa kokoontui varttuneempien miesten kaveriporukka. Pyysin lupaa haastatella heitä opinnäytetyötäni varten Mattilan kokemuksista ja Mattilan merkityksestä miehenä olemiseen. Haastattelu toteutettiin Mattilan kahvipöydän ääressä ja siihen osallistui 6 miestä. Haastattelu tallennettiin ja se kesti 1,5 tuntia.

Joulukuussa 2020 tartuntatauti tilanne näytti jälleen pahenevan, joten projektin eteneminen oli pysähdyksissä. Mattilan toiminta ja opinnäytetyön prosessi oli osunut keskelle poikkeusolosuhteita, jossa tavanomaiset kokoontumiset oli Mattilassa lopetettu. Koin tarpeelliseksi järjestää prosessille kuitenkin päätöstilaisuuden, jossa voisimme miesten kanssa käydä läpi tehdyn projektin vaiheita ja voisin vielä kerätä opinnäytetyöhöni aineistoa yhden haastattelun verran. Tämä haastattelutilaisuus järjestettiin Teamsin välityksellä niin, että kaksi Mattilan kävijää osallistui siihen Mattilasta käsin. Haastattelu tallennettiin ja se kesti 1,5 tuntia.

4.4 Aineiston analyysi

Aineiston analyysin tavoitteena on kuvailla, tulkita ja ymmärtää tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä. Vaikka laadullista aineistoa analysoivaa tutkijaa kehoitetaan ensin tekemään aineistoista kategorioita ja vasta sitten tekemään näistä kategorioista teemoja, joita hän tulkitsee, laadullisen aineiston analyysi ei ole mekanistista luokittelua. Tässä työssä taitava käsityöläinen kykenee yhdistämään aineistossa esiintyviä yksityiskohtia kokonaisuudeksi. Aineiston keruu- ja analyysivaiheet kulkevat osin limittäin ja siten voi olla vaikeaa kuvata laadullisen tutkimusprosessin kulkua. Aineiston analyysin prosessia on kuvattu kuviossa 5, joka on laadittu mukailen Tuomen (2018) aineistonkeruun analyysia. Valittu analyysitekniikka on riippuvainen sekä tutkimuksen tavoitteista että siitä, millaiseksi tutkimuksessa hyödynnettävän aineiston kokonaisuus lopulta muodostuu. Avainsanoja ovat kuitenkin systemaattisuus, avoimuus, tarkistettavuus ja perusteltavuus (Puusa 2020, 140.) Tämän opinnäytetyön prosessin aikana tunnistan Puusan tarkoittaman keruu- ja analyysivaiheen limittäytymisen. Vaikka aineiston keräyksen ja aineiston mekaanisen analyysin aloituksen ja päättämisen voi osoittaa tiettyihin päiviin, olen tutkijana aloittanut mielessäni aineiston analyysin samana päivänä kuin olen aloittanut aineiston keräämisen, ehkä jo aikaisemminkin.

KUVIO 5. Analyysin eteneminen Tuomen (2018, 92) kuviota mukailen.

Aineiston analyysin päämäärä laadullisessa tutkimuksessa on päätyä onnistuneisiin tulkintoihin. Tutkija voi suhtautua laadulliseen aineistoon ainakin kahdella tavalla. Analyysia voi tehdä olettamalla, että käytetty aineisto kertoo vääristelemättä todellisuudesta tai aineistoa voi lähestyä suhteellisemmin ja ajatella sen olevan tilanteen ja tarkoituksen mukaan muotoutunut. Kunkin tutkijan omaksumat taustaoletukset yhdessä hänen asettamansa tutkimustavoitteen kanssa ratkaisevat tutkijan suhtautumisen aineistonsa. (Puusa 2020, 143 – 144.) Tämän aineiston analyysin lähtökohtana on ollut ajatus, että se on tilanteen ja tarkoituksen mukaan muotoutunut. Aineisto kertoo miesten todellisuudesta ja heidän aidoista ajatuksistaan mutta omat taustaolettamukseni ovat vaikuttaneet analyysiin vääjäämättä.

Tämän opinnäytetyön koko aineisto – lyriikkatyöpajat, pienryhmähaastattelut ja Mattilan tunnuskappaleen teksti, on analysoitu aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Koska Mattilan tunnuskappale oli jo valmiiksi tekstimuodossa, kävi se sellaisenaan aineiston analyysiin. Lyriikkatyöpajojen ja pienryhmähaastattelujen tallenteet litteroitiin, eli äänitetty aineisto kirjoitettiin tekstimuotoon, jonka jälkeen alkuperäisdata pelkistettiin siten, että aineistosta karsittiin tutkimukselle epäolennainen pois. Jouni Tuomi (2018) käsittelee teoksessa *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi* myös Milesin ja Hubermanin kuvaamaa aineiston analyysin prosessia. Miles ja Huberman ovat kuvanneet aineistolähtöisen laadullisen aineiston analyysin karkeasti kolmevaiheiseksi prosessiksi, jota ovat aineiston redusointi, eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi 2018, 92.)

Puusan (2020) mukaan käytännössä aineiston analyysi aloitetaan aina käymällä aineistot useaan kertaan läpi. Ensivaikutelma aineistosta on muodostunut jo tutkijan kerätessä aineistoa, purkaessa tallenteita ja kirjoittaessa puhtaaksi muistiinpanoja. Tutkija lukee aineistoa moneen kertaan, tarkastelee sitä erikseen ja kokonaisuutena. (Puusa 2020, 147.) Aineiston litteroinnin jälkeen luin aineistoa useamman kerran läpi saadakseni kokonaiskäsitystä aineistoni sisällöstä. Tässä vaiheessa minulla oli jo käsitystä minkälaiseen suuntaan aineiston tulokset minua vievät. Aloitin aineiston pelkistämisen siirtämällä excell- taulukkoon alkuperäisilmaisuja, jotka käsittelivät tutkimuskysymyksiäni. Tässä kohtaa taulukossani oli 520 riimiä, lausetta tai virkettä. Seuraavassa vaiheessa pelkistin

alkuperäisilmaisuja niin, että niistä muodostui selkeämpiä lauseita. Tässä kohtaa aloitin myös tekstin muokkaamisen erilaisin värikoodein, jonka tarkoituksena oli myös visuaalisesti helpottaa tulevaa aineiston ryhmittelyä.

Aineiston pelkistämisen jälkeen seuraa aineiston ryhmittely. Ryhmittelyssä etsitään aineistosta samaa ilmiötä kuvaavia käsitteitä, jotka ryhmitellään ja yhdistetään luokiksi. Luokittelussa aineisto edelleen tiivistyy, koska yksittäiset asiat sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin. Ryhmittelyssä luodaan jo pohjaa tutkimuksen rakenteelle ja voidaan tehdä alustavia kuvauksia tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi 2018, 92.) Tässä työvaiheessa luokittelin pelkistettyjä ilmaisuja vielä lisää ja muodostin alaluokkia, jotka mielestäni kuvasivat ilmaisuja yläkäsitteellisemmällä tasolla.

KUVIO 6. Esimerkki aineiston analyysistä.

Aineiston ryhmittelyn jälkeen aineisto käsitteellistetään ja aineistosta erotellaan edelleen tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Aineistosta valikoidun tiedon perusteella voidaan aloittaa muodostamaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämistä jatketaan yhdistelemällä luokkia niin kauan kuin se aineiston kannalta on mahdollista. Näin etenemällä alkuperäisdatan ilmauksista on edetty teoreettisiin käsitteisiin ja lopulta johtopäätöksiin. (Tuomi 2018, 94.) Esimerkki aineiston analyysistä on havainnollistettu kuviossa 6. Koko analyysin ajan on tarkkailtu, että aineistossa säilyy polku alkuperäisdataan. Aineiston analyysissä pääsin lopulta viiteen yläluokkaan, joita ovat sosiaaliset suhteet, sisältöä päiviin, sukupuolen merkitys Mattilan kävijöille, monikulttuurisuus sekä epävarmuus toiminnan jatkumisesta.

5 KOKEMUKSIA MATTILASTA JA MIEHENÄ OLEMISESTA

5.1 Sosiaaliset suhteet

Tervetuloa sisään
Täällä ei tarvi esittää mitään
Riittää kun tuot oman ittes tilaan
Ei tarvi pingottaa
Kaikki tunteet sallitaan
Kerran elämässä Mattilaan
Sulatusuuniin ja kattilaan

Näillä sanoilla alkaa Mattilan miesten itse tekemä tunnuskappale. Tunnuskappaleen sanomasta voi aistia Mattilan yhteisöllisyyden merkityksen ja settlementiliikkeen perusajatuksen. Mattilan ovet ovat auki kaikille ja sisään voi tulla omana itsenään. Mattilassa kohtaavat niin kantasuomalaiset kuin maahanmuuttajatkin, ikään katsomatta. Toiset käyvät päivittäin, toiset kerran elämässä. Kuten Mattilan työnjohtaja Jukka Tukia kuvaa Sosiaalipedagogisen aikakausikirjan (2017) julkaisussa, on tärkeää, ettei toimintaan osallistuvilta edellytetä mitään ongelmaa tai erityistä elämäntilannetta. Kyseessä ei ole työttömien, isäksi tulleiden, nuorten, vanhojen tai maahan muuttaneiden miesten paikka. Sen sijaan Mattilaan voi haakeutua kuka tahansa, joka kokee miehille suunnatun yhteistoiminnan mielekkääksi. (Tukia ym. 2017, 128–133.)

Mattilan miesten kertomana suurimpia merkityksiä Mattilalle ovat *ystävyyssuhteet*, joita siellä luodaan. Mattilassa käymiselle on monenlaisia syitä, mutta Mattilan miehet eivät välitä toistensa taustoista. Siellä saa olla oma itsensä. Mattilasta on löytynyt ystäviä, joilta saa apua moniin käytännön ongelmiin. Mattilan arki tuo sisältöä elämään ja siellä tapahtuu sosiaalisia kontakteja, joita jokainen kaipaa ja tarvitsee. Miesten välinen ystävyys näkyy yhteisessä huumorintajussa ja kaverin auttamisessa arjen pienissä ja isoissa asioissa. Mattila luo miehille *yhteisöllisyyden puitteet*, jossa jokainen saa rohkaisua olla omanlaisensa mies.

Mattilassa kavereiden auttaminen on jokapäiväistä. Varsinkin perheettömille miehille Mattilasta on muodostunut tärkeä yhteisö, jossa saa apua ja voi auttaa toisia.

Mattilan ystävyysuhteet toimivat hyvänä vastapainona kodin ehkä yksinäisellekin ilmapiirille.

Mattilassa on mahdollista kohdata uusia ihmisiä, joita ei välttämättä muualla kohtaaisi. Mattilan kävijöissä on paikkakunnalle saapuneita ihmisiä, jotka ovat hakeutuneet Mattilaan juuri uusien ystävyysuhteiden vuoksi. Ystävyysuhteet ovat tärkeitä yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisessä, ja miehet ovat myös tunnustaneet niiden merkityksen.

Ja näin perheettömänä niin semmosena yksinäisyydentunteiden ja tyhjyydentunteiden poistajana niin kyllähän tää toimi.

Tämän opinnäytetyön yhteen haastatteluryhmään osallistui iäkkäämpien miesten ryhmä. Eläkkeelle jääminen on merkittävä elämänmuutos, johon miehet ovat valmistautuneet jo hyvissä ajoin. He ovat ymmärtäneet jo työelämässä ollessaan, että on oltava paikka, jossa saa kokea yhteisöllisyyttä sen jälkeen, kun työyhteisöä ei enää ole. Yhtenä tapana on ollut verkostoitua järjestöjen kautta erilaisiin toimintoihin. Mattilaa kuvataan hyvänä esimerkkinä tilasta, johon voi tulla päivän fiiliksen mukaan niinä päivinä kuin se itselle sopii ja löytää samankaltaisesti ajattelevia ihmisiä juttukaveriksi. Tämän haastatteluryhmän miehet kertoivat myös sopivansa välillä ”päiväkahvitreffejä”, jolloin juuri tämä tietty eläkkeelle jääneiden porukka kokoontuu Mattilaan.

Itse alko tommosen puolitoista vuotta ennen ku jäi eläkkeelle niin alkoi vähän miettimään, että no mitä mä teen sitten kun en mene töihin. Millä täytän sen päiväni? Ei ne löydy aina yhtäkkiä ne asiat.

Miesten tunteista puhuminen on edelleen jonkinlainen tabu ja sellainen se on myös Mattilassa. Opinnäytetyön haastatteluissa tuli esiin miesten välillä erilaisia mielipiteitä siitä, tulisiko Mattilassa olla enemmän *mahdollisuuksia syvällisempään keskusteluun*. Osa miehistä kertoi, että tilaa keskustelulle on tarpeeksi ja että hakee Mattilasta ennemmin seuraa joukkuepeleihin ja päiviin sisältöä aktiiviteettien kautta kuin varsinaisesti keskustelukumppaneita. Toinen puoli miehistä kuitenkin kaipasi myös syvällisempää keskustelua mutta samaan aikaan pohtivat jännittävänsä sitä, onko se varmasti henkisesti turvallista.

Samaa mieltä tosta herkkyyksi asiasta ja siitä että kuitenkin tavallaan semmonen syvemmälle, syvemmät aiheet ja tämmöset syvään omaan itseen pureutuvat jutut jää ehkä vähän vähemmälle täällä. Että ehkä enemmän on semmosta arkista. -- Sille vois olla tilaustakin ehkä, joku semmonen, vaikka ryhmän muodossa tai muuten että vähän semmosta pintaa syvemmältä juttua enemmän.

Myös Mattilan tunnuskappaleessa käsitellään tunteista puhumista ja tekstissä tuodaan esiin, että syvällisemmälle keskustelulle olisi tilausta ja tarvetta. Myös hiljaisemmat ja vetäytyvämmät miehet kokevat yhteiset keskustelut tärkeiksi, vaikka olisivatkin vain kuuntelijan osassa. Muiden juttuja kuuntelemalla voi unohtaa omat murheet hetkeksi. Vihan ja pelon tunteet häviävät ryhmässä, kun ilma-
piiri on sellainen, että kaikki tunteet ovat sallittuja. Mattila on mahdollistanut sen, että saman henkiset miehet kohtaavat ja luovat dialogeja, joita ei ilman Mattilan kaltaista yhteisöä tapahtuisi. Mattilassa on aikaisemmin järjestetty teemailtoja erilaisten aiheiden ympärillä, myös miesten tunteita käsitteleviä teemailtoja. Teemailloissa on valmiiksi annettu aihepiiri ja usein vielä erillinen teemaillan vetäjä. Tämä on tuonut toimintaan kaivattua asiapitoisuutta, joka on aika ajoin tervetullutta vapaan toiminnan oheen.

Mattilaan syvällisempää dialogia kaipaa
Ei pillujuttuja jaksa kaiken aikaa
Pitäis pikkuhiljaa nostaa juttujen tasoa
Muuten valellaan mesta täyteen kasoja
Teemailloissa joskus jopa puhutaan asiaa
Sitten taas pian jo jahdataan rasiaa.

Kun pienryhmähaastatteluissa kysyttiin, *onko miesten taustoilla merkitystä*, miten hyvin Mattilassa ystävystyy toisten miesten kanssa, oli vastaukset selviä. Ei ole merkitystä. Tai oikeastaan, asia ei juurikaan tule edes puheeksi. Jokainen kertoo itsestään juuri sen verran kuin haluaa. Kävijöiltä ei kysellä historiasta, aina ei tiedetä edes kävijöiden sukunimeä. Tämä on tärkeä tekijä, jotta kansalaistalon toiminta pysyy mahdollisimman aitona ja arkisena. On tärkeää voida osallistua toimintaan luottaen siihen, että tulee kohdatuksi ihmisenä ilman oman historian mukanaan tuomaa taakkaa. Peter Peitsalo (2012) on pohtinut mieslähtöistä työskentelytapaa ja hänen mukaansa miehen kokemus kohdatuksi ja kuulluksi tulemisesta luovat edellytyksiä refleктоivalle työskentelylle, jossa mies itse pohtii omaa elämäänsä, tarpeitaan ja toimintaansa suhteessa omaan hyvinvointiin ja lähiyhteisöihin. (Peitsalo 2012, 116.) Vaikka alkukohtaamisissa olisi

luonnollistakin varautuneisuutta, on kohtaamisissa mahdollisuus saada aikaan aitoa kiinnittymistä yhteisöön. Pidemmän tuntemisen myötä on mahdollisuus saada aikaan miestyön kannalta positiivisia vaikutuksia mutta myös luoda yhteisön sisällä läheisiäkin ystävyyssuhteita. Mattilan työntekijöillä on tärkeä rooli heidän luodessaan tilasta henkisesti sellaista, että myös uusien miesten on mahdollista kokea olonsa tervetulleeksi ja turvalliseksi. Mattilan työntekijöitä kuvataan henkisesti taipuviksi ihmisiksi. Koen sen tarkoittavan sitä, että he ovat omalla käytöksellään mahdollistaneet jokaisen Mattilaan sisään astuvan miehen kokevan yksilöllistä huomioimista ja luvan olla sellainen mies kuin siinä hetkessä on.

Taustalla ei ole merkitystä. Täällä Mattilan periaatteena on aika kauan ja aina ollut se, että me emme millään tavalla rajaa taikka tutki taikka selvitä mikä on kunkin käynnin syy täällä--- Eikä kysellä historiaa --- eikä kysytä, eikä tiedetä välttämättä sukunimiä täällä ennen kun pitkän ajan kuluttua. Eiks toi tavallaan tarkota sitä, että henkilö saa itse päättää että mitä kertoo.

Entä miten miehet ovat päätyneet Mattilan kävijöiksi? Osa miehistä tulee toimintaan mukaan pääasiassa toisen kaverin kutsumana. Osa kävijöistä käy myös muiden järjestöjen toiminnoissa ja tieto Mattilasta leviää puskaradion kautta miesten keskuudessa. Mattilan esitteisiin on saattanut törmätä sosiaalityön kautta tai on voinut nähdä lehdessä mainoksen. Uusia toimijoita kuitenkin kaivataan Mattilan lisää ja tämä mainintaankin useasti kehittämiskohteeksi. Uusien kävijöiden ”hankinnassa” tulee esiin kantasuomalaisien ja maahanmuuttajien kulttuurillisia eroja. Maahanmuuttajataustaiset miehet tuovat uusia kävijöitä mukanaan mutta jostain syystä kantasuomalaisilla ei ole tällaista samanlaista kulttuuria, jossa omia tuttuja pyydetäisiin toimintaan mukaan.

Maahanmuuttajilla varsinkin juuri se, että tulevat kavereiden ja puskaradion kautta.

Mattilan kaltainen avoin kansalaistalo mahdollistaa sen, että miehet voivat kohdata toisiaan turvallisissa ympäristöissä. Yhteisöön voi tulla anonyyminä ja se mahdollistaa kävijöille tietynlaisen vapauden. Menneisyyden taakat eivät vaikuta uusien suhteiden luomiseen vaan voit menneisyydestä huolimatta tulla kohdataksi miehenä miesten keskuudessa. Mattilan miesten tärkeänä arvona nousee se, että *Mattilassa saa olla oma itsensä*. Mattilassa ei tarvitse esittää mitään roolia. Mattilassa hyväksytään ihmisten hyvät ja huonot päivät kuten myös erilaiset

persoonallisuudet. Erilaisten ihmisten sekoittuminen ja hyväksyminen yhteisöön antaa jokaiselle oman vapauden olla itsensä.

Riittää kun tuot oman itses. Et tarvii roolia näiden äijien kesken. Jos ei oo kaikki ok mitä sitten. Porukassa voit unohtua ees hetkeks.

Kyllä mä sille puolelle kallistun, että saa olla erilainen, tietysti jokainen tykönänsä miettii aina varmaan ja itestäkin löytyy kaikkia ennakkoluuloja.

Mattilan tarjoamat sosiaaliset suhteet ovat Mattilan yhteisöllisen toiminnan ydintä. Mattilan tekemän miestyön, sosiaalipedagogisen työtteen yhdessä settlementtiliikkeen arvojen kanssa luovat toiminnalle pohjan, jossa on mahdollista luoda tasa-arvoisia ystävyyssuhteita niin kävijöiden kuin työntekijöidenkin kanssa. Mattilassa on merkityksellistä se, että siellä mies saa olla oma itsensä omine epävarmuuksineen, omalla persoonalla. Mattila tarjoaa puitteet yhteisöllisyydelle, jossa jokaisen on mahdollista löytää oma paikkansa yhteisön jäsenenä.

5.2 Sisältöä päiviin

On Vähäsillassa välillä talkoot
Tehdään Tampere Missiolle halkoo
Sitten lämmitetään sauna
Pestään pois katkeruus ja kauna
Lauteilla hikoo Mattilan fauna

Mattilan toiminnan kivijalka on *yhteiset aktiviteetit*, jotka ovat mahdollisimman paljon miesten itsensä suunnitteleimia. Mattilan tarjoamat aktiviteetit mahdollistavat monelle kävijälle syyn lähteä kotoa yhteisön keskuuteen ja omalta osaltaan se on ennaltaehkäisemässä syrjäytymistä. Kävijöiden vaikutusmahdollisuuksien lisääminen ja mahdollisuus suunnitella toimintaa itse on juuri sitä sosiaalisen pääoman kasvattamista, mistä Särkelä-Kukko ja Tykkyläinen (2018) artikkelissaan puhuvat. Settlementtiliikkeen sisällä olevan sosiaalisen pääoman kasvun teema näyttäytyy toiminnassa yksinäisyyden vähentymisenä, osaksi yhteisöä pääsemisellä ja syrjässä olevien vaikutusmahdollisuuksien kasvamisella. (Särkelä-Kukko & Tykkyläinen 2018, 5.) Yhteisten aktiviteettien, urheilun, retkien tai penkkiurheilun lisäksi Mattilassa voi tehdä monta asiaa myös yksin. Mattilassa on puukäsi-työtila, jossa voi toteuttaa omia juttuja tai voi lainata työkaluja myös kotiin. On

luonnollista, että joskus haluaa tehdä asioita myös itsekseen ja on hienoa tietää, että myös silloin olet osa yhteisöä. Tässä opinnäytetyössä esiin nousi myös tapahtumien *maksuttomuuden merkitys*. On tärkeää luoda sellaista yhteistä tekemistä, että taloudelliset syyt eivät ole este osallistumiselle. Moni Mattilan kävijä elää yhteiskunnan tukien varassa ja ilman Mattilan tarjoamia ajanvietemahdollisuuksia olisi osallistumismahdollisuudet huomattavasti suppeammat.

Yksi tärkeimmistä tämän opinnäytetyön tuloksista on, että Mattila näyttelee isoa roolia monen kävijän *päiväritiineissa*. Kun ihmisellä on paikka, jonne mennä joka päivä ja saa osallistua haluamallaan tavalla toimintaan, luo se vaikuttavuutta ja merkityksellisyyttä, jota ei ole helppoa mitata. Se, että on syy lähteä joka päivä kotoa ulos ja tieto siitä, että sinua odotetaan, on merkityksellistä. Peter Peitsalon (2012) mukaan on näyttänyt siltä, että kun palveluita on kohdennettu suoraan miehille, näyttäisi se madaltavan heidän kynnystään hakea itselleen apua. Myös sitä on pidetty tärkeänä, että palveluiden tuottajat ovat miehiä. Mieheltä tyypillisesti puuttuu omasta elämästä miespuolinen keskustelukumppani, jonka kanssa hankaliakin asioita olisi mahdollista käydä läpi erityisesti emotionaalaisella tasolla, ja tähän tarpeeseen miespuoliset palveluiden tuottajat voivat vastata. (Peitsalo 2012, 117.) Työelämän ulkopuolella oleville Mattilan miehille siellä tapahtuva miestyö on mahdollisuus saattaa miehiä paremmin osaksi yhteiskuntaa, osaksi yhteisöjä ja ennen kaikkea enemmän osalliseksi omasta elämästään. On merkittävää, että Mattila toimii motivoivana syynä ylläpitää päivärytmiä, joka on edellytys toimivalle arjelle ja jonka päälle voi rakentaa muuta hyvinvointia.

Tää on tuonu positiivista rutiinia elämään, kun ei käy töissä eikä koulussa niin jotenkin semmonen... tavallaan integroitunu omaan elämään, että sitä vaan lähtee tiettyyn aikaan päivästä tänne, kun tää on auki ja sitten... että on tämmönen paikka mihin mennä. Että pysyy jonkunlainen päivärytmi kuitenkin.

Mattilasta sanotaan, että se on niin sanottu *kaupunkiolohuone* ja pubi ilman alkoholia. Mattila on *kohtaamispaikka*, jossa löytyy aina keskustelukumppani, pelailuseuraa tai talkooporukkaa. Alkoholin sijaan nautitaan hyvää kahvia, mutta tunnelma on kuitenkin kuin olisi pubissa. Tilojen hankkiminen ja antaminen ihmisille on ollut settlementtityötä jo yli sadan vuoden ajan. Avoimien tilojen merkitys ei ole vuosien kuluessa vähentynyt, vaan tullut entistä ajankohtaisemmaksi. (Tuomaala 2015). Mattilan kuvailu kaupunkiolohuoneeksi ja pubiksi ilman alkoholia kuvastaa

sitä, että tilana Mattila on onnistunut. Se on samaan aikaan rento mutta mahdollistaa myös ryhmänä kokoontumisen ja yksityiset keskustelut. Mutta ennen kaikkea sen ilmapiiri on sellainen, että miehet haluavat viettää siellä aikaansa. Se on kansalaistalona ja matalan kynnyksen toimintana onnistunut olemaan houkutteleva vaihtoehto viettää aikaa.

This is a pub without alcohol.

Parempi se on täällä räppää
 Ku ottaa kuppilassa häppää
 Sekin on sallittua
 Mutta yleensä ei niin hallittua

Tämänhetkinen maailman laajuinen tartuntatautilanne on vaikuttanut niin Mattilan toimintaan kuin sen kävijöihinkin. Suojavarusteiden kanssa toimiminen ei miellyttää kaikkia, toimintaa on pyritty siirtämään verkkoon ja yksikön aktiviteetteja on pyritty viemään talon ulkopuolelle. Vaikea tilanne vaikuttaa psyykkiseen hyvinvointiin, kävijöitä voi olla vaikea tavoittaa ja varsinkin talviaikana ulkoilma tuo rajoitteita. Muuttuvassa ajassa Mattila on pystynyt vastaamaan haasteeseen luoda toimintaa uusilla tavoilla. On kuitenkin selvää, että kansalaistalon toiminta perustuu kohtaamisissa tapahtuvaan vuorovaikutukseen. Settlementtityö on alusta asti perustunut samoihin kestäviin arvoihin, joista tärkein on tieto yhteisöllisyyden ihmistä voimistavasta vaikutuksesta. (Settlementiliitto n.d.) Korona epidemian aiheuttamista sosiaalisista vaurioista on puhuttu paljon ja vasta myöhemmin voi nähdä mitä se on tarkoittanut Mattilan miehille. Nyt voimme vain toivoa, että Mattila ja sen miehet säästyvät pahimmilta vaurioilta ja kun toiminta jälleen normalisoituu, voimme nähdä yhteisöllisyyden eheyttävän voiman. Mattilan kaltaisen kansalaistalon toiminnan merkitys on ehkä vasta täysin ymmärretty tämän kaltaisen kriisin aikana, kun nähdään sosiaalisten suhteiden ja yhteisöllisyyden katoamisen vaikutukset.

Aivot alkaa olla jäässä
 Kun joudutaan heiluu visiiri päässä
 Täytyy viedä toimintaa ulos
 Miehet laavulla on toiminnan tulos
 Ulkona laavulla täytyy olla
 Kaikilla ei siinäkään kestä polla.

Mattilan miehissä ei ole sukupuolen lisäksi löydettävissä yhtä tekijää, mikä heidät toisi Mattilaan uudestaan ja uudestaan mutta jonkinlaista merkityksellisyyttä sieltä haetaan arkeen. Mattilan kävijöissä on paljon työelämän ulkopuolella olevia kävijöitä, jotka ylläpitävät omaa päivärytmiään Mattilan mielekkäällä tekemisellä. Mattilassa käy myös paljon työ- ja kouluelämässä olevia sekä eläköityneitä miehiä, joille merkityksellistä on Mattilan tarjoama ilmapiiri sekä yhteisölliset, usein maksuttomat, tapahtumat. Jokainen mies hakee toiminnasta jotakin omista lähtökohdistaan mutta yhteinen tekijä kaikille lienee, että toiminta on tarkoitettu miehille.

5.3 Sukupuolen merkitys

Jos sattuis tulla käymään joku nainen
 Tilanne on vittumainen
 Tuollahan jo me too kampanja availee ovee
 Ei tainut saada kukaan häneltä lovee
 Tulee varmaan käytyä täällä ihan liikaa
 Pitäis käydä naisia tsiigaan
 Onko tätä vakavasti harkittu koskaan
 Heitinkö avaimeni vahingossa roskaan

Tässä opinnäytetyössä keskusteluissa nousi esiin merkittävänä teemana sukupuolen merkitys Mattilan kävijöiden keskuudessa, joka on myös luonnollista, kun ympäristönä on miesten kansalaistalo. Keskusteluissa myönnettiin, että usein *itseä tulee verrattua muihin miehiin*. Miehet pohtivat onko itse yhtä miehekäs kuin muut, onko samanlainen vai erilainen kuin muut ja pitäisikö kenties muuttua jonkinlaiseksi. Miestutkimuksessa hegemonisen maskuliinisuuden käsitettä pidetään edelleen miestutkimuksen keskeisenä ja tutkimusta liikaakin hallitseva käsitteenä. Hegemonisella maskuliinisuudella tarkoitetaan mieskäsitystä stereotyyppisestä miehestä, joihin miehen tulisi pyrkiä – valkoinen, rationaalinen, laskelmoiva, heteroseksuaalinen mies, joka hallitsee instituutioita kuten liike-elämä, armeija, poliisi tai hallinto. Kukaan mies ei välttämättä tavoita tätä vaatimusta, mutta se edustaa arvostetuinta tapaa olla mies ja pakottaa kaikki muut miehet arvioimaan itseään suhteessa tuohon ideaaliin. (Laasanen 2010; Jokinen 2021, 174.) On mielenkiintoista havaita, että tämä hegemonisen maskuliinisuuden käsite näkyy arjessa miesten puheissa. Vaikka samaan aikaan tiedetään, ettei

kyseiseen ihanteeseen päästä koskaan, miehet kuitenkin vertailevat toisiaan ja itseään tähän ihanteeseen.

Ei mutta kyllä se ehkä tämmöstä jotakin niinkun miestä itsessä rakentaa ja tämmöstä maskuliinista puolta tai jotenkin. Se tekee siinä mielessä kyllä niinkun erittäin hyvää. Ja sitä miettii ehkä enemmän miehenä olemista ehkä muidenkin kautta, että miten muut on miehiä ja miten ite on.

Mattila on nimensä mukaisesti miesten kansalaistalo, joka on tarkoitettu miehille. Naisten osallisuus Mattilaan kuitenkin aika ajoin pohdituttaa miehiä eikä yhteisymmärrystä ole saavutettu tulisiko Mattilan olla avoinna välillä myös naisille. Toisaalta naiset toisivat kaivattua vaihtelua keskustelu aiheisiin, mutta toisaalta taas Mattilan tarkoitus on antaa miehille *tilaa olla mies*.

Se on oikeestaan omanlaisensa asetelma, kun on vaan miehiä paikalla -- kyllä se on eroo siihen, että jos on naisia mukana tavallaan - - että kyllä se varmaan osasyttellä on, että on tämmönen paikka missä niinkun on vaan miehiä. Mutta ei se suurin syy välttämättä oo. Tai keskeisin välttämättä.”

Miesten kansalaistalon puolustajien näkökulman mukaan oman tilan saaminen on tarpeen tässä hetkessä, missä sukupuoliroolit ovat sekoittuneet ja Me Too-kampanjan kaltaiset feministiset liikkeet saavat julkisuudessa paljon huomiota. Mattilassa saa hengähtää ja vain olla ilman ulkopuolelta tulevia paineita tai odotuksia. Me Too- kampanja on saanut aikaan sen, että naisia ei enää uskalleta lähestyä samalla tavalla kuin ennen häirintä syytteiden pelossa vaikkakin miehet myöntävät kampanjan olleen myös tarpeellinen. Me Too- kampanjassa, kuten muissakin yhteiskunnallisissa mielenilmauksissa on kuitenkin se vaara, että ne menevät liian pitkälle ja kääntyvät itseään vastaan. Arto Jokinen (2012) on kuvannut vastaavaa tilannetta hyvin. Jokisen mukaan jo 1970- luvulla on nähty tasa-arvopolitiikassa, että kun keskitytään tasa-arvo kysymyksessä liikaa naisiin ja tyttöihin, kehittyä asetelma, jossa miehet kokevat, että tasa-arvokeskustelua käydään naisten aloitteesta, naisten valitsemista aiheista ja naisten käyttämällä kielellä, eikä miehellä ole muuta paikkaa kuin lähtökohtaisesti syyllisen paikka. (Jokinen 2012, 13.) Myös Mattilassa on havaittavissa jonkinlaista alistumista ja apatiaa feministisen liikkeen paineessa, vaikka puheissa Me Too- kampanjalle osoitetaankin sympatiaa.

Kyllä noissa kaikissa yhteiskunnallisissa muutoksissa niin niissä menee tietyiltä osin överiks, vähän niinkun tää black lifes matter... siis niinkun hyvä pointti.

Hyvänä asiana Mattilassa koetaan se, että miesten välinen kommunikaatio on omanlaistansa. Miesten välinen huumorintaju on välillä rajuakin mutta juuri se luo Mattilaan sen omanlaisensa tunnelman ja ilmapiirin. Miehet ovat havainneet, että tunnelma muuttuu, kun naisia on paikalla. Omia puheita siistitään naisten korville sopivimmiksi ja kuvailun mukaan myös ryhti kohenee. Pohdinnoissa siitä, tulisiko Mattilassa olla välillä *avoimet ovet myös naisille*, kriitikot ovat sitä mieltä, että kaupungissa on useita muitakin kansalaistaloja ja kohtaamispaikkoja, joissa voi tavata naisia, jos sellaista toimintaa kaipaa. Mattilan tulisi pitää kiinni ajatuksesta, että on edes yksi paikka, joka on vain miehille tarkoitettu.

Siinä on niinkun puolensa varmaan että on, välillä on huolestunu siitä että tääl on liikaa vaan niinkun, lainausmerkeissä liikaa vaan miesten kanssa. Mutta sitten voi mennä johonkin muualle, jos naisia kaipaa.

Tämän opinnäytetyön haastatteluissa keskustelimme miesten kanssa paljon myös siitä, onko Mattilassa tilaa *seksuaalivähemmistöille* ja koetaanko mm. transsukupuoliset tai homoseksuaalit yhtä tervetulleiksi Mattilaan kuin heteroseksuaalit, perinteisemmän mieskuvan omaavat miehet. Useammalla tämän opinnäytetyön haastatteluihin osallistuneella henkilöllä oli kokemus, että he olivat alun perin ajatelleet Mattilan olevan homoseksuaaleille tarkoitettu kansalaistalo, ennen kuin paikan oikea tarkoitus oli selvinnyt. Sukupuolivähemmistöistä puhuttiin opinnäytetyön aikana avoimesti, niin homoseksuaaleista kuin transsukupuolisis-takin ja monista suuntauksista siltä väliltä. Päällimmäiseksi jäi ajatus, että tänä päivänä seksuaalisella suuntautumisella ei ole merkitystä ihmisten kohtaamiseen. Tähän opinnäytetyöhön osallistuneet myöntävät, että vaikka Mattilassa käytetään karskia huumoria, niin se on kuitenkin hyvántahtoista ja tärkeintä on, että kestää itselle nauramisen.

Me jätetään hienotunteisesti pois semmoset (seksuaalinen suuntautumisen) seikat -- Eiks toi oo vähän vanhanaikastakin jo tää homma. Ihminen on oma persoonansa oli mikä tahansa.”

Tämän opinnäytetyön perusteella miehille on tärkeää, että on olemassa paikka, joka on tarkoitettu vain miehille. Samaan aikaan miehillä oli kuitenkin myös kokemuksia, että naiset voisivat tasapainottaa paikan ilmapiiriä. Naiset olisivat tervetulleita Mattilaan ainakin välillä ja Naisten avoimia ovia voisi kokeilla, esimerkiksi kerran kuukaudessa, ja katsoa minkälainen vastaanotto sillä olisi.

5.4 Monikulttuurisuus

Tervetuloa Mattilaan
Sulatusuuniin ja kattilaan
Täällä erilaiset miehet kohtaa
Ennakkoluuloihin ja väärinkäsityksiin johtaa

Mattilan perusajatuksena on ollut, että siellä ei tehdä maahanmuuttajatyötä vaan miestyötä. Osa Mattilan kävijöistä kuitenkin on maahanmuuttajia. Miehet kuvaavat kulttuurien sekoittumista niin, että kantasuomalaiset ovat oppineet paljon maahanmuuttajista ja maahanmuuttajat paljon suomalaisesta kulttuurista. *Molemmien puoleinen suvaitsevaisuus on kasvanut* valtavasti ja Mattilasta sanotaan, että siellä tapahtuu kotouttamistyötä ns. sivutuotteena, vaikka se ei toiminnan perusajatus olekaan. Kantasuomalainen väestö puhuu hyvin sympaattiseen sävyyn maahanmuuttajista. Vaikka kulttuurierot aiheuttavat erimielisyyksiä, myös väärin ymmärrysten vuoksi, haastateltavat ovat kokeneet kohtaamiset molemminpuolisena rikkautena. Sosiaalipedagogisen toiminnan yhtenä tavoitteena on tukea ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta, ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä sekä integroitumista yhteiskuntaan (Sosiaalipedagogiikka 2021.) Mattilassa tapahtuva sosialisatio ja integraatio näyttävät ihmisten onnistuneena kiinnittymisenä yhteiskuntaan ja Mattilan yhteiskunnallista merkitystä maahanmuuttajien kotouttamisessa ei tule väheksyä. Kuten Nivala ja Ryyänen (2019) ovat tuoneet esiin, maahanmuuttajatyössä tehtävä sosiaalipedagogisen kohtaamisen ehkäisevä merkitys perustuu ajatukseen, että saadessaan tukea uuden kotiyhteiskuntansa tapojen ymmärtämiseen ja oman paikan löytämiseen, maahanmuuttajista voi tulla yhteiskunnan toimintakykyisiä ja tasavertaisia jäseniä (Nivala ym. 2019, 233.)

Opinnäytetyön haastateltavat ovat siis kokeneet, että molemminpuolinen suvaitsevaisuus on lisääntynyt ja pelot ovat vähentyneet. Kantaväestö myös kokee ymmärtävänsä pakolaisuutta paremmin ja maahanmuuton erilaisia syitä. Mattilaa myös kuvataan maahanmuuttajien turvapaikaksi. Kaupungilla maahanmuuttajat saattavat kohdata rasistisia huuteluita, mutta Mattilassa heillä on turvallista olla hyväksytyinä.

Itsestään löytyy kaikenlaisia ennakkoluuloja. Esimerkiksi maahanmuuttajakaverit. On tehnyt valtavan hyvää tutustua ja ennakkoluulot on karissu täällä täysin. Nykyään puolustan, jos joku puhuu pahaa, huomaan että asetun heidän puolelleen”

Monikulttuurisuuden haasteet esiintyivät opinnäytetyössä heti ensimmäisessä lyriikkatyöpajassa. Suomen kielen haasteet korostuivat tämän kaltaisessa työskentelyssä, jossa tarkoitus oli tehdä suomen kielistä musiikkia. Ratkaisimme haastetta niin, että lyriikkaa oli mahdollista kirjoittaa myös omalla äidinkielellä, joka olisi käännetty lopuksi suomen kielelle. Käytännössä kuitenkin miehet lopulta tukivat toisiaan työskentelyssä niin, että kaikki saivat aikaan suomen kielistä tekstiä. Ensimmäisen lyriikkapajan jälkeen maahanmuuttajataustaiset kävijät eivät kuitenkaan osallistuneet enää työskentelyyn mutta monikulttuurisuus tuli esiin kantaväen puheissa muulla tavoin. Monikulttuurisuuden haasteet ovat Mattilassa tulleet esiin myös yhteisen kielen puutteena tai kulttuurien törmäyksessä. Yhteisen kielen puute voi aiheuttaa väärinymmärryksiä ja erilaisten kulttuurien yhteensovittaminen voi tulla haasteeksi esimerkiksi uskonnollisissa kysymyksissä. Mattilaa kuvataan kuitenkin *kulttuurien sulatusuuniksi*, jossa maahanmuuttajat oppivat suomalaisia tapoja mutta maahanmuuttajat myös opettavat suomalaisille uusia tapoja omista kulttuureistaan.

Mattila hoitaa sen sulatuksen paljon paremmin kuin New York. Siellä on vaan jengi nyrkit pystyssä.

5.5 Epävarmuus toiminnan jatkumisesta

Jos jengi ei enää pelaa,
niin miehet menee samantien Kelaan
Pelirahat kun haihtuu,
niin miehet pääsee laihtuu

Loppuis miesten dialogi
Aina voi puhua toki

Tämän opinnäytetyön prosessia on varjostanut maailmanlaajuinen korona epidemia lähes koko prosessin ajan. *Monet järjestöt elävät epävarmuudessa* ja monet järjestöt ovat joutuneet taistelemaan rahoituksen puolesta. Tätä opinnäytetyötä tehdessä myös Mattilan rahoitus on ollut vaakalaudalla ja se on heijastunut miesten ajatuksiin. Mattilan rahoitus on suurilta osin STEA:n rahoittamaa ja valtakunnallinen keskustelu veikkausrahojen käytöstä järjestöjen toimintaan puhututtaa myös täällä. Ylipäätään rahoituksen ja *toiminnan hankkeellisuus ja projektimaisuus* vaikuttaa miesten haluun kiinnittyä yhteisöön. Erkki Liikasen (2021) johtaman työryhmän julkaisussa työryhmäläiset pohtivat uusia järjestöjen rahoittamisen tapoja, joilla säilytetään kansalaisyhteiskunnan toiminta suomalaisen rahapelijärjestelmän muutoksen keskellä. Toivottavaa on, että kehityksen suunta olisi sellainen, että myös Mattilan kaltaisen toiminnan pitkäjänteinen kehittäminen olisi tulevaisuudessa vakaammalla pohjalla. Juuri nyt kuitenkin epävarmuus toiminnan jatkumisesta painaa Mattilan miesten mieltä ja se heijastuu myös Mattilan tunnuskappaleen sanoituksiin. Toiminnan jatkumisesta sanotaan, että varsinkin vaikeina aikoina, kun ihmiskuntaa koetellaan myös taloudellisesti, Mattilan kaltaiset kohtaamispaikat ovat tärkeitä. Nyt ihmiset jäävät paljon koteihin, yksinäisyys, syrjäytyminen ja mielenterveysongelmat lisääntyvät. Vaikeina aikoina pitäisi ennemminkin kasvattaa tämän kaltaista toimintaa kuin supistaa sitä. Settlementtityö on mitä parhainta ennaltaehkäisevää päihde- ja mielenterveystyötä ja syrjäytymisen ehkäisyä. Sosiaali- ja terveysalan kattojärjestö Sosten pääsihteeri Vertti Kiukas on ottanut voimakkaasti kantaa koronakriisin jälkihoitoon ja todennut, että jälkihoito ei onnistu ilman järjestöjä. Siksi toimintaedellytyksistä on pidettävä jatkossakin huolta. (Kiukas 2021.)

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millä tavoin Mattilassa käyminen on vaikuttanut miehenä olemiseen ja miten mieskäsitykset ovat muuttuneet Mattilassa käymisen myötä. Opinnäytetyön tavoitteena oli myös tehdä yhteisöllinen projekti Mattilan kävijöiden kanssa heidän omista lähtökohdistaan ja innostuksen mukaan, joka projektin matkan aikana kiteytyi tunnuskappaleen luomiseksi. Opinnäytetyön tuloksia voidaan käyttää Mattilan toiminnan ja sisällön kehittämisessä sekä työn vaikuttavuuden arvioinnissa. Tunnuskappale myös toimii konkreettisenä esimerkkinä yhteisötyöstä ja sitä voidaan myöhemmin hyödyntää Mattilan markkinoinnissa ja vaikuttavuuden mittaamisessa.

Tutkimuskysymykset tässä opinnäytetyössä olivat mitä kokemuksia Mattilan miehillä on Mattilassa käymisestä ja siellä miehenä olemisesta sekä miten oma mieskäsitys on muuttunut Mattilassa käymisen myötä. Vastauksia tutkimuskysymyksiin voidaan tarkastella analyysistä nousseiden keskeisten tulosten mukaan, joita on havainnollistettu kuvioon 7. Tähän opinnäytetyöhön osallistuneiden miesten mukaan Mattila koetaan paikaksi, joka on yhteisöllinen ja mahdollistaa saman henkisten miesten kokoontua yhteen. Mattilan tärkeintä antia ovat yhteisöllisesti tehtävät aktiviteetit, jotka usein ovat myös maksuttomia. Yhteisöllisyyden lisäksi Mattila antaa mahdollisuuden peilata omaa mieheyttään muihin miehiin. Mattilassa on tilaa olla omanlaisessa mies, jossa jokainen mies hyväksytään ja kohdataan tasa-vertaisesti ilman historian taakkaa. Mattilassa tehtävä miestyö vahvistaa miesten kokemuksia siitä, että miehenä ei tarvitse pyrkiä muuttumaan jonkinlaiseksi vaan on sallittua olla sellainen kuin on, omine kiinnostuksen kohteineen. Miehistä tapahtuvan muutoksen voi sanoa olevan enemmänkin sitä, että voidaan vahvistaa miehen nykyistä identiteettiä ja saada siitä kokemuksia, että kaikki tavat olla mies ovat oikeita tapoja. Selkeämmin Mattilan miehistä on tapahtunut muutosta suhtautumisessa monikulttuurisuuteen. Tämän opinnäytetyön tuloksissa nousee vahvasti esiin, kuinka Mattila on lisännyt molemminpuolista suvaitsevaisuutta miesten keskuudessa.

Sosiaaliset suhteet	Sisältöä päiviiin	Sukupuolen merkitys	Monikulttuurisuus	Epävarmuus toiminnan jatkumisesta
<ul style="list-style-type: none"> • Ystävyysuhteet • Yhteisöllisyyden puitteet • Syvälliset keskustelut • Taustojen merkitys • Mattilassa saa olla oma itsensä 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteiset aktiviteetit • Maksuttomuus • Päivärutiinit ja kohtaamispaikka 	<ul style="list-style-type: none"> • Tilaa olla mies • Itsensä vertailu muihin miehiin • Avoimet ovet naisille? • Seksuaalivähemmistöt 	<ul style="list-style-type: none"> • Kaksisuuntainen suvaitsevaisuuden kasvu • Monikulttuurisuuden haasteet • Kulttuurien sulatusuuni 	<ul style="list-style-type: none"> • Rahoituksen epävarmuus • Rahoituksen projektimaisuus

KUVIO 7. Keskeiset tulokset.

Tähän opinnäytetyöhön osallistuneet Mattilan kävijät ovat monella tapaa tyypillisiä Mattilan kävijöitä – ikäjakaumaltaan 25-70 sekä kantasuomalaisia että maahanmuuttajia. Kaikkia kävijöitä yhdistää halu olla mukana sosiaalisessa yhteisössä. Vaikka osa kävijöistä olisikin introvertteja, hieman arkoja eikä välttämättä sosiaalisesti lahjakkaita, on kaikilla tarve olla osa laumaa ja tulla hyväksytyksi. Tätä kaikkea Mattila tarjoaa parhaimmillaan.

Opinnäytetyön tulosten perusteella voi tehdä johtopäätöksiä, että Mattilan miehille tärkeimpiä asioita Mattilassa ovat sen tarjoama sosiaalinen ympäristö, jonka kautta miehet voivat peilata omaa mieheyttään ja maskuliinisuuttaan suhteessa toisiin. Maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyvän miestyön ja miesten keskinäisen suvaitsevaisuuden ja kulttuurien jakamisen yhteiskunnalliset merkitykset on myös tunnustettava. Mattilan yhteisöön ja miestyöhön pohjautuva yhteinen tekeminen, jossa jokaiselle miehelle löytyy oma paikka, oli oma mieskuva millainen tahansa, on myös merkittävää.

Mattilan tarjoama maskuliinisuuden peili antaa kävijöilleen mahdollisuuden vertailla itseä ja omaa maskuliinisuutta suhteessa muihin miehiin. Tässä mielessä mieskäsityksen lähtökohtana voi olla perinteinen hegemonisen maskuliinisuuden käsite. Arto Jokinen (2003) määrittelee asiaa niin, että maskuliinisuus on miehisten ominaisuuksien ideaali, jota kohden miehen tulee elämässä pyrkiä: mitä enemmän mies täyttää maskuliinisia määreitä, sitä arvostetumpi hän on miehenä. (Jokinen 2003, 8–10.)

Kriittisen miestutkimuksen yksi problematisointi koskeekin sitä, mikä ajaa miehet maskuliinisuuden tavoitteluun. Mitä miehet hyötyvät maskuliinisuudesta, ja mitä he menettävät? (Jokinen 2003, 8–10.) Kriittiseen miestutkimukseen on tuotu

hegemonisen maskuliinisuuden käsitteen rinnalle mm. hybridimaskuliinisuuden (Hyvönen 2021) ja inklusiivisen maskuliinisuuden käsitteet (Kultamaa 2020), joissa miehillä on uusia maskuliinisuuden tapoja luoda sosiaalisia suhteita ja joissa annetaan miehille lupa irtautua perinteisestä maskuliinisuuden muotista. Erityisesti inklusiivisen maskuliinisuuden näen olevan 2020- luvun Kansalaistalo Mattilaan sopiva maskuliinisuuden näkökulma, jossa pyritään irrottautumaan miesten ja maskuliinisuuksien tyypittelystä ja lähestymään sosiaalisia suhteita sukupuolten välillä pikemminkin yhteisöjen asennemuutoksien ja erilaisten maskuliinisuuden muotojen hyväksymisen kautta. (Hyvönen 2021, 48; Kultamaa 2020, 15.)

Merkittävänä johtopäätöksenä näen myös Mattilassa tapahtuvan monikulttuurisen miestyön yhteiskunnalliset merkitykset. Niin Mattilan kantasuomalaiset kuin maahanmuuttajamiehetkin kertovat oppineensa Mattilassa suvaitsevaisuutta, joka on laajentanut omaa mieskäsitystä sietämään ja arvostamaan erilaisuutta. Jari Harju ja Petteri Huhtamalla (2016b) kirjoittavat artikkelissaan Näkökulmia mieserityiseen osaamiseen asiakastyössä, että mieserityiseen osaamiseen liittyy sukupuolten erilaisuuden ymmärtäminen biologisista, sosiokulttuurisista, psykologisista ja historiallisista näkökulmista. Sukupuoli on tällöin kulttuurisesti ja sosiaalisesti opittu rooli, jossa mies on oppinut muita seuraamalla mieheyteen liitetyt määreet, ideaalit ja roolit. Tässä katsonta tavassa maskuliinisuus ja mieheys kuvaavat miehen tapaa esittää miestä, määritellen miehen toimintaa eri tasoilla. (Harju ym. 2016, 51.)

Mattilassa tapahtuva maahanmuuttajatyö ja kotoutumisen prosessit saattavat olla vain sivutuotteita alkuperäisen toiminta-ajatuksen, eli tehtävän miestyön jälkeen. On kuitenkin huomioitava, että Mattilan työntekijät mahdollistavat tämän omalla ammattitaidollaan. Kantasuomalaiset ja maahanmuuttajamiehet ovat monella tapaa kulttuurillisesti ja sosiaalisesti rakentuneet eri tavalla. Hegemonisen maskuliinisuuden käsite on maahanmuuttajamiehillä varmasti edelleen vahvempina ideaalina elämässä kuin jossain määrin jo patriarkalisista mieskuvista irtautuneet kantasuomalaiset. Se, miten kantasuomalaiset ja maahanmuuttajamiehet suhtautuvat naisten asemaan suomalaisessa yhteiskunnassa tai miten työnteko ja ahkeruus määrittelevät suomalaisen miehen hyvyttä, vaativat kärsivällisyyttä, toistuvia dialogeja, sovittelutaitoa ja oman ajattelun laajentamista siinä

määrin, että Mattilan työntekijät ansaitsevat sille kuuluvan arvostuksen merkittävänä yhteiskunnallisena vaikuttajana kotouttamistyössä.

Setlementtityön ajatus, jossa jokainen yhteisöön osallistuva tuo mukanaan oman persoonan ja toiminta muovautuu tekijöidensä näköiseksi, on myös tässä opin- näytetyössä keskeistä. Yhteiset aktiviteetit niin yhteisen liikunnan, pelien kuin ret- kien ja talkoidenkin muodossa, tuovat kaivattua yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä rytmittävät monien kävijöiden arkea. Merkittävää Mattilassa on se, että jo- kaisella on mahdollisuus löytää Mattilasta oma paikka, oli oma miehisuus masku- liinisuuden ja feminiinisyyden janalla missä kohtaa tahansa. Jokinen (2003) kir- joittaa artikkelissaan, Miten miestä merkitään? että länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisina ominaisuuksina pidetään yleisesti toiminnallisuutta, hallitsevuutta, suoriutumista, rationaalisuutta, kilpailullisuutta, fyysistä voimaa ja väkivaltaa. Sel- laiset feminiinisiksi ajatellut piirteet kuin esimerkiksi yhteisöllisyys, emotionaali- suus tai empaattisuus eivät kuulu maskuliinisuuteen. Maskuliinisuus ja feminiini- syys ajatellaan vahvasti toistensa vastakohdiksi, mutta valtaosa ihmisistä jää kui- tenkin näiden ääripäiden väliin. Sen vuoksi miesten ei edes oleteta täyttyvän täy- sin pelkästä maskuliinisuudesta vaan miehillekin sallitaan ripaus feministisyyttä. (Jokinen 2003, 8.) Näille feministisyyden ripauksille koen miehillä olevan enem- mänkin tarvetta ja tilausta tämän opinnäytetyön valossa. Haastattelemani miehet saattoivat valikoitua tähän opinnäytetyöhön juuri taiteellisten ominaisuuksiensa ja runojen kirjoittamistaidon vuoksi mutta he ovat kuitenkin näkyvä osa Mattilan miehiä. Jotta jokainen saa aidosti olla oma itsensä, tarkoittaa se myös sitä, että osallistumisen mahdollisuudet ovat aitoja ja turvallisia. Maskuliinisten urheilusuo- ritusten ja remonttitalkoiden rinnalle tulee sallia myös aika ja turvallinen tila herk- kydelle, tunteista keskustelemiselle ja empatialle.

Opinnäytetyöni prosessin aikana minulla vahvistui käsitys, että kokemus mie- henä olemisesta ei ole niinkään vahvistunut maskuliinisempaan suuntaan vaan päinvastoin, monet kävijät ovat kokeneet voivansa olla miehenä juuri sellaisia kuin ovat. Vaikka omaa miehisyyttään saattaa peilata suhteessa toiseen mie- heen, olkoon hänen vahvuutenaan, vaikka remontti reiskana oleminen, ei se tar- koita sitä, että täytyisi itse muuttua jonkinlaiseksi. Haastatteluissa tuli esiin, että kun ympäristö on oikea, voivat miehet tuoda esiin myös herkempää ja

taiteellisempaa puoltaan. Tärkeintä kuitenkin lienee, että ympäristö on salliva ja turvallinen.

Itselleni yllättävintä opinnäytetyön tuloksissa on avoimuus kokeilla Avoimia ovia myös naiskävijöille. Olin ajatellut, että miehille on ehdottoman tärkeää se, että paikka on tarkoitettu vain miehille. Mattilassa saa puhua vapaasti miesten juttuja pelkäämättä mitä naiset niistä ajattelevat. Ennakko-odotuksistani poiketen osa miehistä oli sitä mieltä, että myös naisille tarkoitettua päivää voisi ainakin kokeilla. Naisten käymisen mahdollistaminen voisi olla myös tietyllä tavalla tasapainottavaa, jos toiminta menee ”liian miehiseksi”. Naiset tuovat moniin asioihin toisenlaista näkökulmaa omine vahvuuksineen ja naisten läsnäolo voisi joskus myös piristää.

Sosiaalialan järjestöjen rahoitus on ollut kautta historian kiivas puheenaihe toimintayksiköissä ja sitä se oli myös tällä kertaa. Tämän opinnäytetyön prosessin aikana olemme eläneet poikkeuksellista aikaa, joka on vielä enemmän vaikuttanut järjestöjen muutoinkin tarkkaan talouteen. Tämä opinnäytetyö vahvistaa ajatustani siitä, että järjestöjen rahoitus pitäisi olla vakaammalla ja ennustettavammalla pohjalla. Pelko siitä, että toimintaa supistetaan tai pahimmassa tapauksessa lopetetaan kokonaan, varjostaa koko toimintaa. Toiminnasta muodostuu helposti projektimaista, jos rahoitus on taattu määräaikaaisesti kerrallaan. Tämä vaikuttaa niin työntekijöiden kuin kävijöidenkin sitoutumiseen ja toiminnan kehittämiseen.

Mattilan tulevaisuuden kehittämiskohteiksi ehdotan teemailtojen suunnitelmallisempaa järjestämistä, tunne- tai keskusteluryhmän perustamista, yhteisötaiteen mahdollisuuksien laajempaa hyödyntämistä ja Mattilan tunnettuuden ja sitä kautta kävijäkunnan lisäämistä. Koska Mattilan toiminta on varsin paljon kävijöiden itsensä suunnittelemaa toimintaa, ovat arkiset aktiviteetit varsin hyvin kävijöiden toiveiden mukaisia. Mattilassa on aikaisempina vuosina ollut teemailtoja, joita on pidetty hyvinä. Näitä teemailtoja olisi mielestäni hyvä jatkojalostaa ja ottaa systemaattisemmin käyttöön. Teemailloista voisi laatia esimerkiksi vuosikellon, jolloin teemoissa voisi huomioida myös vuodenaikojen vaihtelun. Tunnuskappaleen tekstissä mainitaan useassa kohtaa, että aina vain samaa makkaraa. Voisiko Mattilassa tehdä välillä yhdessä ruokaa? Tässä, voisi olla vuosikelloon ja

teemailtoihin yhdistettävää ideaa. Teema iltoihin voisi yhdistää esimerkiksi joidenkin toivomia naisten vierailuja, kokkikursseja tukemaan miesten fyysistä hyvinvointia, Personal Trainerin pitämiä luentoja kehon muokkaamisesta tai learning cafe -muotoisia työpajoja toiminnan suunnittelemiseksi. Teemailtojen aiheet tulisi antaa miesten itsensä päätettäväksi, jotta niihin osallistuminen myös toteutuu. Lisäksi monipuolinen teemailtojen tarjonta antaa mahdollisuuksia osallistua juuri itseä kiinnostavaan toimintaan.

Opinnäytetyöni haastateltaviksi päätyi useita miehiä, joilla koen, että olisi tarvetta kokoontua myös ns. herkempien ja taitteellisempien miesten ryhmällä. Arki Mattilassa on tekemiseen pohjautuvaa ja se onkin hyvä tapa luoda yhteisöllisyyttä. Yhteisen tekemisen kautta keskustelu toisten ihmisten kanssa on luontevaa ja mahdollistaa ystävyksien syntymisen. Haastattelujen perusteella koen, että Mattilassa olisi tilausta kuitenkin myös syvemmälle keskustelulle. Tunne- tai keskusteluryhmä, jossa mies saa luvan kanssa olla haavoittuva ja herkkä luo osallistumismahdollisuuksia heille, jotka tarvitsevat enemmän aikaa ja tilaa tunteista puhumiselle.

Mattilan tunnuskappaleen tekoprosessin myötä Mattilan kävijöistä on tullut esiin runoilijoita ja kirjoittajia, joiden taiteellisuutta olisi hienoa saada enemmän julkisuuteen. Yhteisötaiteen menetelmillä on osallistavan vaikutuksen lisäksi merkitystä yhteisön yhteenkuuluvuuden tunteen lisääjänä ja oman identiteetin vahvistajana. Yhteisötaide pitää sisällään lukuisia erilaisia menetelmiä, joita soveltamalla kaikkea voidaan hyödyntää myös Mattilassa. Se voi olla kirjoittajaklubi, jossa voisi olla ohjattua luovaa kirjoittamista, ja jossa myös opetetaan erilaisia kirjallisuuslajeja ja kirjoittamisen tekniikoita. Tekstejä olisi mahdollista julkaista esimerkiksi Setlementti Tampereen julkaisuissa. Mattilan toimitiloihin voi myös tehdä yhteisötaiteen avulla seinämaalauksia tai tilataideteoksia. Toivottavasti myös Mattilan tunnuskappaleen musiikkivideon tekoon löytyy innostusta, joka myös on yhteisötaiteen toteuttamista parhaimmillaan. Opinnäytetyön prosessin aikana olen tullut vakuuttuneeksi kohtaamistani ihmisistä, että mikä vain on Mattilassa mahdollista. Yhteisötaiteessa on kuitenkin hyvä huomioida, että sen tarkoituksena ei ole aina valmistaa ja saavuttaa jotakin. Tärkeintä on matka, ei päämäärä.

Tänä päivänä ihmisillä on paljon vaihtoehtoja, miten kuluttaa aikaansa. Järjestöt ovat mukana tässä kilpailussa. Myös Mattilassa tämä on tunnistettu tulevaisuuden kehittämiskohteeksi ja haasteeksi. Mistä löytää ja osallistaa lisää toimijoita. Uudelle ihmiselle paras tapa tulla Mattilaan on tulla sinne jonkun toisen mukana tai kutsumana. Mattilan miehet toteuttavat useimmat aktiviteetit ryhmänä ja liikkuvat erilaisissa paikoissa pitkin kaupunkia. Näissä tilanteissa vaatii ehkä liikaa suomalaiselta mieheltä rohkeutta pyytää vierasta ihmistä toimintaan mukaan. Sen sijaan pienen esitteen tai flayerin avulla sen voi tehdä huomaamattomammin. Pieni esite toimii myös jäänmurtajana ja keskustelun avaajana.

7 OPINNÄYTETYÖN PROSESSIN POHDINTAA

7.1 Sukellus sukupuolentutkimukseen ja yhteisötaiteeseen

Tämän prosessin aikana olen sukeltanut sukupuolentutkimukseen, joka on ollut itselleni uusi aihepiiri. Olen ollut hämmästynyt sukupuolentutkimuksen lyhyestä historiasta sekä nais- ja miestutkimuksen vastakkainasettelusta. Myös tutkijan omalla sukupuolella on nähty olevan suuri merkitys tutkimusten lopputuloksille. Sillä, tutkiiko tutkija omaa vai vastakkaista sukupuolta on koettu olevan vastakkainasettelua. Olen pohtinut omaa asemaani tässä tutkimuksessa paljon. Olisivatko tutkimuksen tulokset olleet toisenlaisia samoilla kysymyksillä, jos tutkija olisi ollut mies. Olisiko aineistossa käsitelty niin paljon miesten tunteita ja herkkyyksiä ja olisiko aineiston analyysissä noussut erilaisia tuloksia, jos tutkija oli ollut mies.

Nyt kun olen syventynyt pintaraapaisun verran sukupuolentutkimukseen, on mielenkiintoista seurata mihin suuntaan suomalainen miestutkimus tulevaisuudessa etenee. Suomessa on historiallinen nuorten naisministerien johtama hallitus, joka rikkoo vahvasti politiikassa olevaa hegemonisen maskuliinisuuden käsitettä. On mielenkiintoista seurata, missä mittakaavassa tämä historiallinen hetki otetaan tiedeyhteisöissä käsittelyyn.

Kaikki mieskäsitykset ovat totta. On totta, että on miehiä marginaaleissa ja on totta, että on miehistä ylivaltaa hamuavia miehiä. Tällä hetkellä naisten asema yhteiskunnassa on enemmän esillä ja uskon sen nostattavan julkiseen keskusteluun myös miesten aseman muutosta. On niitä, jotka kannattavat perinteisempiä sukupuolirooleja mutta myös heitä, jotka kaipaavat sukupuolirooleihin muutosta. Miehen aseman muutos yhteiskunnassa voi olla monelle miehelle myös helpotavaa. Miehinen lokero on monella tapaa edelleen ahdas ja on miehille hyväksi, että mieskäsitykset laajenevat. Raewyn (myöhemmin sukupuoltaan korjattuaan Roberta) Connellin kehittämän Hegemonisen maskuliinisuuden teorian julkaisusta on yli 25 vuotta mutta silti sitä pidetään edelleen miestutkimuksen perustana ja johon myös muuttuvaa maskuliinisuuksien ja mieskäsitysten muutosta peilataan. On mielenkiintoista seurata, miten miestutkimuksen kentältä nousee

uusien maskuliinisuuden käsitteitä ja teorioita vastaamaan 2020-luvun mieskäsitystä.

Opinnäytetyössäni oli alusta alkaen ajatuksena käyttää jotakin taidelähtöistä menetelmää. Kävin kevään ja kesän 2020 aikana kertomassa Mattilassa tulevasta opinnäytetyöstä ja kysyin Mattilan miehiltä, miten he haluavat toiminnallista ja luovaa osuutta toteuttaa. Vaihtoehtona olivat esimerkiksi omien valokuvien, esineiden tai lehtileikkeiden avulla tehtävä kollaasi, josta olisi tehty tilateos Mattilan seinälle tai jokaiselle osallistujalle omaksi muistoksi. Mattilan miehet eivät tästä ideasta kuitenkaan innostuneet. Seuraavaksi keskusteluiden kautta ideaksi muodostui nikkaroida yhdessä hyönteishotelli ja voisin työn ohessa haastatella miehiä tutkimuskysymyksiäni mukaisesti. Tämä ajatus oli jo lähdyksässä toteutukseen, kunnes keskustelu ryhmässä kääntyi omaan musiikkitaustaan ja miehiltä tulleeseen ideaan Mattilan oman tunnus-kappaleen tekemisestä. Olen tyytyväinen siitä, että prosessin aikana osasin luopua omista suunnitelmistani ja lähteä aidosti toteuttamaan asiaa, joka nousi kävijöiden keskuudesta. Yhteisötaide on parhaimmillaan juuri sitä, että ohjaaja laittaa ajatuksen siemenen itämään mutta osallistajat vievät tilanteen haluamaansa lopputulokseen.

7.2 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tieteellisen tutkimuksen voidaan katsoa olevan eettisesti hyväksyttävää, luotettavaa ja sen tulokset uskottavia vain, jos tutkimus on tehty hyviä tieteellisiä käytäntöjä noudattaen. Tutkimusetiikan näkökulmasta hyvä tieteellinen käytäntö vaatii, että tutkimuksessa noudatetaan yleisesti tunnustettuja toimintatapoja eli rehellisyyttä ja yleistä huolellisuutta, tarkkuutta tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2021, 6.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnista ei ole olemassa minkäänlaista yksiselitteistä ohjetta. Tutkimusta arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena, jolloin sen sisäinen johdonmukaisuus painottuu. Olen arvioinut oman tutkimukseni luotettavuutta Jouni Tuomen (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi-teoksen listausta mukaillen. (Tuomi 2018, 122.)

Koko prosessin ajan olen tiedostanut sen, mitä olen tutkimassa ja miksi. Opinnäytetyöhöni osallistuneet miehet ovat olleet tiedonantajan roolissa ja olen tutkinut ilmiötä, en itse tiedonantajia. Olen sitoutunut tutkijana tekemääni tutkimukseen ja halunnut tuottaa sillä lisää tietoa. Olen prosessin aikana myös havainnut, että omat odotukseni ja ajatukseni ovat prosessin aikana myös muuttuneet. Aineiston keräyksessä olen noudattanut rehellisyyttä ja dokumentoinut aineiston alusta loppuun tieteellisten vaatimusten mukaisesti. Opinnäytetyön tiedonantajia ei ole valittu minkään kriteerin perusteella mukaan vaan suurin osa prosessiin osallistuneista henkilöistä ovat saapuneet tai olleet Mattilassa sattumanvaraisesti. Voin ajatella yhden miehen valikoituneen prosessiin osallistujaksi hänen musiikillisen taustansa vuoksi, jolloin on ajateltu, että hän voi tuoda omaa osaamistaan musiikin tekemiseen mukaan.

Koska olen Mattilan yhteisön ulkopuolinen henkilö, voin sanoa, että olen pystynyt tutkijana asettumaan puhtaasti objektiiviseen asemaan suhteessa tiedonantajiin ja tutkimaani aiheeseen. Olen pyrkinyt useilla etukäteisvierailuilla kohteeseen luomaan luottamuksellista ja avointa vuorovaikutussuhdetta, jotta opinnäytetyöni aineiston keräys onnistuisi parhaalla mahdollisella tavalla. Arvioin, että olen tässä onnistunut hyvin ja miehet ovat pystyneet toimimaan kanssani avoimesti ja luottaneet hyvään tarkoitukseeni ja päämäärääni.

Opinnäytetyön prosessi on kestänyt kaiken kaikkiaan 1,5 vuotta, joista varsinaisen aineiston keräys kesti 4 kuukautta. Aineisto on pyritty analysoimaan mekaanisesti ilman omia ennako-odotuksia, ja raportoinnissa olen pyrkinyt lähdemerkintöjen virheettömyyteen. Olen pyrkinyt kuvaamaan koko prosessin tarkasti mitään siitä poistamatta tai mitään siihen lisäämättä. Käyttämäni aineisto on tallennettu asianmukaisesti ja se tuhoetaan opinnäytetyön hyväksymisen jälkeen.

Opinnäytetyön lopputulos on laadullisen tutkimuksen mukaisesti tekijänsä näköinen. Opinnäytetyön prosessissa on useita kohtia, jotka tekisin nyt toisin. Koska halusin kerättävän aineiston olevan aidosti Mattilan miehistä lähtevää puhetta, käytin etukäteen laatimaani puolistukturoitua haastattelurunkoa liian köykäisesti. Jos olisin tiukemmin pysynyt haastattelijana haastattelurungossa, olisin saanut laadukkaampaa ja helpommin käsiteltävää aineistoa opinnäytetyöni tulosten

pohjaksi. Opinnäytetyön kirjoitusvaiheessa aineiston analyysistä myös muodostui havainto, että aineisto ei täysin vastannut alkuperäisiä tutkimuskysymyksiä. Ensimmäistä tutkimuskysymystä jouduttiin muokkaamaan sellaiseen sanamuotoon, että aineistolla pystytään paremmin vastaamaan tutkimuskysymykseen. Jälkikäteen ajateltuna tämä johtui liian vapaasti toteutetuista haastatteluista, joissa en täysin pysynyt tehdyssä haastattelurungossa.

En ole käyttänyt opinnäytetyöni tausta-aineistona kuin kahta kansainvälistä lähdettä ja näistäkin toinen tekijä on ollut suomalainen. Kun jälkepäin pohdin syytä miksi näin, olen havainnut itsessäni tiettyä asenteellisuutta suomalaista miestutkimusta kohtaan. Positiivisessa mielessä. Ehkä osallistun myös itse suomalaisen miehen kategorisointiin väittämällä, että vain suomalainen voi tehdä hyvää tieteellistä tutkimusta suomalaisesta miehestä ja samalla haluan maahanmuuttajamiehiä lokeroida tähän samaan suomalaiseen mieskäsitykseen. Siihen, olisiko runsaampi kansainvälisten miestutkimusten käyttö johtanut toisenlaisiin johtopäätöksiin, jää vastaus avoimeksi.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Olen ollut vaikuttunut Mattilan tekemästä kotouttamistyöstä, joka ei varsinaisesti ole edes Mattilan tarkoitus. Mattilassa miehet kohdataan miehinä ja havaintojeni mukaan molemminpuolinen suvaitsevaisuus on lisääntynyt kävijöiden keskuudessa. Tämä on mielestäni yhteiskunnallisesti niin merkittävä asia, että Mattilan tapaa tehdä ”sivutuotteena” - kuten Mattilan miehet asiaa kuvailevat – kotouttamistyötä, on jatkotutkimisen arvoista. Erityisesti se, miten miestyöllä voidaan vaikuttaa kotoutumisen onnistumiseen olisi mielenkiintoista aihe. Lisäksi aiheeseen voi liittää monikulttuuriset mieskäsitykset ja millä tavalla suomalainen mies eroaa vaikkapa arabi miehestä, tai eroaako millään tavalla.

Miestutkimuksen kentällä peilataan mieskäsitystä perinteiseen hegemonisen maskuliinisuuden käsitteeseen. Tästä ajatuksesta olisi hyvä lähteä selvittämään miestutkimuksen erilaisia suuntauksia ja miten ne ovat vaikuttaneet suhteellisen tuoreeseen sosiaalipedagogiikan muotoon, eli miestyöhön. Onko perinteinen

patriarkaalinen mieskäsitys ollut syy, minkä ympärille miestyö on lähtenyt kehittymään vai onko se ollut sen seurausta.

LÄHTEET

- Aalto, I. 2016. Miestutkimus sukupuolentutkimuksen muuttuvalla kentällä. Sukupuolentutkimus 29/2016. 5-17.
- Arhinmäki, P. 2012. Miehestä on moneksi – Tulevaisuuden miespolitiikan haasteita. Teoksessa Jokinen, A. (toim.) 2012. Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press.
- Eskola, J, Lätti, J. & Vastamäki, J. 2018. Teemahaastattelu: Lyhyt selviytymisopas. Teoksessa Valli, R. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Jyväskylä: PS-Kustannus. 24 – 46.
- Harju, J & Huhtamella P. 2016a. Miestyö Lapissa. Teoksessa Paloste A. (toim.) Miehin juttu. Opas miesten terveyden edistämiseen. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja C. Oppimateriaalit 4/2016. 43 – 48.
- Harju, J & Huhtamella P. 2016b. Näkökulmia mieserityiseen osaamiseen asiakastyössä. Teoksessa Paloste A. (toim.) Miehin juttu. Opas miesten terveyden edistämiseen. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisu. Sarja C. Oppimateriaalit 4/2016. 49–54.
- Heinonen, J. 2007. Kolme miespolvea muutosten pyörteissä. Teoksessa Mies vailla tasa-arvoa. Toim. Kotro, A., Sepponen, T. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. 25–29.
- Hilden, S. 2021. Suomalainen mies on katoamassa maailmakartalta. Blogikirjoitus. Julkaistu 7.12.2014. Uusi Suomi. Luettu 15.5.2021. [Suomalainen mies on katoamassa maailmankartalta | Uusi Suomi Puheenvuoro](#)
- Huuki, T. & Lunabba H. 2018. Kohti sukupuolivastuullista poikatutkimusta. Teoksessa Kivijärvi, A., Huuki, T., Lunabba, H. (toim). 2018 Poikatutkimus. Tampere: Vastapaino.
- Hyvönen, H. 2021. Men, work, and care of the self-hybrid masculinities in Finnish working life. Helsingin yliopisto. Faculty of Arts. Akateeminen väitöskirja.
- Jokela, T & Hiltunen, M. & Huhmarniemi M. & Valkonen V. 2005. Ympäristö, yhteisö ja taide. Lapin yliopisto. Verkkokirja. <http://ace.ulapland.fi/yty/?osio=1>
- Jokinen, A. 1999. Suomalainen miestutkimus ja -liike: muutoksen mahdollisuus? Teoksessa Jokinen, A. (toim.) Mies ja muutos. Kriittisen miestutkimuksen teemoja. Tampere University Press. 15–38.
- Jokinen, A. 2003. Miten miestä merkitään? Teoksessa Jokinen, A. (toim.) Yhdestä puusta. Maskuliinisuuden rakentuminen populaarikulttuureissa. Tampere University Press. 7–31.
- Jokinen, A. 2012. Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press.

Jokinen, A. & Ahlbäck, A. & Kinnarinen, K. 2012. Näkymätön sukupuoli näkyväksi. Teoksessa Jokinen, A. (toim.) Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press. 171–185.

Jokiranta, H. 2003. Se on miehen elämää – Maaseudulla asuvia miehiä elämänsä kertomassa. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.

Jussilainen, A. 2019. Yhteisötaide – historiaa määrittelyä ja käytäntöjä. Teoksessa Monni K. & Törmä, K. (toim.) Yhteisö ja taide. Helsinki: Taideyliopisto. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 72/2019.

Kiukas, V. 2021. Järjestöjen rahoituksen turvaaminen tärkeämpää kuin koskaan – koronakriisin jälkihoito ei onnistu ilman järjestöjä. Julkaistu 29.4.2021. Luettu 16.5.2021. <https://www.soste.fi/uutinen/soste-jarjestojen-rahoituksen-turvaamisen-tarkeempaa-kuin-koskaan-koronakriisin-jalkihoito-ei-onnistu-ilman-jarjestoja/>

Koskinen, A. 2019. Jaettu työ, jaettu taide. Teoksessa Monni K. & Törmi, k. (toim.) Yhteisö ja taide. Helsinki: Taideyliopisto. Teatterikorkeakoulun julkaisusarja 72/2019.

Kultamaa, S. 2020. Pojista urheilviksi tosimitieksi: Maskuliinisuuden representaatiot Selänteen ja Karalahden elämäkerroissa. Itä-Suomen Yliopisto. Yhteiskuntatieteiden laitos. Pro Gradu- tutkielma.

Laasanen, H. 2010. Hegemonisen maskuliinisuuden teoria. Blogikirjoitus. Julkaistu 25.12.2010. Uusi Suomi. Luettu 3.12.2021. [Hegemonisen maskuliinisuuden teoria | Uusi Suomi Puheenvuoro](#)

Laine, T. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa Ikkunoita tutkimusmetodeihin II – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. Aaltola, J. & Valli, R. Jyväskylä: PS- kustannus.

Liikanen, E., Hyssälä, L., Kivistö, K., Soininvaara, O.y, Wideroos, U. & Pekkari, T. 2021. Suomalainen rahapelijärjestelmä muutoksessa. Tulevaisuuden vaihtoehtoja. Valtioneuvoston julkaisuja 2021:12.

Malmi, P. 2012. Miehiin kohdistuvan sukupuolisyrynnän ilmenemismuodot ja syyt. Teoksessa Jokinen, A. (toim.) Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press. 214–222.

Mattila 2021. Luettu 9.5.2021. [Mattila Miesten Talo, Tampere \(mattilanmiehet.fi\)](#).

Meriläinen, M. & Kangas, M. 2014. Muistoista musiikiksi. Osallistava ryhmämenetelmä muistisairaille ihmisille. Oulunseudun muistiyhdistys ry:n julkaisu.

Nieminen, J. 2013. Hegemonisesta maskuliinisuudesta miesten moneuteen: Kriittisen miestutkimuksen mahdollistuminen valtio-opillisessa ajattelussa. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja.

- Nivala, E. & Ryyänen, S. 2019. Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa. Helsinki: Gummerus
- Opetushallitus 2021. Sukupuolittainen opetus ja ohjaus. Luettu 24.4.2021. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/sukupuolittainen-opetus-ja-ohjaus>
- Palola, A. 2017. Miehen paikka, miehen työ. Teoksessa Haikonen J. (toim.) Miehen tasa-arvo. STTK:n julkaisuja. 4–5.
- Peitsalo, P. 2012. Miessakit ry – miestyötä vuodesta 1995. Teoksessa Mieskysymys. Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Tampere: Tampere University Press. 116–127.
- Pietilä, Ilkka. 2017. Ryhmäkeskustelu. Teoksessa Tutkimushaastattelun käsikirja. Toim. Hyvärinen, M., Nikander, P. ja Ruusuvoori, J. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.
- Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus Oy.
- Setlementtiliitto n.d. Suomalainen Setlementtiliike. Luettu 30.11.2020. <https://setlementti.fi/toiminta/suomalainen-setlementtiliike/>
- Sosiaalipedagogiikka 2021. Luettu 15.5.2021. [Sosiaalipedagogiikka | Sosiaalipedagogiikka](#)
- Stea 2021. Stean avustuspäätökset 2021. Luettu 24.4.2021. <https://avustukset.stea.fi/?sortmode=jarjesto&purpose=mie&year=2021>
- Sukupuolentutkimus 2021. Luettu 9.5.2021. [Sukupuolentutkimuksen seura | Nais- ja sukupuolentutkimusta Suomessa vuodesta 1988](#)
- Sund, R. 2017. Työ syö miestä. Teoksessa Haikonen J. (toim.) Miehen tasa-arvo. STTK:n julkaisuja. 18–23.
- Särkelä-Kukko M. & Tykkyläinen, S. 2018. Ihmisten keskellä ihmisten kesken. Setlementtiliikkeen toiminnan vaikutukset. Setlementtiliiton julkaisuja.
- Timperi, T. 2017. Yhteisvastuu isyydestä. Teoksessa Haikonen J. (toim.) Miehen tasa-arvo. STTK:n julkaisuja. 36–41.
- Toivanen, M. & Väänänen, A. 2017. Miehen työ. Teoksessa Haikonen J. (toim.) Miehen tasa-arvo. STTK:n julkaisuja. 12–17.
- Tukia, J., Ajanki, M., Pihlman, A., Santala, J. ja Santalainen, J. 2017. Miesten kansalaistalo Mattilassa tehdään uudenlaista miestyötä. Teoksessa Sosiaalipedagoginen aikakauskirja vol.18 (2017) 123–133.
- Tuomaala, S. 2015. Tilahaaveita Hervannassa. Teoksessa Mulari, H. (toim.) Mitä kaikkea tapahtuikaan – tarinoita kansalaistoiminnasta. Setlementtijulkaisu nro 36. 21–27.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

Tuomi J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2021. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS- Kustannus

Waling, A. 2019. Rethinking Masculinity Studies: Feminism, Masculinity, and Poststructural Accounts of Agency and Emotional Reflexivity. *Journal of Men's Studies* 2019, Vol. 27(1) 89– 107.

LIITTEET

Liite 1. Lyriikkatyöpajojen runko

- Työvälineiden jako
- Taustanauha soimaan/Vapaata musisointia
- Teemoja, mistä voi kirjoittaa
  - Miksi itse käy Mattilassa
  - Kokemuksia ensimmäisestä kerrasta, kun on astunut Mattilan ovesta sisään
  - Mattilan arjesta yleensä, minkälaisia aktiviteetteja Mattilassa on
  - Missä kävisi, jos Mattilaa ei olisi
  - Mitä Mattila on antanut sinulle
  - Mitä merkitystä on sillä, että paikka on vain miehille
  - Onko itsessä vahvistunut tai heikentynyt jokin piirre Mattilan myötä

Lyriikkatyöpajojen keskustelut tallennetaan ja kirjalliset tuotokset valokuvataan

Liite 2. Mattilan tunnuskappaleen teksti

<i>Pelirahat automaattiin lyödään,</i>	<i>Puhuu ainakin au- toista</i>	<i>Ulkona laavulla täytyy olla</i>
<i>Ei tarvi Mattilassa mieltii rahoitusta</i>	<i>Ne jutut mun mielestä poista</i>	<i>Kaikilla ei siinäkään kestä polla</i>
<i>Eikä mitä syödään</i>	<i>Älä helvetissä niitä enää toista</i>	<i>Kertsi: Mattilassa on ovet auki</i>
<i>Aina vaan samaa mak- karaa</i>	<i>Ilmainen kyyti aina nappaa</i>	<i>Tervetuloa sisään</i>
<i>Sitten romahdetaan jakkaraan</i>	<i>Mut parkkiongelmät kiinnostaa vaan pap- paa</i>	<i>Täällä ei tarvi esittää mitään</i>
<i>Jos jengi ei enää pe- laa,</i>	<i>Parempi se on täällä räppää</i>	<i>Riittää kun tuot oman ittes tilaan</i>
<i>niin miehet menee Ke- laan</i>	<i>Ku ottaa kuppilassa häppää</i>	<i>Ei tarvi pingottaa</i>
<i>Pelirahat kun haihtuu,</i>	<i>Sekin on sallittua,</i>	<i>Kaikki tunteet salli- taan.</i>
<i>niin miehet pääsee laihtuu</i>	<i>Mutta yleensä ei niin hallittua</i>	<i>Kerran elämässä Mat- tilaan</i>
<i>Sitä ei kukaan haluu</i>	<i>Aivot alkaa olla jäässä</i>	<i>Sulatusuuniin ja kattilaan</i>
<i>Olla alta sadan kilon keijukainen</i>	<i>Kun joudutaan heiluu visiiri päässä</i>	<i>Mattilan kattilassa kie- hut</i>
<i>Näky olis luonnon vas- tainen</i>	<i>Koronasta ei tykkää kukaan</i>	<i>Pian jo salibandyken- tillä riehut</i>
<i>Loppuis miesten dia- logi</i>	<i>Ei saada uusia miehiä mukaan</i>	<i>Mattilassa kaikki on paskaa</i>
<i>Aina voi puhua toki</i>	<i>Täytyy viedä toimintaa ulos</i>	<i>Ei täällä auteta miestä ei jaskaa</i>
<i>Mutta evästä</i>	<i>Laavulla toteutuu</i>	<i>Ei täältä peleihin lip- puja saa</i>
<i>Täytyy jostain revästä</i>	<i>Miehet laavulla</i>	<i>Eikä saunaankaan</i>
<i>Mattilassa miehet pu- huu</i>	<i>on toiminnan tulos</i>	
<i>Onks se mahdollista – no huhuu</i>		

<i>Kyllä se miestä vituttaa</i>	<i>Kun sisään astuu Keski-ikäinen valkoinen pallukka</i>	<i>Miksi Mattilassa ei saa ruokaa</i>
<i>Ei täältä ruokaa saa</i>	<i>Kusee hunajaa Jukka,</i>	<i>Kolmen lajin illallinen mulle tuokaa</i>
<i>Banaania ja omenaa</i>	<i>Stealta tulee lisää rahaa</i>	<i>Vähintään vasikan rintaa kaipaam</i>
<i>Täällä aina tarjotaan</i>	<i>Rahalla voi tehdä lisää pahaa.</i>	<i>Naisia tarjoilemassa viinirypäleitä</i>
<i>Sitten uuniin satakaksiviis</i>	<i>On Vähäsillassa välillä talkoot</i>	<i>Minä tiikerintaljalla öljyttynä</i>
<i>Siinäpä teille ruokaa siis.</i>	<i>Tehdään TampereMissiolle halkoo</i>	<i>Mihin aikaan on tietokilpailu</i>
<i>Mattila palaa</i>	<i>Sitten lämmitetään sauna</i>	<i>Kuka kysyy kysymykset, kuka ne laatii</i>
<i>Vittu mä ketään haluaa</i>	<i>Pestään pois katkeruus ja kauna</i>	<i>Mikä on tän viikon ohjelma?</i>
<i>Tunteitani näytän salaa</i>	<i>Lauteilla hikoo Mattilan fauna</i>	<i>Kuka lähtee pelaan salibandyy?</i>
<i>Mattilassa istun mä yksin</i>	<i>Kymmenenen miestä on talkoisiin tullu</i>	<i>Astiat on hukassa</i>
<i>Kaikki kattoo mua pitkään</i>	<i>Mattilaan jäi vielä moni hullu</i>	<i>Missä on kattila, missä on sakset</i>
<i>vittumaisin käsityksin</i>	<i>Ahdistaa, mistä saadaan porukkaa aasiin</i>	<i>Otsalla harmaahapset</i>
<i>Nyt iski sensuuri</i>	<i>Pitääkö kusta vaasiin</i>	<i>Kuka pölli Fifan?</i>
<i>Vittu mikä tuuri</i>	<i>Että porukka herää,</i>	<i>Nyt tarkistan Markon hihan</i>
<i>Kerrankin olisin saanut jotain sanoo</i>	<i>Kuka sen porukan kokoon kerää</i>	<i>Katsokaa tossa on Soran,</i>
<i>Heti nousee siitä haloo</i>	<i>Kai ne mulle langee nämäkin nakit</i>	<i>oletko palauttanut lainaamasi poran</i>
<i>Mä lähden dokaan</i>	<i>Mut Jengi antaa mulle aina pakit</i>	<i>Montako tuntia saa olla parkissa auto</i>
<i>Aina mä kaiken mukaan</i>		<i>Jalkamiehet ne pahoja hautoo</i>
<i>Kaikissa meissä asuu pieni gangstaräppäri</i>		

<i>Missä vitussa on työkalut</i>	<i>Paitsi Sami, se valmistaja hyypiä</i>	<i>Mattilaan syvällisempää dialogia kaipaa</i>
<i>Vai pitäiskö kysyä: työhalut</i>	<i>Mattilassa miehet nousee</i>	<i>Ei pillujuttuja jaksa kaiken aikaa</i>
<i>Mä käyn viikkoo läpi mielessäni</i>	<i>Yhteiskunnalliseen kaupinaan</i>	<i>Pitäis pikkuhiljaa nostaa juttujen tasoa</i>
<i>Onko vielä tilaa kalenterissani</i>	<i>Meitä verrata ei saa apinaan</i>	<i>Muuten valellaan mesta täyteen kasoa</i>
<i>Kuka on kussut lattialle</i>	<i>Sannan kahvilassa nurkkapöydästä</i>	<i>Mattilan idea kuulostaa hyvältä</i>
<i>Tämä on taas häpeäksi Mattilalle</i>	<i>Kuuluu napinaa</i>	<i>Käytännön toteutus todella syvältä</i>
<i>Jos sattuis tulla käymään joku nainen</i>	<i>Kahvilla Laukontorilla</i>	<i>Teemailloissa joskus jopa puhutaan asiaa</i>
<i>Tilanne on vittumainen</i>	<i>Samassa pöydässä istuu</i>	<i>Sitten taas pian jo jahdataan rasiaa</i>
<i>Tuollahan jo me too kampanja availee oove</i>	<i>Apina ja gorilla</i>	<i>Vaikka käyttäytyminen ja huolellisuus</i>
<i>Ei tainut saada kukaan häneltä lovee</i>	<i>Torilla tavataan</i>	<i>Hipoivat kasiaa</i>
<i>Tulee varmaan käytyä täällä ihan liikaa</i>	<i>Työllistämistoimien kohteena ravataan</i>	<i>Ei vaikaan,</i>
<i>Pitäis käydä naisia tsii-gaan</i>	<i>Mattilaan pääsee tappamaan aikaa</i>	<i>liian vanhoja ollaan siihen</i>
<i>Onko tätä vakavasti harkittu koskaan</i>	<i>Täällä paskanjauhanta raikaa</i>	<i>Naisia enemmän keskustelu johtaa</i>
<i>Heitinkö avaimeni vahingossa roskaan</i>	<i>Täällä autoista jauheetaan päivät pitkät</i>	<i>budjettiriiheen</i>
<i>Onko Mattilan mies stereotyyppiö</i>	<i>Poltetaan ketjussa norttia</i>	<i>Miten Mattilaan saatais uusia miehiä</i>
<i>Kyselee täällä monikin hyypiö</i>	<i>Vituttaa. Mulla ei ooes ajokorttia.</i>	<i>Entiset pian kasvaa jos sieniiä</i>
	<i>Täällä erilaiset miehet kohtaa</i>	<i>Munatkin on niillä liian pieniä</i>
	<i>Ennakkoluuloihin ja väärinkäsityksiin johdtaa</i>	

*Mattilan kitarat on
aina epäviressä*

*Soittajat darrassa,
koska ne käy aina bi-
leeissä*

*Enempää en jaksa enää
räppää*

*Mutta silti en lähde ot-
taan häppää*

*Kyllä Mattila aina koti-
olot voittaa*

Uusi mies, tule sisään

Liite 3. Haastattelurunko

- Miten olet päätenyt Mattilan kävijäksi?
- Kuinka usein käyt täällä (Mattilassa)?
- Missä kävisit, jos et kävisi Mattilassa?
- Onko joku paikka missä kävit ennen Mattilaa?
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on miehenä olemisesta Mattilassa?
- Minkälaisia kokemuksia sinulla on ollut miehenä olemisesta ennen Mattilassa käymistä?
- Onko miehenä oleminen jollain tavalla muuttunut Mattilassa käymisen aikana?
- Koetko itsesi miehenä nyt eri tavalla. Onko jokin asia vahvistunut tai heikentynyt?